

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Seraphici profundissimiq[ue] doctoris ordinis fratru[m]
mino[rum] diui Bonaue[n]ture cardinalis [et] sancto[rum]
cathalogo ascripti op[us] no[n] minus subtilissimu[m]
q[uam] speculatiuu[m] sup[er] ...**

Johannes Bonaventura <Kardinal, Heiliger>

[Nuremberga], [1515]

[Distinctiones XLI-XLVIII]

[urn:nbn:de:bsz:31-332944](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-332944)

Rossi. iij. Et aut qui operat merces no imputat fm gram sed fm meritū. Bio. merces no dabit fm gram fidei tñi. s; fm meritū opatiōis sue. ergo vñ q plurib' operib' maiorē mercedem qo mercaſ habere. ¶ Itē sup illud Gal. iij. Bonū aut facien tes nō deficiētes. Bio. Quātum seminauerim' in operib' tñi metem' in fructib'. ergo etc. ¶ Itē p vñū bonum op' bō meret vñā eterna ergo si aliud sequēs opus est ita bonū sicut pri'. tā tūndē meret' sicut primū. aut ergo meret' illud idē. aut aliqd supadditū illi. Si aliqd supadditū illi habeo p positū q multi tudo opoz pñt ad augmētū meritū. Si nihil. ergo vñ q frustra opereſ. q est stult'. qz factō vno bono ampli' facit aliud. Qd si hoc est impiū dicere. restat etc. ¶ Itē pctm nō est magis efficac ad merēdū penā. q sit bonū op' ad merēdū gloriā. s; pctm ses quēs additū pcedētī si sit equale ei meret' duplo maiorē penā. ¶ Bonū opus additū pcedētī meret' duplo maiorē gliaz. ¶ Itē q seruit' bōi. qro dicit' ei seruit' tāto maiorē assequit' mercedē. si q deus in retribuēdo est iustus: et liberalior: q sit bō. vñ q quā to aliqs in plurib' ei seruit'. et quanto plura opa pro ppo faciat. tanto maiorē ab ipso recipiat retributionē. ¶ Itē iste q multi plicat opa bona seminat i terra bona. q necessario opz q aliqū fructum pñij ex eo accipiat. Aut igit' pñij sbale aut accidēta le. aut auree. aut aureole. s; nō aureole. cū illa debeat opib' excellētib'. q recipiet maius pñij sbale suū auree. Et igit' qd quātum pñij bona opa multiplicata et quē fructum afferunt

36 ¶ Rñ. ad pñictoz intelligentiā est notandū. q pñicere in meri to vel ad meritū pōt esse duob' modis fm duplicē differentiā pñij. Quoddā enī est pñij sbale. qd quidē pñij in vñōe et frui tione dei. qd ideo dī pñij sbale. qz fundamētum et sba totū no stre britudinis est deus. et illo pfecte habito. pfecta est i nobis

37 bitudo. ¶ Aliud vō est pñij accētale qd quidē pñij i gau dio qd habet' de bono creato. vel de liberatōe ab aliquo malo. Recipiēdo igit' meritum respectu pñij sbalis. pñij dicere q aliqd valet ad pfectū meritū tripl'r. Aut qz p illud meret' bō ma iorē gloriā. et hoc nō maiorē cbaritas vñ mēlio: voluntas facit ad pfectū meritū. Aut qz disponit ad merēdū maiorē glām. et talia sunt opa pfectiōis q dicunt' facere ad meritū pfectū. Aut qz pseruat illud p qd meret' bō glām. et sic oia opa bona profis ciūt ad meritū. qz in ipso exerceſ cbaritas et operat'. pseruat et radicat. vñ bō finaliter pseruet in illa. Et b non est parūū. qz qdā homo faciat. nō saluat nisi finaliter pseruet. Et sic p3 q opoz multiplicatio quoddāmo valet ad pfectū in merito respec tu pñij sbalis. et b dico disponēdo et pseruādo. nō aut merēdo

38 maiorē glām ex pñij digno. Sūr ad pfectū maioris pñij accēta lis pōt aliquid valere tripl'r. Aut rōne adeptiōis aureole. et sic opa spālis excellētie faciūt ad pfectū meritū voluntatis bone. Aut rōne adeptiōis alicui' delectatōis interne. et sic oia opa q fiunt ex grā quoddāmo valent ad pfectū pñij accētalit. qz fm q bō plura bona opa facit. fm b de plurib' locundabit in con sciētia sua. Aut rōne diminitōis pene. et sic opa difficilia et pena lia faciunt ad pfectū meritū. et addunt ad meritū bonē volū tatis. qz remissionē alicui' pene meret' bō ex voluntate cū ope. quā non meret' ex sola voluntate. Hec autē distinctio nō solum valet ad terminādum qd dictū est. s; etiā ad duo pcedentiā. Generaliter enī vñū est q operum dignitas. et dati quāritas. et operum numerositas ad pfectū meritū facit respectu pñij. accētalit. s; differenter. Acrum est etiā gñaliter q illa oia opa nō faciunt ad pfectū meritū. pñij sbalis nisi solum disponē do et pseruādo. Cū rōnes ille q ostendunt q non multiplicatur merces pñij sbalis fm multiplicatōe operum. pcedēde sunt.

39 Acrum enī pcludunt. ¶ Ad illud vero qd primo obf in contras rium. q ei qui operat merces imputat fm meritū. Ddm qz tex tus ille fm q glo. exponit nō vult dicere q quāritas mercedis rñdeat operi principaliter. s; hoc vult dicere. q vbi est oportus nitas operādi. non sufficit grā fidei sine bona opatione. vbi au tem oportunitas siue facultas deest. sola grā sufficit. Unde sen

40 sus est. ei qui opatur. i. ei qui bz temp' operādi. ¶ Ad illud qd obijctur de glo. q quātum seminauim' in operibus. tñi metes mus in fructibus. Ddm qz nōle fructū intelligitur ibi gaudiū qd habebit quis de bonis operib'. nō premium substantiale qd consistit in deo. Si autē de illo sez substantiali premio intelligat tunc quātum et tñi non dicunt cōmensuratiōe. nec etiā dicunt

41 dispositiōe necessitatis s; congruitatis. ¶ Ad illud qd obijcti tur. q per sequens opus meretur homo tantūdes habere quā

tum et per primum. Ddm qz verum est. s; non meretur aliud sed idipsum qd prius meruerat. loquendo quātum ad essentiale p mium. et non sequitur q inuanum laborez. qz et si primū opus erat meritorium vite eterne. non tñi meretur efficaciter nisi cbaritate perseuerate. et cbaritas non pōt in boie vigere quin

¶ Douet questionez et deter mina fm quozdā opi nionem .an omnis intētio vl actio eorum qui carent fide sit mala.

¶ Quoz intē tio vt supra dictū est bo nuz opus fa ciat et fides intentionez dirigat. non immerito que ri pōt vtrū ois itētio oēqz il

creat in bonos actus cum pōt et debet. Ideo sequens opus frustra nō fit. quā q uis nō addat ad pñij ex cellentiā. addit tñi ad merē ti efficacitā. disponit etiam nihilominus ad pfectū et facit ad incrementum me riti respectu accētalit pñij sicut prius ostensuz est. ¶ Ad illud qd obijctur. q pctm addituz pctō dupliat meritū et supplicat. ergo et bonum additū bono. ddm q nō est sile. ppter' b qz mala facim'. mali sum'. s; nō qz bōa facim' bōi sum'. immo potius ecōuerso bo

nitas operum ortū bz ex bonitate operātis. et hinc est q diuer sis pctis meret' homo diuersa supplicia. qz diuersis bonis operibus mercaſ homo vñā gloriā. qz actio merēdi et acceptā di in pluribus bonis vna est. rō vero displicēdi et demerēdi est in pluribus pctis diuersa. ¶ Ad illud qd obijct' q apud boiem mai' pñij meret' bō ex plurib' opib'. Ddm. q nō est sile qz bō nō reputat op' dignū retributōe ppter bonitatē operā tis. s; pot' operātē ppter bonitatē opis. Hō enī indiget alle no seruitio. de' aut q bonoz nfoz nō indiget. nō operātē ppter opeta. s; opa propter operātem acceptat et remunerat. et tō nō est sile. ex pte ista et ex illa. ¶ Ad illud qd obf. q opera multi plicata nō valent ad premiū accētale. qz nō assequunt aureo lam. Ddm. q accētale pñij in plus est q aureola. Nōle enī aureole non intelligimus quodcūqz pñij accētale. s; il lud qd bz quandā prerogatiuā. et dignitatē sicut et opus cui responderet. Nihilominus tñi gaudiū de bonozū operum mul tiplicatiōe ad accētale premiū spectat. cū sine ipso pōt sit haberi vita eterna. et ad hoc quidem faciunt bona opera multiplicata. faciunt etiam ad essentiale premiū aliquo mo do sicut prius ostensuz est. Et bis patet responsio ad illud qd vltimo querebatur.

¶ Distin. xli. Qualiter ex obliquitate intentionis ba + beat fieri opus malum.

¶ Quoz intētio vt supra dictū est etc. Supra osti dit mgr qualiter actus babeāt rectificari ex i rectitudine intentionis et volūtatit. In hac parte intendit determinare qualiter act' ex defectu intētiōis et volūtatit babeāt depra uari. Diuidit aut ps ista in duas ptes. In q rñ pñā pparat mgr opa ad intētiōe deficē tē. In scda vō pparat malo s act' siue mala opa ad voluntatē ibi. Post hec inuestigari opz etc. Pñā ps diuidit in tres ptes. In quaz pñā mgr mouet qōnē et determinat fm quozdā opi nionē. In scda vero obijct' illā determinationē. adiungēs il li qōnē quādā rñsiōnē. ibi. Hic aut obf. In tertia mgr p3 illoz opñiōnē q tripartā distinctiōnē actū ponunt' vt in dī. pce dētī p3 Jaliā ponit determinationē. ibi. Alij vō qui tripartay distinctiōnē actū faciūt. vbi innuit q actōes nre diuidunt' p tres differētiās. s; p bonā. et malā. et indifferentē inter vtranz mediā. Sūr scda pars principalit diuidit in tres ptes. In p ma querit mgr vtrū omne pctm' exteri' sit voluntarium siue a voluntate. In scda querit vtrū oē pctm' sit in volūtatē. ibi. Il liusetiā intelligētia pquireda est etc. In tertia vero pcludit q hoc nō solū verū est de pctō exteriori q sit voluntariū. s; etiā verū est de pctō interiori. qd quidē consistit circa volūtatit mo tum. ibi. Si autē omne pctm' mortale etc. Et sic duas questio nes principaliter determinat mgr in parte ista. Quarum vna est. Acrum ois actio mala fit que non procedit ex intētiōe res cta. Scda est. vtrum omnis culpa sit voluntaria. ¶ Fides intētiōe dirigat. Lōtra. Multi bñtes. fidem hñt

Di. xli.

42

43

44

malas intentiones, ergo videtur quod intentionis directio a fide non habet esse. Si tu dicas quod de fide loquitur que per dilectionem operatur, ut potest de fide formata, tunc potius videtur quod directio intentionis debuit attribui caritati quam fidei.

Rom. xiiij.

in Rom. xiiij.

Item queritur iuxta hoc cum directio intentionis alii quo modo attribuitur fidei, aliquo modo caritati, quod re similiter non attribuitur spei, cum ipsa sit virtus theologica, et respiciat sine sicut fides et caritas.

Jaco. ij.

Item dicendum, quod cum intentio duo respiciat, videlicet oculus intellectus, et perdem affectus duplici indiget directivo, quorum unus respiciat aspectum, et hoc est fides, alterum vero affectum, et hoc est caritas. Et ideo dicit Bernardus, quod ad simplicitatem oculi concurrat caritas et veritas. Quia ergo magister dicit quod fides dirigat intentionem, non de quacumque fide intelligit sed de fide operante per dilectionem sicut obiectum est. Magis tamen directio attribuitur fidei quam caritati quia dirigere in via potest est lumen illustrantis quam virtutis adiuvantis, licet utrumque sit necessarium ad hoc quod homo recte ambulet et quod lumen videat, et quod perdem rectum habeat, propter defectum primi non recte incedit cecus, et propter defectum secundi non recte incedit claudus.

De b. xj.

Item illud quod queritur de spe, dicendum, quod proprie loquendo non est dirigere sed erigere, quia spes spectat per modum futuri. Unde quasi dat securitatem quandam ne in via deficiat. Fides autem et caritas presentialiter potentias in quibus sunt in operibus dirigunt, quia una illuminat, et altera inflammat, et ideo una dirigit respectu veritatis, altera respectu bonitatis, et quantum ad hoc duo sufficienter attenditur reificatio anime in suis operibus, et ideo non oportet quod spei attribuat directio, sed solum erectio, licet illa erectio quodammodo dici possit directio.

Psal. lxxxiij.

Item opus malum sit quod fide non habet. Si enim fides intentionem dirigit, et intentio bonum opus facit, ubi non est fides, nec intentio bona, nec opus bonum esse videtur. Quod a quibusdam non irrationabiliter astruitur, quod dicitur omnes actiones et voluntates hominis sine fide malas esse, quod fide habita bone existunt. Unde apostolus ait: Quod non est ex fide peccatum est. Quod exponens augustinus ait: Quis vita infidelium peccatum est, et nihil bonum est sine bono summo. Ubi deest agnitio eterne veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus. Et Jaco. in epistola canonica ait: Qui offendit in uno, scilicet in charitate, factus est omnium reus. Qui ergo fidem et charitatem non habet, omnis eius actio peccatum est, quod ad charitatem non refertur. Quod enim ad charitatem non refertur (ut supra meminit augustinus) non sit quemadmodum fieri oportet, ideoque malum est. Item magis data custodit quam charitate caret, quod sine charitate nullum mandatorum custodit. Unde augustinus super epistolam ad Galatas ait: Custoditionem legis dicit apostolus, non inebriari, non occidere, non mechari, et alia huiusmodi ad bonos mores pertinentia, quod sine charitate, fide, et spe, impleri non possunt. Nullum ergo mandatum implet, nullum bonum operatur facit quod fide et charitate non habet. Impossibile est enim, ut ait apostolus, sine fide aliquid placere deo. Que ergo sine fide sunt bona non sunt, quod omne bonum placet deo.

Item dicitur de determinatione priorum, adiungens illi quod intentioni quandam rationem. Item dicitur Augustinus super epistolam ad Romanos, quod in servili timore et si bonum fiat, non tamen bene. Item mo enim inuitur bonum facit etiam si bonum est quod facit. Item dicitur bonum fieri, sed non bonum ab illo quod charitatem non habet. Qui enim serviliter timet charitatem vacuus non est, de quo tamen hic dicitur quod bonum facit, sed non bonum. Qui etiam super illud locum psalmi: Turtur invenit sibi nidum ubi reponat pullos suos, dicitur, quod iudei, heretici, et pagani opera bona faciunt, quod vestunt nudos et pascunt pauperes, et huiusmodi sed

non in nido ecclesie, id est in fide, et ideo pulcantur pulli eorum. Quibus illi respondet dicens, bona opera appellari huiusmodi que sine charitate sunt non quod bona sint quod sic sunt quod evidenter supra Augustinus docuit, sed quod bona essent si aliter fierent, quod etiam sui generis sunt bona, sed ex effectu sunt mala. Item dicitur alia determinatione quod modis actio eorum bona est qui fide non habet. Item alii vero quod tripharia distinctio actuum faciunt, opera que ad nature subsidium sunt semper bona esse astruunt. Sed quod Augustinus mala esse dicit si malas habeant causas, non ita accipiendum est quasi ipsa mala sint, sed quod peccat et mali sunt que ea malo sine agunt. Item et illud aliud, scilicet bonum operatur intentio facit, et intentione fides dirigit, determinat dicitur, ibi bonum vocatum quod remunerabile est ad vitam, non quod illud sit solum bonum operatur, imo etiam alia plura, sed non ea ratione que illud sunt bona. Bonum enim multiplex accipitur, scilicet privatum, per remunerabile, pro signo boni, per spiritum boni, per licitum, et alijs forte modis. Sola que illa intentio remunerabilis est ad vitam quam fides dirigit, sed non illa sola bona est ut ait Augustinus: Nam si quis in deo vel malum christianaus necessitate primi relevaverit naturali pietate ducit bonum fecit, et bona fuit voluntas qua illud fecit.

Item queritur utrumque operatur peccatum exterius sit voluntarium seu a voluntate. Item post hec investigari oportet quantum intelligendum sit quod Augustinus ait in libro de vera religione, quod adeo inquit peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum si non sit voluntarium. Huiusmodi dicitur ratione Augustinus aperiens in libro retractationum dicit, quod potest videri falsa hec definitio, scilicet si diligenter discutias invenit esse verissimum. Peccatum quippe illud cogitandum est quod tamen peccatum est, non quod est etiam pena peccati, scilicet peccatum primum hominis quod fuit peccatum et causa peccati scilicet non pena. Quamvis et illa que non voluntaria peccata non immerito dicuntur, quod vel a nescientibus vel a coactis

bitus mali, sed boni, quod non sunt vicia sed dei bona, et ergo videtur quod opera illarum virtutum non sint peccata. Item dicitur Tres infidelis homo potest dare elemosinam, ut deus manifestet sibi viam veritatis, et in hoc disputat se ut deus det ei habitum fidei, sed in hoc quod homo ad gratiam se disponit non peccat, ergo non videtur quod omnis vita infidelium sit culpa sine omni actio. Oppositum autem dicitur, quod quia arbor mala non potest fructus bonos facere, ergo si infidelis mala voluntatem habent, et indirectam intentionem, et caritatem fidei et caritatem, ergo videtur quod omnia faciant male et nihil bene.

Item Responso. Dicendum, quod infidelis non peccat in omni sua actione, nam quod de eorum actio non reperitur gnat fidei, nec bonis moribus, non est ratio aliqua quare in ea debeat esse peccatum. Quod ergo dicitur in littera quod omnis vita infidelium est peccatum, dicitur, quod hoc non dicitur propter hoc quod omnis actio quam faciunt in tota vita sua sit culpabilis, et demeritoria, sed hoc ideo dicitur, quod quia per nullam actio modum nem quam agunt liberantur dicuntur a culpa quod dicitur in infidelium, licet perficiant, et ideo sententiam est, omnis vita infidelium est peccatum, id est non sine peccato. Similiter intelligenda est sequens auctoritas, et alie consimiles, cum dicitur, quod ubi deest agnitio veritatis, falsa est virtus, non quia illa virtus sit vitium, sed quia deficit a vera virtutis perfectione, quia virtus vera dicitur, quia veraciter perducit ad vitam.

Item illud ergo quod obijcit quod arbor mala non potest fructus bonos facere, intelligenda est locutio per se, id est si operetur voluntas mala in quantum mala, videlicet mala intentione. Si autem non per se intelligatur non est sermo verus nisi intelligatur de bono perfecto, quod quidem est bonum merito, sed tunc non sequitur, non facit fructum bonum, ergo facit fructum malum, quod inter tale bonum et malum est medium, sicut supra ostensum est.

Item Quamvis et illa et.

Annuit magister qd peccata que a nescientibus vel coactis ppe...

Et coactio inducit vfo lentiam. sed violentia excludit voluntatem. ergo qd fit a coacto non est voluntarium...

ctis ppetrant. non omni mo p sunt sine voluntate comit...

ligentia pandens in libro re tracta. ait. Hoc propterea dicitur...

aliquo mo voluntaria sunt. licet non ita plenitudo itud quod fit per nescientiam...

D intel ligen tia. igitur bus suspar tis in dicit hic questio...

circum duo. primo queritur de diuisione actionis delib...

Questio. 1.

Actio deliberatiua diuidat in bona et mala. vtrius diuidat...

Ro. vij. no plene id qd agit cogno scete. et sic peccatum ex igno...

Volunt as qd fit fm Aug.

nera alioquin. sed prima contraria maxime sunt opposita. ergo bonum et malum circa actionem directam sunt opposita et repugnantiam. **¶** Item malum dicitur privationem boni. sed privatio et habitus directe sunt opposita. ergo et. **¶** Item que sunt opposita effectus directe opponuntur. sed bona actio et mala opposita habent effectus in aia. quia bona actio ornat et mala deformat bona ordinat et mala deordinat. ergo et. **¶** Item que sunt opposita retributiōes directe sunt opposita. sed bona actio et mala sunt opposita retributiōes. quia vni retribuit eternum gaudium. et alij eternum supplicium. ergo et. **¶** Item omnia recta diuisio est per opposita. si ergo actio moralis recte diuiditur per bonam et malam. ergo membra huius diuisiōis sunt opposita. **¶** Sed 5. opposita nata sunt fieri circa idem. sed impossibile est bonitatem et malitiam sibi eodem uerso circa eandem actionem succedere. ergo bonum et malum circa actionem non habent oppositionem. **¶** Item omne quod deus facit est valde bonum. et omne quod fit contra eius prohibitionem est malum. sed eadem actio fit a deo et contra dei prohibitionem. ergo eadem actio est bona et mala. sed opposita circa idem sunt incōpossibilia igitur bonum et malum circa actionem non sunt opposita. **¶** Item cum deus precipit seruo dare elemosynam. et deus precipit ex charitate. et seruus facit eam murmure. eadem actio est meritoria deo et demeritoria seruo. sed omne meritorium est bonum. et omne demeritorium est malum. ergo eadem actio est bona et mala. ergo bonum et malum circa actionem non sunt opposita. **¶** Item aliquis incipit aliquam actionem ex charitate. et terminat eam ex vanitate sicut dicit Greg. Sepe quod charitas incipit. culpa peragitur. ergo vna et eadem actio potest esse meritoria et demeritoria. et si hoc. redit idem quod prius quod bonum et malum circa actionem non sunt opposita. **¶** Item bonum et ens uertuntur. sed ens est in plus quam actio. ergo et bonum. ergo si in seius non diuiditur per suum superius. actio deliberatiua non potest diuidi per bonam et malam tanquam per differentias oppositas. **¶** Item ad predictorum intelligentiam est notandum. quod actio deliberatiua nata est habere duplicem bonitatem. scilicet bonitatem nature inquantum est procedens ab aliqua virtute et bonitatem moris inquantum est procedens a li. ar. siue a voluntate. **¶** Item ergo queritur. utrum bonitas et malicia circa actionem habeant repugnantiam. ita quod ipsas diuidant tanquam membra opposita. **¶** Dicitur quod hoc non est verum de bono prout dicitur a bonitate essentiali vel naturali. sic enim bonum non est differentia actionis. imo conuertitur cum ente et reperitur in omni actione. prout autem bonum dicitur a bonitate moris. sic est diuisiua differentia actionis. pro eo quod bonum moris in triplici differentia est. **¶** Quoddam enim est bonum in genere. quoddam ex circumstantia. quoddam vero bonum perfectum siue principale. siue sicut bonum. **¶** Et quilibet harum differentiarum habet differentiam mali sibi ex opposito respondentem. Nam bono in genere opponitur malum in genere. bono ex circumstantia opponitur malum ex circumstantia. et bono simpliciter siue se opponitur malum siue demeritorium. **¶** Item autem oim exempla sunt manifesta. Sic igitur actio procedens a voluntate deliberatiua diuiditur per actionem bonam et malam non solum tanquam per differentias disparatas. sed etiam directe oppositas. **¶** Unde rationes que hoc ostendunt procedente sunt. **¶** Ad illud ergo quod prius obijcit. quod opposita nata sunt fieri circa idem. **¶** Dicitur quod si intelligatur de eodem numero. non habet veritatem nisi in subiecto quod est substantia proprie loquendo. **¶** Ipsius enim substantie est proprium cum sit vna et eadem numero. quod sit susceptibilis contrarietatis circa actionem autem cum sit accidens non oportet illud habere veritatem. quod bonum et malum sint circa eandem actionem numero. sed sufficit quantum ad legem oppositionis. quod habeant fieri circa actionem eandem in specie. Alia est etiam ratio quare bonum et malum non possunt sibi succedere in eadem actione. sicut eandem partem actionis. propter hoc quod esse actiois consistit in successione. Et hoc melius iam patebit. **¶** Ad illud quod obijcit. quod omne quod deus facit est valde bonum. **¶** Dicitur quod illud intelligitur quo ad bonum nature. illi autem bonitatis non repugnat malicia moris. imo eam presupponit. et ideo eadem actio potest a deo fieri. et nihilominus esse prohibita. ex hoc tamen non sequitur quod non sit contrarietas inter bonitatem moris et malitiam. **¶** Unde impossibile est quod vna et eadem actio sit simul et semel pro prohibitoria et demeritoria. **¶** Dicitur quod bonum et malum meriti et demeriti circa actionem non dicuntur qualitates absolutas sed comparationes diuersas. **¶** Unde actio bona non est aliud quam actio ordinata in finem. refertur autem actio in finem per intentionem. **¶** Item igitur vna et eadem actio potest esse a duplici intendente et a duplici intentione. ita

quod ab vno sicut a principali motore. a b altero vero sicut ab instramento. et vna illarum intentionum potest esse recta. et altera illarum obliqua. hinc est quod vna et eadem actio potest esse bona et mala per comparationem ad diuersa principia. loquendo de bonitate et malicia meriti et demeriti. **¶** Ex hoc tamen non sequitur quod bonum et malum non sint opposita circa actionem. **¶** Nam et si spectantur se circa eandem actionem in comparatione ad diuersas intentiones. non tamen spectantur se sicut comparantur ad eandem intentionem. **¶** Opposita autem respectiua sicut legem habent oppositionis sicut quod ad idem comparantur. **¶** Unde nota quod aliter dicitur de bonitate et voluntate. aliter de actione exteriori. nam circa voluntatem dicitur qualitate aliquam superadditam. et ideo impossibile est quod vna et eadem voluntas sit simul et semel bona et mala. nec absolute. nec in comparatione ad diuersa. **¶** Circa actionem vero bonum dicitur comparationem ad debitum principium et ad finem. **¶** Unde aliquae due actiones per omnia cōsimiles tamen in genere actionum quod in genere circumstantiarum moralium frequenter differunt in hoc. quod vna est meritoria. altera vero non. quia vna fit ab habente charitatem. altera vero a non habente. et hec dicta sunt de bono et malo sicut tamen valent quantum meritorium et demeritorium. quia sicut hoc currebat obiectionem. **¶** Ad illud quod obijcit. quod actio in bono et ta ex charitate potest terminari in vanitate. **¶** Dicitur quod verum est. sed licet illa actio vna sit in genere nature. non est tamen vna in genere moris. pro eo quod si sit vna voluntas que est principium illius actionis. tamen aliter et aliter est disposita. dispositione inquam que variat in genere moris. sicut est intentio recta et obliqua. **¶** Ad illud quod obijcit. quod bonum est in plus iam per rationem. obijcit enim de bono nature. et hoc modo non est differentia diuisiua actionis deliberatiue.

Questio. ij. **¶** Item hec diuisio sit per differentias essentialiales vel accidentales. aut per accidentales. **¶** Et per essentialiales vel accidentales sunt transmutabilia circa subiectum. **¶** Item bonitas et malicia nullo modo transmutantur circa actionem. ut illa actio que modo est bona eadem numero postmodum sit mala vel eadem solus. ergo bonitas et malicia non sunt differentie accidentales actionis sed sunt accidentales vel essentialiales. ergo et. **¶** Item quis quidam accidentia sunt inseparabilia sicut rem. tamen omnia sunt separabilia sicut intellectum. sed quodammodo actio est ita mala quod nunquam potest esse nec intelligi bona. utpote blasphemare et odire deum. ergo per malitiam non accidat tali actioni. **¶** Item contingit aliquibus habere esse essentialiter bonum. utpote charitatem et gratiam. alique essentialiter malum ut iniusticiam et lasciuiam. **¶** Item pari ratione cum actus sint ex habitibus. ut quod aliqui actus sint essentialiter boni. et alique essentialiter mali loquendo de bonitate et malicia moris. **¶** Item quodammodo videtur species ergo cum sit bonum in genere et malum in genere utriusque videtur bonum et malum specie siue per modum speciei se habent. sed genus est essentialiale speciei. et species etiam addit supra genus differentiam essentialialem. ergo necesse est aliquam actionem ponere que sit essentialiter et bona in genere. et bona ex circumstantia. pari ratione et de actione mala. ut ergo quod diuisio predicta fiat per differentias essentialiales et intrinsecas. **¶** Sed contra Aug. in prima responsione contra pelagianos. peccatum non est natura aliquid sed actus incidens ex defectu boni. sed hoc quod inest alicui incidit. inest et accidentaliter. si ergo omnis malicia est incidens. nulla malicia est essentialis alicui actioni. **¶** Item omnis est accidentalis. **¶** Item differentie essentialiales sunt constitutivae eorum quorum sunt differentie. et differentie constitutivae ex eisdem principijs manant. ex quibus manant ipsa constituta. sed malicia non habet effectum sed defectiuam. actio vero habet effectum. **¶** Item actio est a deo. malicia non. ergo impossibile est quod malicia sit alicuius actionis differentia essentialis. **¶** Item differentie essentialiales non alternantur circa indiuiduum eiusdem speciei. sed actioes que sunt eiusdem speciei. differunt per bonitatem et malitiam. quia vna est bona et altera mala. ergo bonum et malum non sunt essentialiales differentie actionis. **¶** Item differentia essentialis aliquid addit supra illud quod diuidit sed malum non addit aliquid supra actionem sed potius priuat. ergo malum non est actionis differentia essentialis. **¶** Item ad predictorum intelligentiam est notandum. quod id est querere utrum hec diuisio actionum alia bona alia mala sit per differentias essentialiales. quod querere utrum bonitas et malicia sint proprietates vel aditioes essentialiales actioni voluntarie. Et hoc istud aliquo modo videtur deatur posse concedi ei qui sustinet illam opinionem quod non omnis actio a deo est. **¶** Tamen sicut illam opinionem que contra sustinetur quod omnis actio a deo est. et sicut id quod naturaliter est. bona est. concedi non debet. nec potest rationabiliter sustineri quod malicia essentialis sit actioni. cum potius dicatur defectum circumstantialem cuius

causae que accidit actioni. Si enim non accideret, non posset per
uari actione manente. Attendendum est tñ q maliciam con
tingit triplr comparare ad actionē. Aut fm q est actio, aut fm
q est bec actio, aut fm q est talis actio. Si pparet malicia ad
actionē fm q actio, sic tenet rōnē accidētis separabilis r com
munis. Rōnem accidētis separabilis tenet in hoc, q actio que
confucit fieri cum culpa, potest causa aliqua interueniente fie
ri absq culpa. Rōnem vero accidētis cōis tenet, qz circa actio
nem eiusdem speciei contingit maliciam in aliquibus inueniri
in aliquibus vero nō, sicut aliquis predicādo fidē xp̄i ex vana
gloria peccat, alius vero meretur. Licet autē malicia respectu
actionis considerate in genere habet aliquo mō conformitatē
ad accidens separabile r cōe, non tñ proprie est accidens tale,
qz non dicit ens sed defectum entis. Si autē cōparetur mali
cia ad actionem fm q est bec actio sic tenet rōnem accidētis in
separabilis r proprii. Rōnez tenet accidētis inseparabilis in
hoc, q illa actio eadem numero que est mala, non potest esse vl
terius bona, propter hoc q cadē numero sumi non potest. Rō
nem vero accidētis proprii tenet aliqñ. lz non semper in hoc,
q illa malicia ortum habet ex proprietatibus agentis r patiē
tis, ex quarum comparatione necessārio surgit inordinatio, sicut
p3 cū filius cognoscit matrē, vel cūz bōno blasphemat deū
Unde sicut inseparabiliter adberet ppria passio subiecto, sic in
separabiliter adberet malicia buie actio i, nō est aut malicia p
pria passio buius actiois, tum qz non dē de ea puerbiliter, tñ
qz non dicit positionē sed priuationē. Si nō pparet malicia
ad actionē fm q talis actio est, sic potest habere rōnem differē
tie essentialis. Sicut enī albedo est essentialis homini albo fm
q est albus, quōis non sit essentialis fm q homo, sic malicia est
essentialis actioni male fm q mala. Quamuis autē aliquo mō
dicat essentialis, non tñ dē essentialis, qz dicat verā essentiam
sed quantū ad modū se hñ dī. Et qm quedā sunt noia q imponū
tur actionib⁹ non fm q sunt actiones tñ, sed fm q sunt defoz
mes. hinc est q talia mox notata p̄iuncta sunt malo, r sicut casti
tas ponit in gñe boni essentialiter, sic adueritiū emendacitiū po
nitur in gñe mali essentialiter. In hoc em̄ nō significat q defe
ctus sit essentialis actioni, sed q defectus essentialis est actioi
fm q defectiua. Quod autē dicitur est de malicia moris, hoc ipm
intelligendum est r de bonitate. His visis plana est rñsio ad q
stionem, r etiam ad obiecta. Concedo em̄ q bec diuisio actiois
non est per differentias essentialis r intrinsecas. Et ratiōes q
hoc ostendunt concedende sunt. Ad illud qd obijcit, qz acci
dens potest transmutari circa subiectum, dōm q illud non ha
bet veritatem in omni accidente, nec respectu cuiuscunq subie
cti, sed respectu subiecti permanentis r fixi. Quando em̄ acci
dēs cōparat ad aliqd successiuū, hoc ipso q adberet ei, insepa
rabiliter adberet, qz illud statim transit in preteritū r efficitur
intransmutabile, r amplius idem numero resumī non pōt. Ac?
em̄ numeratur subiecto, r tempore, r specie siue termino, r ideo
sicut est alius actus cuius est aliud principii r alius terminus
sic est alius actus cuius est mensura alia r aliud tempus inter
cisione r renouatiōe facta in ipso actu, r ideo quōis motui acci
dat veloc r tardum, tñ motus qui est veloc, fm eam partes fm
quā est veloc nunq pōt esse tardus, sic r in proposito intelligēs
dum est. Ad illud qd obijcit, qz accidentia dicuntur esse sepa
rabilia saltes in intellectu. Dōz, q nunq malicia sic adberet ali
cui actioni quin essentia illius actionis possit preter maliciam
considerari. Cum em̄ dico actionem malam, r dico actionem r
dico etiam defectum, r vtrūq per se diuisim possum considera
re. Similiter em̄ dico actionem bñōi r actionem hāc duo dico
qz r monstro ipsam substantiā, r etiam accidentia sub quibus
substantia ipsa oculis carnis r mētis habet esse sp̄icua, r vnū
potest preter alterū p̄siderari r intelligi, malicia autē nō adbe
ret inseparabiliter actioni buius substantie ratione substantie
substrate, sed potius rōne pprietatis vel q̄litas supaddite, r
sicut substantia illa poterat intelligi sine illa pprietate, sic r ac
tio sine malicia. Ad illud qd obijcit, qz aliqz habit⁹ est essentialis
liter bonus r alius est essentialiter malus. Dicendum, q r si
concedi possit aliqñ habitum essentialiter esse bonū, nō tñ con
cedi debet aliqñ habitū essentialiter esse malum fm q est ha
bitus. Nā habitus fm q habit⁹ dicit ens r bonus. Ad ergo
ip̄e obijcit de auaritia r lascitia nō valet, qz bñōi nō sunt noia
habitū aie fm q sunt habit⁹, s; fm q sunt defozmes r defecti

us. lz aut malicia nō sit essentialis habitui fm q est habit⁹, pōt
tñ ei esse essentialis fm q defectiu⁹, ita etiā contingit repiri cir
ca actū. Ad illud qd obijcit, qz bono in gñe rñdet bonū in sp̄e, r
malo in genere silt. Dōm, q malū in gñe siue bonū non dē pros
prie q sit genus, sed ppter quandā p̄formitatē quā bz cū gñe,
in hoc q dicit quandā potentia indifferentē ad hoc q fiat me
ritoze vel demeritoze, r dum p circūstātiā supadditas deter
minat, quodāmodo specificat, non tñ malū fm q maluz habet
p̄prias pro eo q priuationes nō sunt in gñe nisi p quans
dam reductionē. Tñ specificatio r distinctio maloz aut attens
ditur rōne boni qd priuat per malū, aut ratione boni ad qd ali
quis conuertit in actu pcti. Et diuis signū est q nō distinguū
tur penes auersionē sed penes conuersionem.

Questio. iij. Utrū diuisio actionis deliberatiue p
tas, an sit ponere p differentia tertiā vicz actionē indifferentem.
Et q sit p differentia immediatas vñ. j. Loz. r. Oia in gliaz def
facite. Et ad Loz. iij. Oia quecunq facitis, siue in verbo, siue
in opere, oia in noie dñi nostri iesu xp̄i facite. Aut igit actio no
stra est in gloria dei, aut nō. Si sic est bona, si nō ergo omittē
tur illud qd mādat apls, sed omittere facere qd precipit semp
est pcti, ergo ois actio vel est meritoria, vel cū pctō, ergo nul
la est indifferens. Si tu dicas q est p̄siliū, hoc non videtur,
qz p̄siliū nec datur de oibus nec absolute sed sub p̄ditione, nec
peccat quis nolēdo facere p̄siliū, bonū tria opposita reperitū
in proposito, ergo nō tenent rōne p̄siliū. Itē dicitur, de om
ni verbo ocioso qd lo, siue bo, red, rōnē in die iudicij, sed verbū
ociosum est vt dicit Breg, qd caret rōne iuste necessitatis, r in
tentione pie utilitatis, sed oē verbū aut bz iustā necessitatem r
piā utilitatē aut carer illa, ergo si oē verbū aut ē bonū aut ocio
sum, pari rōne r oē factū, sed de oī ocioso reddem⁹ rōnē, r non
reddem⁹ rōnē nisi de malis, ergo omne verbū vel factū nostrū
vel est bonū vel malū. Itē dicitur, In via dei stare r nō pros
gredi retrocedere est, s; qui facit actionē nō meritoria non pro
cedit in via dei in actione illa, ergo p illā actionē retrocedit, r
nō retrocedit nisi p malū, ergo ois actio vel est bona vel est ma
la r nulla indifferēs. Itē voluntates p actiones pueniunt ad
retributiones, sed nihil est mediū quin omnis voluntas aut est
bona aut est mala, nihil est mediū inter retributiones, qñ etiaz
oēs saluentur vel damnentur, ergo videtur q nihil est mediū
inter bonitatē r maliciā circa actioes nostras. Itē deus est
alpbaz o principii r finis, s; qd non est a deo sicut a principio,
priuatiū est rōne boni, ergo silt qd nō est ad deū sicut ad finem
priuatiū rōne boni, priuatiū autē boni nihil aliud est q malum
q nō ē ad deū sicut ad finem est malū, r qd est ad deū, sicut ad
finem est bonū, hoc p̄stat, sed ois actio nostra vel est ad deum s;,
cut ad finem, vel non est ad deum, ergo omnis actio nostra vel
est bona vel est mala. Itē cum voluntas nostra ex delibera
tione facit aliquid, aut quiescit in creatura, aut refert ad crea
torē, si refert ad creatorē bene facit, si quiescit i creatura, ma
le agit r deordinatur, qz fruitur eo quo est vtendum, ergo vide
tur q voluntas in omni actione sua vel mereatur vel demereat,
Sed ptra Ro. vij. Velle mihi ad facer rē, glo. Est velle gras
tie, velle vicij, velle nature, sed actio respondet voluntati, ergo
inter actiones meritoriam r viciosam cadit aliqua actio media
non ergo omnis actio voluntatis nostre est mala vel bona, sed q
dam indifferens. Itē leuare festucam de terra nec est bonū
in genere nec malū, nec etiam bonum ex circumstantia nec ma
lum, similiter quantum est de se nec est meritorium nec demer
torium, si ergo bonum moris diuiditur sufficienter per has tres
diuisiones, r nihil est in gñe quod non sit in specie, videtur q ta
lis actio non sit bona vel mala sed indifferens. Itē aliquis
comedit vt satisfaciāt appetitū naturalī, talis actio non est bo
na bonitate meriti, hoc constat, quia non fit propter deum, nec
ad ipsum refertur, nec est mala malicia culpe, qz peccatum non
concordat nature sed discordat, talis autē actio nature est cō
sona, ergo videtur q aliqua actio nostra medium teneat inter
bonitatem r maliciam. Itē si omnis actio nostra esset me
ritoria vel demeritoria, cum in eo qui caret ebaritate nulla sit
meritoria, omnis eius actio esset mala, ergo peccaret i hoc q va
dit ad ecclesiā, ergo r in hoc q facit omnia alia opera, igitur
nunq se disponeret ad grām, immo disponendo magis se clon
garet. Itē nulla est actio bona r meritoria, nisi que sit bona.

intentione. et mediante illa refertur ad debitum finem. ergo si ois actio nostra esset bona. vel mala. meritoria. vel demeritoria. in ois actione et cogitatione nostra quam in deum non referimus. peccare mus. ergo vir esset aliquis qui non peccaret milies in die. cum innumerabiles habeamus cogitationes et affectiones in quibus nihil cogitamus de deo. de illis maxime loquor qui magis intendunt actioni. quam contemplationi. Item sicut cibus est principium omnium bonorum. sic libido et concupiscentia est principium et causa omnium malorum. sed multas actiones faciunt homines tota die quas non faciunt nec ex libidine. nec ex caritate. immo vel ex amore naturali. vel sociali. vel ex quadam vrbantate. civili et consuetudine operandi non videtur ergo quod omnis actio voluntaria sit immediate bona vel mala. **¶** Responso. Dicendum quod cum queritur. vtrum actio diuidatur per bonum et malum. tamquam per differentias immediatas. est questio de actioe voluntatis deliberatiue. scilicet quod deliberatiua est. illa enim est que diuiditur per bonum et malum. Et quoniam de actione voluntatis deliberatiue dupliciter est loqui. scilicet quantum ad genus actionis. et in comparatione ad operantem. dupliciter possunt iste differentie ad actionem comparari. Aut secundum genus operis. aut respectu operantis. Si primo modo. sic planum est quod non est diuisio immediata. immo inter actionem bonam et malam. actionem in indifferenter contingit reperiri mediam. et hoc manifestum est. quia cum triplex sit differentia boni moris. quod est bonus secundum se. siue principaliter. et bonus ex circumstantia. et bonus in genere. et contra. cum triplex sit malus. scilicet malum in genere. et malum ex circumstantia. et malum secundum se. inter hec oia contingit reperiri medium. **¶** Nota inter bonus et malum secundum se quasi media. sunt illa que nec sunt bona secundum se. nec sunt mala secundum se. sicut sunt bona vel mala in genere vel ex circumstantia. Inter bonum ex circumstantia et malum ex circumstantia media sunt tam indifferenter. quam bona et mala in genere. oia enim illa indifferenter possunt fieri bona vel mala ex circumstantia. Inter bonum in genere. et malum in genere. cadit medium indifferens simpliciter. sicut velle comedere. vel velle leuare festucam de terra. que non dicunt bonitatem moris vel malitiam. Et sic per diuisio actionis per bonam et malam quantum ad genus operis. non est per differentias immediatas. immo est reperiri differentiam tertiam. et in hoc ceter omnes concordant. Si autem loquamur de bonitate et malicia actionis in comparatione ad operantem. sic sunt diuersae opinioniones. Nam quidam dicunt quod est diuisio immediata. nihil enim facit homo ex deliberatione quod deus non reputet ei ad premium. vel non imputet ei ad aliquod demeritum. Unde in die iudicij vt dicunt. de omni actu deliberatiuo rationem reddemus. Et huic positioni videntur consonare verba sanctorum quod dicitur. quod non peribit capillus de capite. nec momentu de tempore. de quo rationem non reddemus. sicut dicit Bernardus. et hoc idem videtur dicere Augustinus. quod extinguitur a nobis omne tempus impensum qualiter fuerit expectatum. Et ipsa veritas videtur huic consonare. cum dicitur. quod de omni verbo otioso rationem reddemus. **¶** Sed iste modus dicendi. aut multum ampliat viam salutis. aut multum coartat. Nam ad hoc quod sit opus meritoriu aut dicent requiri actuali relatione illius operis ad deum et in particulari. aut dicent sufficere relationem in habitu et in vniuersali. Si dicunt quod requiritur relatio in particulari. nimis est arcta via salutis quod tunc in omni opere quod homo non refert actualiter in deum. de mere et peccat. quod valde seuerum est dicere. Si vero sufficeret intentio habitualis et in vniuersali. tunc quoniam aliquis proposuisset in corde suo seruire deo in principio anni vel mensis. vel septimane vel diei oia opera que postea faceret. etiam nihil cogitans de deo essent sibi meritoria. Sed si hoc dicatur valde ampliat et largas viam salutis. et in hoc autoritatis sanctorum obuiatur qui dicunt eam esse valde arctam. **¶** Et ideo est alius modus dicendi. quodammodo magis temperatus quam sit ille. videlicet quod quedam sint actiones de liberatiue voluntatis que respiciunt ipsam directe. quedam vero sunt que respiciunt ipsas secundum quod regit potentias naturales. **¶** Prima operatio est locutio. que quidem est rationalis. secundum quod ratione vtitur. Secunda vero est comestio. vel ambulatio. et similes. Dicunt ergo quod circa illas operationes que respiciunt voluntatem rationalem secundum quod rationalis est. non contingit reperiri medium inter bonitatem et malitiam. circa alias vero contingit. Unde bene procedunt. quod non ois actio deliberatiua. vel bona est vel mala. Locutio autem omnis vel bona est vel mala. Aut enim est utilis. aut otiosa. Et si otiosa. tunc est mala. Si utilis. tunc est bona. Et propterea dominus

dicat. De omni verbo otioso redde rationem. non de omni factio. Et beatus Jacobus in Epistola sua dicit. quod qui in verbo non offendit. hic perfectus est vir. Et propterea dicit quidam. quod verbum prius debet venire ad limam quam ad linguam. Sed tamen adducit modus dicendi non videtur plene satisfacere. nam velle cogitare de veritate. est actus voluntatis secundum quod mouetur rationabiliter. et tamen frequenter homo cogitat de veritate ita quod non refert ad deum. et tamen durum est dicere quod peccet. Alterius potest aliquis locutio qui alij ex naturali pietate. vel ex ciuili vrbantate. sicut qui salutat homines in via. et tunc valde durum est dicere quod peccet. nec potest dici. quod ois talis locutio sit meritoria. **¶** Item si plus est facere quam dicere. potius reddemus rationem de facto otioso quam de verbo. Unde sancti concludunt hoc a minoribus per verbo euangelij. **¶** Et ideo est tertius modus dicendi quoniam operibus voluntatis deliberatiue. est ponere medium inter malitiam et bonitatem. Nam quedam actio a voluntate deliberatiua procedens. est ordinata in finem debitum. scilicet ad deum. et hec quidem est bona. et si sit ex caritate est meritoria vite eterne merito digni. si autem fiat extra caritatem. meritoria ex merito congrui. Queda vero actio deliberatiua ex voluntate procedens. est non ordinata. et hec est diuisio per immediata. sed non ois actio non ordinata ad deum tanquam ad finem est mala. **¶** Quia quedam non ordinatur propter ordinata conuersionem ad creaturam. Queda vero non ordinatur propter operantis negligentiam. Quedam vero non ordinatur propter operantis infirmitatem et miseriam prima differentia actionis non ordinata est mala malicia commisionis. Secunda est mala malicia omissionis. Tertia vero in certo modo est mala. sed est indifferens. Talis autem actio est quoniam quis facit aliquam operationem ita quod circa creaturam non afficitur inordinate. nec tamen illam operationem comparat ad deum. sed facit propter aliquem finem qui respicit indigentiam nature. vt cum aliquis ambulat vt recreetur. vel comedit vt reficiatur. talis actio indifferens iudicatur. quod deus nec illam remunerat. nec imputat in culpa. et hoc quod in tali actione non est malicia commisionis. quod non est inordinata dilectio. nec etiam omissionis. non enim semper mittit homo quoniam actiones suas non refert in deum. Indulgetur enim nature fragili et infirme. vt multa possit talia facere. nec deus requirit ad boie in tali statu distractio et misericordia. quod oia que facit refert ad se. requirit tamen aliqui quoniam est locus et tempus. et tunc si homo non refert omittendo peccat. **¶** Decedendum est igitur sicut rationes quedam ostendunt. quod diuisio actionis per bonam et malam non est per differentias immediatas pro eo quod inter has differentias contingit reperiri medium. siue actio consideret secundum genus operis. siue respectu operantis. **¶** Ad illud ergo quod primo obijcit de illo verbo apostoli. Quia in gloria dei facite. Respondeo aliquid quod est possibile. aliquid quod est preceptum. aliquid quod est finis precepti. sicut illud. Diliges dominum deum tuum etc. Quibus autem preceptis modis predictus sermo potest intelligi. Potest enim accipi affirmatiue vel negatiue. Et affirmatiue dupliciter. quod hoc signum oia potest ibi teneri collectiue vel distributiue. Si accipiat negatiue sic est preceptum. et tunc est sensus. ita faciatis opera vestra. vt nihil faciatis in gloria dei. Si autem intelligat affirmatiue. et hoc signum ois. teneat distributiue et diuisim. tunc est consilium et ammonitio. Admonet enim apostolus secundum hunc sensum. quod quodlibet opus nostrum referamus in deum et de quodlibet diuisim possumus facere. et velle est nobis et expectatio si faciamus. Nullum enim est opus deliberatum quod a nobis fiat. quod quidem non possumus facere propter deum. et si hoc facerem melius facerem quam quoniam non referimus. Si autem predictus sermo teneat affirmatiue. et hoc signum oia. teneat collectiue. tunc nec est preceptum nec consilium. sed finis precepti et consilij. Ad hoc enim debemus tendere. et hoc desiderare. quod ad tale statum perueniamus. quod ois cogitationes nostras et affectiones in deum referamus. Si autem tunc obtinebimus. quoniam deum ex toto corde diligemus. Et sic per ex autoritate illa non concluditur. quod aliquis peccet. cum non refert opus suum in deum actualiter. **¶** Nec valet illud quod obijcit. quod non potest esse consilium. non enim hic accipimus consilium proprie prout proponit iuris peritis. sed vocamus hic consilium quancumque ammonitionem generalem. que via expedit ad perueniendum in salutem. sicut sunt ammonitiones salomonis in li. prouer. et similes hortationes ad bonum. **¶** Ad illud quod obijcit. quod reddemus rationem de omni verbo otioso. Dicendum. quod otiosus non dicitur verbum. quod non sit ordinatum in finem solium. sed quod omni caret utilitate. dum tamen aliquid deberet habere. et inter tale otiosum et meritozium siue bonum cadit medium quoniam aliquis facit aliquid quod non est omnimoda utilitate

utilitate privati. nec tñ est ordinatū in deū tanq̄ in finem vltis
 mū. vnde non dī bō esse ociosus semp. qñ non laborat. sed tñc
 dicif esse ociosus qñ non laborat et debet laborare. Frequen
 ter tñ illa verba q̄ vident esse inutilia. vtilia fiunt dñ ordinant
 ad recreationē aliquā spūs et exclusionē accidie fm q̄ refertur
 btūs Bernardus dixisse cū quendā fecit cessitare. ociosum in
 quit fuit factū. sed nō ociose factū. fecerat em̄ hoc ad letificans
 28 dum illū quē viderat mestū. Ad illud qd̄ obijcī q̄ in via deī
 stare. est retrocedere. Dñm. q̄ verū est q̄ qñ homo stat cū debe
 ret ambulare et q̄ tñ ad illud tps̄ dicit Bern. q̄ nō peribit mo
 mentū de tpe. Et ansel. q̄ exigit a nobis ratio qualiter tps̄ sue
 rit expensum. Si aut̄ querat qñ. hoc est difficile. immo impossi
 bile determinare. qz diuersis psonis diuersimode se offert opor
 tunitas exēdi in bonas operationes. et in bonas affectōes et
 intentiones. et ideo sancti vt reddant nō s̄ sollicitos terrēt nos
 et dñs ipse cū dicit. Qd̄ vni dico. oibus dico vigilate. Ad
 29 lud qd̄ obijcī. q̄ nō est mediū inter voluntates et retributiōes
 Dñm q̄ non est sile. pro eo q̄ oīs homo q̄ nascif. nascif cū pctō
 a quo nō liberat nisi p̄ grām et illa grā amittit p̄ culpā. vñ neces
 se est voluntatē esse grām vel odiosam. et qz retributiōes rñdēt
 psonis bñc est q̄ oēs q̄ nō saluant dñant. ita q̄ nō est mediū
 non sic aut̄ est de actione. qz a voluntate in qua est libido. pōt
 aliqua actio exire etiā p̄ter libidines moris. Unde sicut istud
 argumentū nō valet. Volūtas nō pōt esse sine libidine vel grā
 q̄ nō pōt mouere sine libidine vel grā. sic nec argumentū prius
 30 dictū. Ad illud qd̄ obijcī. q̄ oēs qd̄ non est a deo. est privatiū
 bono. ergo s̄ll̄ omne qd̄ non est ad deū. Dñm. q̄ non est sile qz
 ordinatio actionis ad deū. tanq̄ ad cām efficientē vel ad prin
 cipū attendit. nō s̄ll̄ q̄ tñ ad esse moris. sed etiā q̄ tñ ad esse
 nature. et ita respicit esse. ordinatio vero q̄ tñ ad finē respicit ve
 ne esse. q̄ tñ non sit mediū inter ens et nō ens. est tñ mediū
 inter dñ esse et male esse moris. pro eo q̄ bonitas moralis non se
 extendit ad oēs actōes. sicut bonitas naturalis. Ad illud qd̄
 31 obijcī. q̄ si volūtas aliqd̄ facit. aut quiescit in creatura. aut re
 fert ad deū. dñm q̄ quiescere dī aliqd̄ alicubi dupl̄. Aut qz s̄
 sit ibi tāq̄ in vltimo fine. et tñc est actio mala malicia mortalis
 pcti. qñ. si volūtas ponit creaturā sibi pro fine vltimo et p̄ncipa
 li. Aut qz sic ibi s̄sit. nō qz ibi ponit vltimū finē. sed qz nō vlti
 rius tendit. et hoc pōt esse tripl̄. sicut dictū est supra. Aut ex ali
 qua inordinata affectiōe. qua illi rei alligat. Aut ex negligētia
 et torpore. quo negligit referre cū possit et deberet. aut qz ex q̄
 dā imbecillitate et infirmitate aggrauat. vt difficile sit sibi oēs
 actiones suas in deū couertere. et primis duob̄ modis est pctm̄
 32 tertio inō non. Notandū est tñ q̄ ad h̄ aliqua actio sit mes
 ritoria. nō op̄ q̄ semp̄ q̄s eā referat actualiter in deū. sed suffi
 33 cit relatio habitualis. Habitualē aut̄ relationē voco. non qz
 habeat cbaritatē p̄ quā sit habilis ad referēdū. sed qz in primoz
 dio opationis illi vel alteri ad quā illa p̄nter se bz. intentionē
 bz ad deū directā. Tñ si aliq̄s intēdit dare pro deo centū mar
 cas. et incipit dare. et cogitat de deo in p̄ia marca. et in alijs non
 cogitat. nihilomin⁹ tñ oēs dationes ille sunt ei meritoze et fru
 ctuose. si aut̄ opus alteri⁹ gñis incipet. oporteretq̄ intētio reno
 uare ad hoc. vt opus esset meritozū. Per hunc etiā modū ins
 telligif esse in viris religiosis. q̄ in p̄ncipio ex cbaritate deuo
 uerūt portare religionis pondus. q̄qd̄ em̄ faciūt qd̄ ad sue res
 ligionis obseruatiā spectat. ex p̄ia intētiōe est eis meritozū
 ad salutē. nisi forte qd̄ absit p̄ia intētiō supueniat. In alijs aut̄
 q̄ ad religionē nō spectat sec⁹ est. qz illa intētiō nō se extendit ad
 alia habitualiter. et ideo nō est parue securitatis et vtilitatis re
 ligionē intrare. Fuerūt tñ q̄ dixerūt. q̄ habitualis intētiō solū
 sufficit ad meritū satisfactoris. Opus em̄ satisfactoris est. si fiat
 34 in cbaritate. Ad hoc aut̄ q̄ opus sit meritozū vite eterne. dī
 cūt necesse esse cō currere actualē intētiōē. qz nullū op⁹ est me
 ritorū. nisi fiat a cbaritate actualiter mouēte. Probabilistū
 est dicere. sicut dictū est. q̄ ad vtrūq̄ sufficiat relatio habitua
 35 lis. Relatiōē aut̄ habitualē voco nō qua q̄s in gñali refert
 ad deū oīa opa diei vel anni. s̄ qua q̄s refert aliqd̄ op⁹ ad deū
 ita q̄ op⁹ sequēs directā bz ad op⁹ primū ordinationē et p̄ntiā. si
 cut est in illo q̄ dat centū marcas. vel intendit ire ad sanctū Za
 cobum. in alijs aut̄ nō habet locū. Habitualē etiā intētiōem
 siue relationem voco. quando non precogitato in actu vt tunc
 sine vltimo fine deo ex sola boni opis consideratione ipsa cbar
 itas p̄pta. vel aliqua alia virt⁹ cbaritate informata ad ipm̄

bonum opus inclinatur. sicut vir obediens meretur obediendo pre
 lato sibi precipienti. etiā si nihil de deo cogiter. sed solū consi
 deret q̄ bonum est obedire.

Consequenter queritur circa scdm principale
 scs de compatitione actionis male ad volū
 tatem. Et circa hoc queruntur tria. Primo
 queritur. vtrū omne pctm̄ a actuale. tam mor
 tale q̄ veniale sit voluntarium. Secdo ques
 ritur. vtrum omne pctm̄ mortale sit circa vo
 luntatem. sicut circa subiectum. Tertio
 queritur vtrum puniri. sicut etiam peccare sit ipsius volunta
 tis proprium.

Questio. 1. Vtrū omne pctm̄ actuale sit voluntariū

Et cū certū sit de mortalī q̄ sic q̄ritur de
 veniali. Et q̄ oēs pctm̄ veniale sit voluntariū vt. sicut dicit Aug.
 et habet in lfa. Utq̄ a deo pctm̄ voluntarium est. vt nullo mō sit
 pctm̄ nisi sit voluntariū. ergo si pctm̄ veniale pctm̄ est. ergo ne
 cesse est ipm̄ esse voluntariū. Si tu dicas. q̄ oēs pctm̄ est volūta
 rium. Aut voluntate ppria. Aut volūitate ade. et veniale est pec
 catū. qz voluntariū voluntate ade. Obijcī contra hoc. qz si ad
 rationē pcti venialis sufficte q̄ sit voluntariū volūitate ade. cū
 illud pctm̄ qd̄ adam transfudit in nos sit pctm̄ originale. venia
 le pctm̄ esset originale. qd̄ si hoc est falsum restat q̄ et primum.

Item mot⁹ inordinati et ad illicita q̄ dicunt esse in nobis pctā
 non sunt pctā. nec in paruulis. nec in furiosis. hoc aut̄ nō est. nē
 si qz non mouent vsu rōnis et voluntatis. ergo vt q̄ h̄mōi pctā
 sint in nobis volūtaria volūitate propria. Item qñ stomachus
 et inanitus ante bozā comestionis appetit comedere. nulla est
 ibi culpa. q̄nis sit ille appetitus immoderat⁹. et ad illud qd̄ nō
 licet tali tpe. hoc aut̄ non est nisi qz motus ille inest de necessita
 te ergo videt q̄ ad hoc q̄ aliquis motus ad illicitū sit veniale
 pctm̄. necesse sit ipm̄ esse voluntarium. Item omne qd̄ quis
 facit. aut facit naturaliter aut facit volūtarie. aut violēter. Et
 igitur venialia p̄mittimus. aut ergo per violētiā. aut p̄ natus
 ram. aut p̄ voluntatē. Si p̄ violētiā. ergo nulla est ibi culpa.
 Si per naturā. s̄ll̄ qz in his que sunt naturaliter. nō est culpa
 ergo si pctm̄ veniale culpa ē. necesse est q̄ sit a volūitate. Item
 demonstrato aliquo veniali. aut pōt aliquis vitare hoc pctm̄.
 aut non pōt. Si non pōt et nullus peccat in eo qd̄ vitare nō pōt
 ergo cōmittendo hoc pctm̄ non peccat. Si pōt vitare. et qd̄ cō
 mittimus potentes vitare. committimus voluntarie. ergo etc.

Sed contra. Proverbi. xxiij. Septies in die etc. Bilo. Sins
 gulis diebus per necessitatē vel fragilitatē carnis vel volētes
 vel inuiti peccamus. Si ergo peccamus venialiter. vel velim⁹
 vel nolimus. videt q̄ non omne pctm̄ veniale sit voluntarium.
 Item Aug. in li. retrac. Sunt inquit quedā necessitate facta
 improbanda. vt qui vult recte. facere. et non pōt. Unde est illud
 Apostoli. Non qd̄ volo. hoc facio bonum. sed qd̄ odi maluz. sed
 talia sunt peccata venialia. ergo aliqua venialia sunt de necessi
 tate. non ergo a voluntate. Item Aug. xix. de ciui. dei. Non
 nullum viciū est. cum caro concupiscit a duersus spiritus. sed
 caro p̄cupiscit a duersus spiritum frequēter ipso nolente. sicut
 in lfa habet. ergo velit nolit hō peccat venialiter. nō ergo om
 ne pctm̄ veniale est voluntarium. Dico. probat in lfa. Ille q̄
 p̄cupiscite a duersus spūm carne nō ea q̄ vult facit. p̄cupiscit
 quidē nolēs. et in eo facit qd̄ nō vult. Item pctā venialia sunt
 nobis ex repugnātia sensualitatis ad rōnē. et etiā ex surreptiōe
 sicut sunt primi motus. sed velimus nolimus est in nobis repu
 gnantia sensualitatis. et multi etiā mot⁹ inordinati ex surreptiō
 ne surgunt. si igitur voluntas non pōt sensualitatē domare. et
 qd̄ est ex surreptiōe p̄uenit voluntatē. videt q̄ pctā venialia
 q̄ sunt primi motus. nō sunt volūtaria. Item aut aliqd̄ pctm̄
 veniale. est involuntarium. aut nō. Si sic. habeo propositus. Si
 nō igitur omne pctm̄ veniale est voluntarium. sed omne volūtas
 rium per voluntatem vitari pōt. ergo per voluntatem potest
 quis vitare omne veniale pctm̄. igitur pōt quis cauere vt nun
 q̄ peccet venialiter. si igitur hoc est impossibile qd̄ aliquis diu
 viuat in hac carne. quin cōmittat aliqd̄ veniale. videt q̄ neces
 sarium sit ponere aliqd̄ veniale pctm̄ nō esse voluntariū.

Item. Dicēdum q̄ voluntarium potest dici aliquid tripl̄. Aut volūta
 te aliena. aut volūitate ppria. aut partim volūitate aliena partim
 volūitate ppria. Et fm̄ hūc tripl̄icē modum distinguēdi volun
 tariū. triplex est dñia pcti. Pctm̄ nāq̄ originale voluntariū ē. s̄

Handwritten signature or mark.

non voluntate eius in quo est, sed voluntate eius a quo. f. ad. Ad
 37 quoniam voluntaria transgressione corruptit se et tota posteritate. Volu-
 tarius autem voluntate propria est peccatum actuale mortale. hoc quidem
 genere peccati nullus peccat nisi consentiens. Voluntarius autem medio
 modo, scilicet partim voluntate propria partim voluntate aliena est venia-
 le peccatum. Illud magis quod surgit ex repugnancia carnis ad spiritum,
 vel corruptio viri autem. hoc inquam peccatum, quod partim est a volun-
 tate aliena, partim a voluntate propria, ideo quodammodo secundum Augustinum, te-
 net rationem penae, quodammodo rationem culpe, propterea dicit Augustinus. Quod
 homo non voluit vitare peccatum dum valuit, inflicti est ut non possit dux
 velis. Voluntarius inquam dicitur per preparationem ad voluntatem ad eam, quod
 ad deliberationem voluit, unde et corruptio subsequuta est, et quod omnium
 tur in nobis mori? mori dicitur quod dicitur esse peccatum veniale sim-
 pliciter, scilicet secundum quod dicitur. Illud enim est voluntarium simpliciter quod est a voluntate propria
 ambula et mouere. Illud autem quod oritur ex comitate voluntate et non pro-
 hibere vel peccare dum possit prohibere vel peccare, dicitur voluntarium
 quodammodo siue interpretatur, pro eo quod talis deordinatio voluntati
 imputatur, et hoc modo saltem de peccato veniale dicitur voluntarium, quod nemo pec-
 cat venialiter nisi cum hoc voluntatis usum nemo etiam venialiter pec-
 cat in eo quod nullo modo potest prohibere, nec etiam potuit peccare. Ne-
 malsia est peccata et si oia non possint peccari nec prohiberi, nullum tamen
 est singulare peccatum quod non possit prohiberi, vel quod saltem non poterit pro-
 caueri. Licet enim aliquis sit stat? in quo necesse est aliquid cadere in
 aliquid peccatum determinatum, illud tamen statum potuit quod peccare, et id si
 non peccauerit, voluntati eius imputatur: quod saltem illud prohibere non pos-
 sit. Et deinde sunt igitur rationes ostendentes quod oia peccata actualia sunt vo-
 luntaria, nam mortale est voluntarium simpliciter, veniale autem vel est vo-
 luntarium simpliciter, sicut illud quod fit ex deliberatione, ut modicum co-
 sum, vel secundum quod dicitur, siue quodammodo, sicut illud quod fit ex surreptione
 sicut sunt primi mori? Ad illud quod dicitur quod pro ob? in primum quod singu-
 lis diebus inuiti peccamus, dicitur quod in gloria, illa dicitur aliquid inuiti pecca-
 re non pro priuatione voluntatis omnimoda, sed pro priuatione volun-
 tatis plene siue operacione, et hoc quidem verum est quod frequenter inuiti pec-
 camus, et nobis displicet quod sic inordinate mouemur, si tamen hoc peccatum
 uissemus, in hunc actum vel illud non incidissemus, sed non sic possumus peccare
 uere quoniam in aliquid cadamus. Sicut creptum possumus in naua qui potest
 peccare et custodire ne aqua per aliquid foramen determinatum ingre-
 diatur, non tamen potest facere quod per nullum habeat ingressum. Ad illud quod
 38 ob? quod quidam necessitate facta sunt improbanda, dicitur quod Augustinus loquitur
 de necessitate venialium non quod ad hoc veniale vel illud deter-
 minate, sed generaliter quod ad peccatum veniale, vel etiam quod ad aliquid
 genus venialis peccati, sicut videmus in inuene et foris quod nunquam potest
 olno vitare motus carnis, sed possit hac hora vel illa hunc motus
 vel illud vitare, et quod nihil impedit quod sit necessitas quidam in vultu, et vo-
 luntas quodammodo in particulari, ideo auctoritas illa non obuiat
 bisque dicta sunt. Ad illud quod ob? quod non nullum vicium est cum caro
 39 occupat aduersus spiritum, dicitur quod verum est sed quod subiungit quod neces-
 sarius est occupare, dicitur quod verum est de occupacione loquendo
 generaliter, de occupacione vero huius vel illius huius tpe vel illo non est
 verum. Et quod dicit Augustinus, quod occupat nolens, et apostolus, quod nolo malum sed
 ago, non priuat omnino de voluntate, sed hoc priuat quod voluntas non est
 40 ibi mouens principale. Ad illud quod ob? quod primi mori? sunt ex sur-
 reptione, et ex rebellione tam per risio per ea que dicta sunt, verum enim
 est quod prohiberi vel peccari non possit generaliter, ita quod nullus insurgat
 quodlibet tamen se peccari potest. Et ratio huius est, quod nos non ponimus peccatum
 esse circa primos mori? nutritiue sicut generaliter, actus enim nutriti-
 uue necessarius est ad salutem nutriti, non autem actus generatiue
 ly et alia ratio possit assignari, quod nutritiua est corrupta tamen, genera-
 tiua, corrupta est et infecta, peccata tamen ratio melius valet. Nam si
 cut vult Augustinus in primo de ciuitate dei, Si aliqua mulier corrupat
 violenter, si oino repugnat, absque oia culpa est, et tamen a delectatione
 olno imunis non est. Sic enim sic. Si illa occupabilis inobedi-
 tia quod adhuc in membris habitat propter voluntatis legem, quod lege sua
 mouet, ab oia culpa immunis est in corpore non consentiens. Et hoc per
 quod si venialia rationem culpe dicitur, hoc est quod a voluntate in particulari et
 diuisim vitari et peccari possit. Ad illud quod ob? quod si potest vita-
 41 ri hoc et illud et sic de singulis, ergo oia, dicitur quod hoc est duplex, iste
 potest vitare oia peccata veniale, sicut hoc, iste potest vincere oem boies,
 Aut quod potest vitare vitam vel vincendi parat ad obiectum coniunctum
 vel diuisum. Si diuisim sic vera est ista, iste potest vitare vel peccare
 uere oia veniale peccatum, quod non est dare aliquid quod non possit vitari, Si
 autem coniunctis, tunc est falsa, est enim sensus quod possit facere ut oino sit

absque veniali peccato, et in hoc sensu dicitur quod non possumus oia peccata venia-
 lia vitare. Nec valet ratio illa, possumus vitare hoc et illud et illud et illud
 oia simul, imo est ibi figura dictionis, siue ex diuersa suppositione
 bul? quod dico veniale, siue potest, quod procedit a pluribus determinati-
 tis suppositionibus? bul? verbi potest ad vna, sicut si argueret, iste
 potest ferre hunc lapidem et illum, et illum et sic versus ad decem lapides, et
 potest ferre hos decem lapides, et sicut si diceret, homo est plato, homo
 est sores, ergo homo est sores et plato premissa sunt vere et conclusio
 falsa, et proceditur a pluribus suppositionibus determinatis ad
 vna. Suppositio autem determinata dicitur quod terminus non con-
 funditur, sed debet reddere locutionem veram pro vno, sicut est cum
 dicitur homo currit, sic et in proposito intelligendum est quod hoc verbum
 potest prout accipitur respectu ois venialis coniunctim, respicit
 omne veniale tanquam obiectum vnum, et dicit vna perfectio poten-
 tiam excedentem et vincentem oem impulsum ad veniale peccatum
 sicut si diceretur, iste potest vincere decem oies vel ferre decem la-
 pides, et sic patet quod iste processus non tenet, quod non seruatur ibi
 lex illationis recte.

Questio, ij. An oia peccata sit circa voluntatem sicut
 primo per Anselmum in li. de peccato originali. Nunc quod nisi in voluntate pec-
 catum est. Item hoc ipsum probat tali ratione. Quod dicitur et opus et quod
 quid nos sumus subiecti deus voluntati, quod igitur faciunt totum
 imputandum est voluntati, si ergo in ea potest esse culpa cui
 imputatur, et ois culpa voluntati imputatur, ergo ois culpa est in vo-
 luntate tanquam in subiecto proprio. Item in ea sola potest esse cul-
 pa in qua nata est esse iusticia, quod opposita nata sunt fieri circa
 idem, sed iusticia est in voluntate tanquam in subiecto, quod ut dicit
 Anselm, iusticia nihil aliud est quam voluntatis rectitudo, ergo in ea
 dem potest esse, in voluntate est culpa tanquam in subiecto proprio.
 Item in ea sola potest esse culpa que cogi non potest, nam nullus pec-
 cat nisi in eo a quo libere potest abstinere, sed sola potest voluntas
 raris est que cogi non potest, ergo etc. Item in ea sola potentia est
 culpa que aliquando denominatur bona, aliquando mala, sed
 nos non dicimus habere intelligentiam vel memoriam mala sed
 solum voluntatem mala, si ergo accidens denominat subiectum
 et culpa denominat solum voluntatem, ergo culpa est in sola vo-
 luntate tanquam in subiecto proprio. Item in ea sola potest esse
 culpa tanquam in subiecto proprio ad cuius actum paratur sicut
 ad causam proximam et immediatam, sed nulla potentia anime est
 causa proxima et immediata culpe, nisi sola potest rationalis,
 nam memorari malum vel intelligere malum non est culpa, sed
 velle malum culpa est, ergo etc. Sed contra nunc peccat mor-
 taliter nisi per consensum, sed consensus non tantummodo est volun-
 tatis, sed etiam rationis, si ergo culpa est circa illam potentiam
 per cuius actum perpetratur, ergo non tantum est circa volun-
 tatem, sed etiam circa rationem. Item non tantum peccatur affectio-
 nem, sed etiam peccatur obliuio. Sicut dicitur Deuter. vi. Lau-
 ne obliuiscaris domini dei tui, et frequenter in scriptura repe-
 bendit eos dominus qui eius sunt obliuiscunt, ergo si obliuio est in
 memoria, videtur quod non tantum peccatum sit in voluntate, sed etiam
 in memoria. Item non solum peccatur delectatione, verum etiam
 cogitatione, secundum quod homo peccat quotidie, sed cogitatio est in
 intellectus non affectus, ergo non tamen in affectu verum etiam in in-
 tellectu habet esse peccatum. Item non tantum peccatur delectatione
 ratione, verum etiam suggestione, secundum quod vult Gregorius, sed suggestio
 est in parte sensibilis, ergo peccatum non tantum est in parte ra-
 tionali, sed etiam in parte sensibili. Item peccatum est de forma
 tas formaliter loquendo, sed potest quod omni peccato imago deforma-
 tur, nam quodlibet peccatum quantum est de se gratiam expel-
 lit que est reformatiua imaginis, ergo si imago non tantum recipit
 cit voluntatem, sed etiam alias potestias, videtur quod peccatum non
 solum in voluntate, sed etiam in alijs potestibus habeat esse. Item
 nullus amat nisi quod iudicat esse amandum, ergo ante amorem
 inordinatum peccat iudicium inordinatum, si ergo peccatum in
 iudicium inordinatum non potuit esse pena, quod non peccat culpa,
 necesse est quod fuerit culpa, ergo prius est peccatum in ratione quam
 in voluntate, potius igitur videtur quod subiectus peccati debeat assignari
 ratio quam voluntas. Item ad predicorum intelligentiam
 est notandum quod peccatum de sua ratione duo dicitur, dicit enim
 deordinationem siue priuationem ordinis circa actum alicuius po-
 tentie, dicitur nihilominus illam deordinationem ut dignam virtu-
 peratione et punitione, et quod ad primum peccatum tenet rationem vicij
 aliquo

aliquo modo corruptis. quantum ad secom tenet ratione culpe et demeriti. Et ergo comparamus peccatum ad subiectum proprium. aut loquimur de ipso in quantum est culpa. aut loquimur de ipso in quantum est viciu. Si de ipso loquimur in quantum est culpa et demeritum. sic proprie et esse respicit licet. ar. qm. c. m. ar. commissus est regimine totius bovis. si aliqua deordinatio fiat in regno totius aie ipsi li. ar. imputat. An si oia membra p que summata est et oes potentie in quibus aliqua deordinatio faga est traherent in cam oia cogrent de li. ar. cui subiecta sunt. et ei dñs totu imputaret quicquid in eis malu gestu fuit. An tollat li. ar. ia nullo modo erit peccati. Et q libertas arbitrii principaliter residet penes voluntate sicut in peccatis ostensum fuit. hinc e q culpa sub rone culpe in voluntate tanq in subiecto proprio de esse. Si aut loquamur de culpa fm q est viciu. sic dupl ad huc loq contingit cu peccati dicat viciu in quantum deordinat alique actu alicui poterie fm q deordinatio illa dupl b comparari. sic et peccati vt poterie fm q deordinatio illa ad actu alicuius poterie taq ad materiale circa qd et taq ad causale a quo. Si igit loquamur de illa deordinatione materialiter. sic dico q no solum circa actum voluntatis. sed etia circa actus aliaru potentiaru aie pñst. Actus em et memorie et intelligetie et aliarum poteriaru aie subiectu voluntati deordinari habet p diuersa peccati. Si aut loquamur de illa deordinatione causaliter.

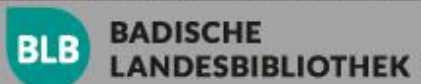
44 Sic ois talis deordinatio est a voluntate. Si aut querat ro buius. ddm q butus ratio est triplex. Prima q: penes voluntate consistit regiminis dñum. Secda q: in ipsa reperit rectitudinis principiu. Tertia vo q: ad ipsam pñct regiminis coples uentiu. In ipsa naq consistit regiminis dñum. pro eo q ipsa alijs poterijs imperat. et ei a nulla imperat. In ipsa etia atre dif rectitudinis principiu. amor em principiu est rectitudinis et obligatis. sicut ondit Aug. An bonus amor est fundametu ciuitatis dei. et malus fundametu ciuitatis diaboli. Et ro butus est. q: amor est radix oim affectionu et tante adberetie. vt transformet amantem in amatum. Penes etia ipsam consistit rectitudinis et regiminis coplementu. qm ipsius obiectu est bonum. bonu aut et finis est idem. Et q: in directione ad finem consistit bonitatis copletio. in obliuatione vo consistit bonitatis amissio. hinc est q ab ipsa voluntate orit oes peccati. Et ppter ea Aug. in li. de duabus aibus diffinitis peccati dicit q peccati e voluntas assequedi vel retinendi qd iusticia verat et a quo liberu est abstinere. p hoc aut qd dicit voluntas assequendi etc. describit peccati fm q est viciu et deordinatio q a voluntate oritur bz. per hoc aut q dicit a quo liberu est abstinere. notificat peccati fm q tenet rone culpe. q: nemo culpaf in eo qd vitare no pot. sicut ipse dicit sibi de. Sic igit ps q peccati in quantum tenet rone culpe. voluntate respicit. vt subiectu. in quantum etia tenet rone vt tñ respicit voluntate vt principiu et vt subiectu primu. Is aliquo modo respiciat actus aliaru poteriaru. An rones q ad prima pars tem inducunt pcedere sunt. Ad illud ergo qd primo obf. q no peccamus nisi pntedo. ddm q et si pntes respiciat siml rone et voluntate. principaliter tñ et copletius voluntate respicit q: in ea summat. Quantuq em ro delibret. nisi voluntas alteru popret. nuq eligat nec pntit. et qd est ibi culpe et iniusticie. hoc est ratione voluntatis ad dñe. Ad tria sequentia q peccat obliuatione cogitatione et suggestione. ps rñsio ex bis q dicta sunt. na talia no sunt peccati nisi q: voluntaria. An nuq circa actum memorie culpa pñst. nec etia circa actu intelligetie nisi eis imiscet se voluntas vel aecedenter vel cocomitater vel pñr. Sitr nec suggestio si est oino ab extrinseco est culpa. sed illa que est ab intrinseco. que quodammodo voluntaria est. siue q: a voluntate ade habuit ortum. siue q: a voluntate peccatis non precauet. Ad illud qd obf q peccati deformat totam imaginem. ddm q et si tota imago deformat et vitiet. illa tñ sola deformatio que est in voluntate est illa que est ro inculpadi. et io non sequit q culpa respiciat alias poterías aie sub rone culpe.

48 Quis circa actus earum pñst corruptio vitiosa. Ad illud qd obf q oem mala voluntate pcedit malu iudiciu. ddm q verum est quantum ad actum voluntatis qui quid est pntes plenarius. atñ nunq in creatura roali fm q instituta fuit iudicium erroneu. nisi voluntas se illo iudicio imisceret. nunq em a daz pntessisset. vel de se presumptuose iudicasset nisi amore voluntatis nimis sibi adberisset. Unde amor mirabiliter puerit iudiciu. Licet igit primus angelus siue adam qñ peccauit

peius psumpserit q ambicrit. illius tñ psumptio. pueritas a voluntate habuit ortu. et ambitionis scelus involuntate fuit psummatu. et ita peccati respicit voluntate principaliter. tum q: in ipsa primo inchoat. tñ q: in ipsa summat. ideo recte d: subiectu primu peccati. q: et primum est originc. primu et ia coplemento siue summatione.

Questio. iij. Utrum sicut peccare sicet puniri sit voluntatis proprium. Et sic vt Anf. de originali peccato. dicitur inquit forte a liquis cur p culpa voluntatis. membra puniuntur et sensus. veru no est ita. non em puniuntur nisi voluntas. na nihil est alicui pena nisi qd contravoluntate est. et nulla res pena sentit. nisi que voluntate bz membra aut et sensus per se nihil volunt. sicut igit volutas membris et sensibus operat. ita in ipso ipsa aut tota que aut delectatur et bac autoitate habet que claudit in se ratiocinatione q p priu sit voluntatis puniri. Item Aug. in li. lxxxiij. qonñ. Voluntas quippe ipsa puniuntur. siue sit animi supplicium. siue corporis vt que delectatur in peccatis ipsa plectatur i penis. Item ratione. Opposita nata sunt fieri circa idem. sed voluntarium et inuoluntarium sunt opposita. sed pena est affectio inuoluntaria. sicut dicit Aug. in li. de li. ar. ergo sicut culpa que est affectio voluntaria respicit voluntatem tanq illud a quo est. sic vt q pena respiciat voluntate tanq illud contra qd est. Item culpa est meritum pene. sed meritum respectu premij. et habet ratione ordinis. et bz ratione dispositionis. si ergo dispositio iudicis qd disponit sunt in eodem. et culpa vt in ratione culpe est. potius respicit voluntatem. ergo et pena. Sed contra. q: tuor vt dicit Beda inflicta sunt nobis pro peccato. s. ignorantia malicia infirmitas concupiscentia. sed qd infligitur pro peccato est pena. ergo ignorantia est pena. sed constat q ignorantia non respicit voluntatem sed rationem. ergo etc. Item duplex est pena in futuro. videly pena damni. et pena sensus. sed pena damni que est carentia visionis dei. non tñ respicit voluntatem. immo multo magis respicit rationem. pena vo sensus que est in concrematione ignis. multo magis respicit partem sensibilem et conunctum q respiciat voluntatem rationalem. cum sentire sit passio conuncti. ergo vt q pena principaliter respiciat alias potentias anime q voluntatem. Item si pena respicit voluntatem. aut hoc est. q: est fm voluntatem. aut q: e contra voluntatem. Si q: fm voluntatem. ergo nemo puniretur nisi qui vellet. qd plane falsum est. Si q: contra voluntatem. ergo cum vir iustus voluntarie sustineat oes penas et maxime xps. nulli viro iusto. nec etiam xpo penalis esset aliqua passio qd manifeste falsum est. Item si pena respiceret voluntatem tanq subiectum proprium. ergo sicut nemo potest peccare nisi qui habet vsum voluntatis. sic nemo posset puniri nisi qui voluntatis vsum haberet. sed hoc est plane falsum. na paruuli puniuntur pro peccatis parentum. et multa etiam tormenta patiuntur non solum in habitu. veru etiam in actu. ergo etc.

49 An. ddm q pena ratione pene duo nofat. videly nocumetu nature. et instrumentum diuine iusticie. vnum tanq materiale reliquum tanq formale. Unde pena et est vitio. et est etiam passio. Cum ergo pena coparatur ad aliquid. hoc pot esse aut in quantum vitio aut in quantum passio. Si in quantum vitio. sic proprie habet comparari ad ipsam voluntatem. deus enim no vitiosetur se de manu vel pede vel aliqua potetia sensitua. sed de voluntate deliberatiua. de qua vitiosatur deus non solum affligendo ipsam in se. sed etiam affligendo eam in ceteris membris corporis in quibus ipsa cupiebat delectari. Si aut comparatur pena ad aliquid in quantum est passio. sic dicendu est q cum non queat q passio pena sit fm completam ratione pene. sed passio ledens vel affligens passio displicens sic pena fm q plene tenet rationem pene. s. pena que facit hominem recte miserum. ad huc respicit voluntatem ratione sui completiui. Nemo enim plene miser est. sicut dicit Aug. ex hoc q patitur solum. sed ex hoc q patitur et scit se pati. et non vult se pati. Scdm aut q passio tenet semiplenam rationem pene. prout dicit passio ledens vel affligens in eo in quo no est nata esse quas tum est de prima conditione nature. sic non tñ respicit voluntatem. sed etiam omnes poterías anime. et omnia membra corporis. non tñ respicit illa sine voluntate. q: in nullo potest esse pena. nisi in quo est rationalis voluntas. Unde bruta quous patiantur non tñ puniuntur. Sic igitur patet q pena et in quantum

est vltio & in quantum est passio plene tenens ratio nes pene. directe respicit ipsam voluntate ita q p pium est ipsius volunta tis puniri. Unde concedē de sunt rationes que hoc ostendunt. In quantum tñ est passio ledens vel affli gens habet respicere ali as potentias & etiam cor poris organa. Et fm hoc p3 responsio ad rationes que ad oppositum indu suntur. Ad illud enim qd obijctur de ignoran tia & pena dñi & sensus p3 responsio. Nā si igno rantia dicat priuationes allicius boni qd respici at cognitivas. & similiter pena dñi. & similiter pe na sensus priuationes de lectationis & quietis par tis sensitivæ. totus hoc ta men deus ordinar ad vin dicandum & vltiscenduz se de voluntate. ipsa enī est que directe aduersat diuine iusticie. dñi perpe trat iniusticiā. & ideo or do diuine iusticie puniē tis directe respicit illius deordinationis remorio nem. ipsa etiam sola fuit que sibi se principium po suit & deum derelinquen do contempnit dum pec cauit. & ideo debet p pes narum multitudinem in seruitutem dei redigi. vt que de bono dñi deū vo luntarie premnendo. bo nozet ipsius inuoluntarie supplicia patiedo. Ad illud qd obijctur q in vi rio iustis & in tpo nō fuit pena inuoluntaria. dñm q sibi non tenet pena ras tionem vltionis. nisi rela ta ad voluntates ad peccatricem. respectu cuius voluntatis omnis pena ē inuoluntaria. q: volūtas peccatricis querit obiectionem querendo oble crationem & refugit pas sionē. Ad illud qd obij ctur de parulo qui pas titur penas. rñderi pot si cut ad hoc.

Di. xliij.

30

Prima obiecto

Rñ.

Secda obiecto

Rñ.

Distinc. xliij.

Descendit ad spales dif ferētias pcti in cōl.

Um au tem vo luntas mala et opera tio re. Supra ostendit mgt qualr pctm

Tertia obiecto

Inquirit differentia in ter peccata opis & voluntatis & determinat fm duplicē opi niones.

Um aute vo lūtas mala & operatio sine pctm queq so letvtruz in eo dem hoier cir ca eandem rem hec duo vnum sint pctm vel diuersa. vt si q3 voluntate furat voluntate ha buit mala q pctm est. & actum malū qui ite pctm est. Hec au tem duo diuersa sunt. s. volun tas & actio. Sed nun hōd iuer sa sunt pctā an vñ. Quidam dicūt vñ esse pctm. alij vō di cūt diuersa esse pctā.

Nonit & rñdet obiectio nibus q impugnant videntur opinionē magis pbabilē. b Cō: cū pter hec duo esse di uersa. aut diuersa duo pctā di cunt. aut duo diuersa nō pctā Quib' alij rñdet. hec duo di uersa esse pctā nō plura. Non em plura pctā sunt. sed pctm vñ. q: vna puaricatio vel in obediētia in vtroq admittit sine qñ vult sine qñ agit. & vñ est ibi cōceptus. sed minor: cuz in volūtatē solū pctm cōtinet. maior vō cū volūtatē etiā ope ratio addit. & iō maior sit pec catum. sed non plura. cū volū tas operi mancipat. Sed ad huc eisde obf. Si vnuz tñ illa duo pctā sunt. cū q3 volūtatē mala prius cōcepta. deide. op' patrauerit. nō p aliquo reus est. nisi p quo an opus re' erat cū adhuc in sola volūtatē pec catū cōstebat. Nullus em re' est eterne mortis nisi p pctō. sed pctm aliud nō est admissū actioe q prius admissum erat volūtatē. Non ergo p aliquo alio iste fito anabilis actu pec cado q an fuerat cū sola volū tate delinqbat. Ad hoc etiā & illi rñdet dicētes ppter pctm quidē tñ illū furē reū cōstitui. quis ei' voluntas & actio vñ sine peccato p alio tñ reus fa ctus est actu peccado q prius erat solavolūtatē delinquēdo q: p actu qui est aliud q volū tas licet non aliud peccatum.

Itē adhuc questionē instat dicētes. Hec duo ideo diuer sa esse pctā. q: diuersoz legis mandato puaricatioes sunt Alio enim mandato legis. p hibetur actio furti. s. non sura beris. alio furandi volūtas. s. non concupisces rem proximi tui. Cum aut hec duo diuersa madata sint qbus illa duo. p hibentur. p3 illa duo diuersas esse puaricationes diuersa esse pctā. Ad qd etiā illi dicūt diuersa quidē esse mandata q bus illa duo distinctim probi bentur. vt Augu. docet super Ero. Verūtū in illis non ob seruatis vna tñ puaricatio incurrit. vnūq3 cōtrabit pctm lz duo diuersa illis. pbibeant Sicut ecōuerso duo sunt mā data charitatis qbus duo pcti piunt diligi. vna tñ in eis no bis commēdatur charitas. Querit qualr reat' pos sit manere pctō abeūte. Et in de accipitur dñia originalis & actualis pcti. q: actuale trāsit actu & remanet reatu origina le ecōuerso. Ceterera qri solet cum ab aliquo ppetrato volūtatē pec cato volūtas id agēdi & actio trāsserit. nondus tñ vera habi ta pnia. vtrum illud pctm vsqz quo peniteat sit in eo. Qd nō esse vñ. q: voluntas illa q pri' fuit non est neq actio. q: neqz vult illud vel agit. qd ante vo luit & agit. Sed nō est igno rā dum pctm duobus modis di ci esse i aliquo & trāsire. s. actu & reatu. Actu est in aliquo dñi ipsū pctm est vt actio vel vo luntas in peccate. Reatu vō cum pro eo sine trāsierit: siue assit mens hoīs polluta est et corrupta. totusqz homo sup plicis obligatus perpetuis. nec vnq est in aliquo peccatū actu pter originale quā sit cō reatu. sed est reatu interdum postq trāsit actu. Qd dicit q reatus mul tipliciter accipit in scriptura ex quo accipit dñia mortal' pcti & venialis. Reatus in scriptura mul tipliciter accipitur. s. pro cul pa p pena p obligatione pe ne tpalis vel eterne. Si enim mortale est obligat nos pene

ostū habeat avolūtatē in gñali. in hac vō parte de scēdit mgt ad dñias pcti Diuidit aut paro ista in duas partes. In quaruz prima descēdit mag' ad dñias pcti cōdes. In scda vō descēdit ad vñū pctm spāle qd est inter cetera pctē & gñia magis graue & abominabile. infra disti. xliij. Est pterea quoddā pcti gñius re. prima ps q spectat ad pñē dist. n. tres by partes. qm dñia pcti ad pctm pot attendi tripl'r. aut qñ ad actum aut qñ ad reatū aut qñ ad peccatū modū. In prima q inqrit mgt dñias inter pctā opis & volūta tis. In scda inqrit dñiam ex pre reatus q ē iter ges nus pcti original' & actua lis. venialis & mortal'. In tertia vō subijgit di uersos modos peccadi. siue diuersa gñia pctōz p modum narrationis. ibi. Qdodi aut pctō: um vari as re. prima ps diuidit in duas. In quaruz prima mgt mouet qñē & deter minat fm duplicē opinio nē. In scda vō ponit & rñ det obiectionib' q impug nare vident opinionem magis pbabiles. ibi. Qz cū pter re. Silt scda ps in qua inqrit dñias pctōz rñ qñ ad reatū duas by In prima qñ qualr reat us possit manere peccas to abeūte. in qua accipit dñia actualis pcti & origi nalis. quia actuale trāsit actu & remanet reatu oig inale aut ecōuerso. In scda vō ostidit q reat' mul tiplr accipit in scriptura v3 p obligatiōe pene eter ne & pene tpalis. ex quo accipit dñia mortal' pcti & venialis. ibi. reat' i scri ptura multiplr accipitur Silt tertia ps duas bas det partes. In quaruz pri ma tāgit mag' qñz mos dos diuidēdi pctā puec tos in scriptura. In scda vō remouet dubitationē q ortū by ex vna illarū di uisionū ibi. Ex supbia tñ oia mala oriunt' re. a Nec vnq est re. Inuit mgt q pctm interdū ē in aliquo reatu. postq tran sit actu. Cōtra. vñ hoc cō falsum. Aut ei reat' siue obligatio pcti fundatur sup actu pcti aut sup pñi tatē. aut sup deformitatē

ostū habeat avolūtatē in gñali. in hac vō parte de scēdit mgt ad dñias pcti Diuidit aut paro ista in duas partes. In quaruz prima descēdit mag' ad dñias pcti cōdes. In scda vō descēdit ad vñū pctm spāle qd est inter cetera pctē & gñia magis graue & abominabile. infra disti. xliij. Est pterea quoddā pcti gñius re. prima ps q spectat ad pñē dist. n. tres by partes. qm dñia pcti ad pctm pot attendi tripl'r. aut qñ ad actum aut qñ ad reatū aut qñ ad peccatū modū. In prima q inqrit mgt dñias inter pctā opis & volūta tis. In scda inqrit dñiam ex pre reatus q ē iter ges nus pcti original' & actua lis. venialis & mortal'. In tertia vō subijgit di uersos modos peccadi. siue diuersa gñia pctōz p modum narrationis. ibi. Qdodi aut pctō: um vari as re. prima ps diuidit in duas. In quaruz prima mgt mouet qñē & deter minat fm duplicē opinio nē. In scda vō ponit & rñ det obiectionib' q impug nare vident opinionem magis pbabiles. ibi. Qz cū pter re. Silt scda ps in qua inqrit dñias pctōz rñ qñ ad reatū duas by In prima qñ qualr reat us possit manere peccas to abeūte. in qua accipit dñia actualis pcti & origi nalis. quia actuale trāsit actu & remanet reatu oig inale aut ecōuerso. In scda vō ostidit q reat' mul tiplr accipit in scriptura v3 p obligatiōe pene eter ne & pene tpalis. ex quo accipit dñia mortal' pcti & venialis. ibi. reat' i scri ptura multiplr accipitur Silt tertia ps duas bas det partes. In quaruz pri ma tāgit mag' qñz mos dos diuidēdi pctā puec tos in scriptura. In scda vō remouet dubitationē q ortū by ex vna illarū di uisionū ibi. Ex supbia tñ oia mala oriunt' re. a Nec vnq est re. Inuit mgt q pctm interdū ē in aliquo reatu. postq tran sit actu. Cōtra. vñ hoc cō falsum. Aut ei reat' siue obligatio pcti fundatur sup actu pcti aut sup pñi tatē. aut sup deformitatē

Si sup

Si sup actū. ergo trāsire actu necesse est ipz trāsire. ergo nō manet pctm̄ quātū ad reatū. post q̄ trāsire quātum ad actū. Si sup p̄nitatē. ergo cum p̄nitas remaneat in boie post gr̄e susce p̄tionem. v̄ q̄ reatus remaneat post pctm̄. et post gr̄am susce p̄tā. qd̄ est plane falsum. Si sup deformitatē et illa dicit p̄uua tionē. et p̄uatio n̄b̄l est ergo fundat reatus pcti sup n̄b̄l. ergo pro n̄b̄lo obligat bō ad penā. q̄ si n̄b̄l est plus in pctō nisi ista trīa. nō v̄ q̄ peccatū possit remanere reatu et trāsire actu. Quēris ergo sup qd̄ fundat reatus siue obligatio ad penam. **R̄n̄. d̄m̄ q̄ fm̄ q̄ trīa sunt in pctō. s. actus peccādi et habitus p̄nitatis siue macula pcti. et tertio defectus siue boni p̄uua tio q̄ deformitas d̄. s. b̄ triplex fuit modus dicē di. Quidā em̄ dixerūt q̄ reatus pcti fundat super actū. nec tñ sequit q̄ reatus trāsireat cū actu p̄ eo q̄ p̄ actu p̄terito p̄t boi mo manere obligatus ad penā futurā. L. 3. em̄ q̄s ex p̄uauitate actionis siue reus pene efficit. et si act⁹ ille p̄trāsireat. reatus siue obligatio nō p̄trāsiret. si cut p̄ in latrone. vel i eo q̄ aliqd̄ facit⁹ p̄petrauit. Sed huic mō obuiat po restas absolutionis a rea tu. si ei reatus fundat sup p̄r actū p̄teritū cū actuz p̄teritū necesse sit esse p̄teritū. cū est reus nō pot eē nō reus qd̄ manifeste falsum est. Alius modus dicēdi fuit q̄ reatus fundat sup p̄nitatē. q̄ qd̄ p̄ nitas d̄ esse macula pcti et illa macula est quasi q̄ dā dispositio reddēs anti mā cremabilē. et rōe amotionis illius macule dicimur lauari in sanguine xp̄i a pctis no stris. Sed huic mō dicēdi obuiat possibilitas amotionis ill⁹ p̄nitatis absq̄ infusione gr̄e. sicut p̄ q̄n de auaro sit p̄digus. auferat ab eo p̄nitas ad auariciā. si ergo reatus fundaret sup illā p̄nitatē. cū aliqd̄ de auaro fieret p̄digus absq̄ gr̄a esset a reatu pcti absolutus qd̄ plane falsum est. Tertius modus dicēdi est q̄ reatus fundat sup deformitatē. deformitas aut̄ nō tm̄ dicit boni p̄uuationē. sed et rōe debiti habēdi. et q̄ pctō d̄ deo iusticiā et bonozē. et dū illis p̄uua. p̄ pctm̄ deformat. ex hoc obligat ad sustinēdā penā. q̄ ei debitor erat et nō poterat soluere in opib⁹. necesse erat vt p̄solueret in passionibus. Sed huic mō dicēdi obuiat reat⁹ multiplicitas. Quot ei pctā bō actua liter p̄petrauit. tot penis reus erit. et multis aut̄ pctis eiusdē sp̄ei vna resultat in aīa deformitas. p̄terea carentia boni in boie obligat ad carentiā. summi boni nō ad passiōē supplicij sicut p̄ in originali pctō. q̄ remota deformitate p̄ gr̄as ad huc remanet obligatio ad penā. **Et p̄terea dicit p̄t q̄ reatus siue obligatio ad penā est duplex. qd̄. s. respectu pene eterne. et quidā respectu pene tp̄alis. Obligatio v̄o respectu pene tp̄alis nō semp̄ requirit culpā p̄ntē. sed sufficit ad illā obligationes q̄ pena fuerit p̄terita. et q̄ subsecuta fuerit plena emēda. Obligatio aut̄ ad penā eternā fundat sup illā culpā. culpa aut̄ pro p̄uie loquēdo nō est ip̄a p̄nitas. sed ipsa deordinatio siue q̄ est in actu siue q̄ est in aīa. Deordinatio aut̄ in actu consistebat ex****

puerfione et auerfione. et fm̄ hāc duplicē cōparationē aīa deor dinaf cū peccat. et deordinatio in aīa rōne auerfionis d̄: defor mitas. rōne v̄o puerfionis d̄: macula. **Dico ergo q̄ reat⁹ p̄e ne eterne fundat sup pctm̄ et inquatū est deformitas et inquan tū est macula. sed differenter. q̄ rōne auerfionis dignus ē sup p̄cio. Fundat etiā reat⁹ sup maculā et deformitas tē que est in aīa p̄ cōpara tionē ad actū m. p̄ que illa macula vel deformitas est introducta. et iō pluri ficant reatus fm̄ q̄ pluri ficant pctā cōmissa. Et p̄ hoc p̄t r̄f̄io ad obiecta. **Naz dico q̄ reatus pene eterne nō simplr fundat sup maculā fm̄ q̄ d̄: p̄nitas vel positio aliqua. s. potius fm̄ qd̄: deordinatio et p̄uatio. Dico etia q̄ nō fundat sup deformi tatē solū rōne p̄uauatiois sed et rōne debiti. nec solū rōne auerfionis sed et puerfionis. nec soluz sup pctm̄ fm̄ q̄ ē deformitas sed fm̄ q̄ est macula. et h̄ delictū est qd̄ dicit maḡ in l̄a. et pctm̄. **Reatu remanet pctm̄ in boie. cū p̄ eo siue trāsiret siue a sit mēs boi polluta est corrupta. quousq̄ bō supplicij est obligatus p̄petuis. et loquit̄ hic maḡ sicut p̄t de reatu pene eterne n̄ tp̄alis. reatus ei pene tp̄alis b̄i fundatur super illud qd̄ p̄r trāsiret. **Modi aut̄ pctōz va rias i scriptura b̄nt disti ctiones. L. 6. v̄ q̄ non solūmodo varias habeat immo etiā infinitas. q̄ si cut vult p̄b̄. bonū ē vno modo. malum aut̄ multis p̄bariā. Et ip̄e ē Diony. dicit q̄ malū est infinitū ergo v̄ q̄ in scriptura nō possit habere distinctiones determinatas. **Iurta hoc querit de numero et sufficiētia barum distinctionū quas maḡ ponit in l̄a. **Uf enim q̄ alique inconuenienter assignent. cū oē pctm̄ sit in voluntate ex libidine mota. male distinguit pctm̄ in pec catū qd̄ est ex amore et qd̄ est ex timore. **Ite cū oē pctm̄ sit in cogitatione et voluntate. male distinguitur peccatum per peccatum cogitatione verbo et opere. **Item cum omne peccatum sit in deū. male distinguit peccatum p̄ istas differētiās in deū in se in p̄tinum. **Ite cū in oī pctō sit defectus alicuius cir cūstātie. oē peccatū v̄ esse omissio. ergo male distinguit p̄ cōmissum et omissum. **Postremo v̄ cū oīs pcti initium sit supbia q̄ male distinguit peccatū p̄ septem capitalia. **R̄n̄. d̄m̄ q̄ maḡ in hac parte septē innuit diuisiones pcti fm̄ septēplicem eius cōparationē. **Primo nāq̄ peccatū cōparat̄ ad cām suam ex qua b̄ ortū. et sic illa est diuisio pcti in actuale et originale. **Sedo v̄o cōparat̄ ad penā ad quā terminat̄ et sic est illa diuisio pcti in mortale et veniale. **Has duas d̄f̄ias maḡ p̄misit sup̄ pra. **Tertio pctm̄ cōparari b̄ ad motiū. et hoc quidē vel ē ad bonū assequēdū vel ad malū fugiēdum. et sic est tertia diuisio quā maḡ ponit in peccatū ex amore et peccatū ex timore. **Quarto peccatū cōparari b̄ ad actū substratū. et sic est quarta diuisio pcti in peccatū cogitationis verbi et operis fm̄ triplicē potentia. s. affectiua interpretatiua et opatiua. cogitatio enim p̄ af fectione ibi accipit. **Quinto cōparat̄ peccatū ad p̄sonā quam**********************************

p̄. lxx. ic.

Differe delictū pctm̄

offendit. et sic est quanta diuisio peccati in deum et in se et in primum. Sexto comparat peccatum ad mandatum cui opponitur. et sic est illa diuisio in delictum et commissum. quia delictum est preceptum affirmatiuum et commissum est negatiuum. Septimo comparat ad vicia que ex ipso oriuntur. et sic est illa diuisio peccati in septem diuisas capitalium. Et sic magis ponit ibi septem diuisiones secundum septem peccati comparationes. Quis tamen alie diuisiones reperiantur ad aliquam partem tamen reducti possunt per eo quod sumuntur secundum aliquam istarum comparationum. sic illa diuisio quae dicitur in canone sua diuisio peccati in superbia vite et concupiscentia oculorum et concupiscentia carnis reducitur ad illa que est ex parte motiui. Sicut et illa diuisio quae Hieronymus diuidit peccatum in peccatum quod est ex malicia ex infirmitate et ignorantia. Sicut illa diuisio quae Gregorius diuidit in peccata carnalia et spiritualia quam sumit ex illo verbo apostoli. Cor. vii. Videmus nos ab omni iniquitate ratione ad actus substratos. et sic per sufficientiam numerus et ordo istarum diuisionum. Ad illud ergo quod obicitur quod malum est infinitis modis. dicitur quod si hoc verum sit ex parte ipsius mali. et etiam per comparationes quas habet ad particularia bona et ad particularia responsiones. verum tamen ratione boni sibi oppositi. et ratione comparationis naturali modis finitis quibus variis habet distinctiones. Ad illud quod obicitur quod diuisiones ille que hic assignantur non recte assumuntur maxime quia in illis tribus primis diuisionibus primus membrum generalis est ad omne peccatum. dicitur quod in illis tribus diuisionibus primus membrum accipit idem est cum precisione ut sit sensus quod peccatum aliud est ex amore tamen aliud ex amore pariter et timore. sic et in alijs duobus. Quod dicitur quod diuidit peccatum penes motiui et actus et obiecti. putat dicitur accipitur proprie et immediate. Illud vero quod obicitur quod illa diuisione que est in delictum et commissum non valet. quia non habet omissionem cuiusque bone circumstantie dei delictum. sed illa que est omissione actus debetur. Ad ultimum dicitur quod superbia dicitur dupliciter. et sic est initium omnis peccati. In omni enim peccato habet superbia et se erigit contra deum. Alio modo dicitur superbia appetitus. dignitatis et honoris. et hoc modo est speciale peccatum distinctum ab alijs peccatis. Septem esse vicia capitalia vel principalia. Contra quod super illud Prover. vii. Sex sunt que odit deus. glo. sex capitalia vicia enumerat que in comparatione septimi minorum sunt. et ista non continentur sub illis. ergo videntur esse. xiiij. Item Hieronymus super Deuter. enumerat octo capitalia. scilicet castrimargiam fornicationem phylarum tristitia iram senodotiam accidia superbia. et ita vix vel quod ista diuisio sit diminuta vel alia superflua. Item cum vicia opponantur virtutibus et nos habeamus habitus virtutum donorum et beatitudinum vix quod deberent esse capitalia vicia scilicet. xxi. Item cum virtus habeat sibi vicium oppositum penes superabundantiam et defectum. vix quod secundum numerum habituum donorum debet duplicem carum habitus capitalium viciorum ut sint. xliij. Iuxta hoc et quod cum habeamus capitale vicium penes genus tactus et gustus. ut luxuriam et gulam. quare non habemus penes alios sensus. Quod est per quanto dicitur aliquid capitale peccatum. et de numero istius diuisionis sufficientia. Item dicitur quod capitale vitium dupliciter potest dici. aut quod proprium et magnum est in genere viciose. aut quod caput est et principium aliorum. primo modo accipitur in glo. Prover. vii. vbi vocantur illa vicia capitalia. quia magna sunt. et hoc dicitur genus est magna pena. Secundo modo hoc dicitur vicium capitale quod est ratio principandi multa peccata. Unde Gregorius. Luce. capitalia peccata assignat filias. peccatum enim dicitur ponitur esse caput et principium alterius. quo eius motiuium adeo cadit in aie appetitum. quod potest stare fomertum et motum adeo ut ex ipso surgat quod dicitur peccati corpus quodammodo metaboizicum principis varietatem ramorum et membrorum filiorum et filiarum. Et hinc est quod infidelitas que opponitur fidei non ponitur esse capitale peccatum. quia error

non cadit primo in aie appetitum. sicut nec dignitas que est opposita auaricie. Inanis autem gloria vno modo est capitale vicia. in alio modo est filia. Nam putat inanis gloria dicitur appetitum dignitatis et excellencie. sic est idem cum superbia. et est capitale vitium et sic accipit magis in ista. quia aius directe mouetur ad excellenciam et dignitates appetendas. Proinde inanis gloria dicitur appetitus laudis sic est filia. quia non desiderat laus humana nisi propter excellenciam. Et sic per quod non est controuersia inter istam assignationem et illam Hieronymus. Hieronymus autem accipit senodotiam siue inane gloriam per superbia proprie dicta. et vltimo super ad dicit superbia septem capitalibus quasi omnivictorum regina. Sufficiens tamen autem capitalium numerus rus multiplici potest accipi. Uno modo sic. Cum peccatum dicitur capitale sit corruptio siue punitas respectu eius ad quod natura propria est ex corruptione primaria. multiplicari habet sicut multiplici carum illa punitas. punitas autem illa potest multiplicari ex parte obiecti sic. quia aut attenditur quantum ad appetitum appetitio boni aut quantum ad fugas appetitio mali. Si primo modo aut respectu boni interioris. et sic est superbia. aut exterioris. et sic est auaricia. aut inferioris putat spectat ad pseruationem proprie carnis. et sic est gula. aut pseruationem spiritus. et sic est luxuria Si respectu apparentis mali hoc potest triplici esse. aut mali interioris. et sic est inuidia. aut exterioris. et sic est ira. aut inferioris. et sic est accidia que refugit malum carnis. Sed iste modus sumendi non vix vix quibus punitas. Quis enim punitas directe est respectu appetitus boni. Et idem alius modus multiplicandi hanc punitatem secundum diuersitatem viciorum. et sic est ira. aut attenditur in ipsa voluntate rationali secundum se. aut per punctionem ad sensibile. aut per punctionem ad vegetabile. Si secundum se sic potest esse tripliciter. aut in comparatione ad deum. et sic est superbia. aut ad principium et sic est inuidia aut ad seipsum. et sic est accidia. Si per punctionem ad sensibile. sic potest esse duplici secundum quod duplicem est motiua sensibilibus. scilicet concupiscentibus et irascibilibus. si per punctionem ad concupiscentibile sic est auaricia. si ad irascibilem sic est ira. si attendatur per punctionem cum vegetabili. sic potest esse duplici aut quantum ad generatiua et sic est luxuria. aut quantum ad nutritiua et sic est gula. Quantum ad augmentatiua nulla est. quia illa est pure naturalis. Sed quia ira ita est speciale peccatum sicut inuidia et accidia. ad huc vix quod ille modus assignandi aliquam habeat inconuenientiam. Propterea tertio modo potest dici quod punitas ad aliquid appetitus bonorum. aut est respectu boni quod respicit spiritum secundum se. aut respectu boni quod respicit spiritum in carne. Si respectu boni quod respicit spiritum secundum se. hoc potest esse quadrupli secundum quatuor conditiones boni ad quas punitas est appetitus noster. Appetitit enim quod bonum sub ratione dignitatis. et hoc per superbia sub ratione proprietatis. et sic est inuidia. sub ratione seueritatis. et sic est ira sub ratione quietis. et sic est accidia. Si vero sit hoc punitas respectu boni quod respicit spiritum in carne. hoc est triplici secundum triplicem conditionem sub qua spiritus carnalis bonum appetit. Aut enim appetit bonum sub ratione sufficientis. et sic est auaricia. aut sub ratione demulcentis. et sic est luxuria. aut sub ratione reficiens. et sic est gula. Ex his per sufficientiam et numerus viciorum capitalium. Non enim accipiuntur per oppositum ad virtutes nec ad dona nec ad beatitudines. sed secundum punitates respicientes conditiones boni appetentis. Per etiam quare penes alios sensus non habentur capitalia vicia. sicut penes gustum et tactum. quia in his regnat punitas amplior quam in alijs sensibus. Unde si delectationes queruntur in alijs sensibus. ad has reducuntur. vix potest si aliquid velit aspicere re mulcere pulchra ut in ea delectet et concupiscat. reducitur talis delectatio ad luxurias. Sicut si quis velit aspicere pulchrum equum vel librum ut ipsum habeat. talis delectatio reducitur ad auaricia. Sicut enim appetit spiritus secundum se quodammodo querat si habeat bonum excellens cum proprietate et securitate et quiete. Sic appetit

appetitus carnalis q̄ratur cū habeat bonū sufficiēs demuls
cens ⁊ reficiēs. nec acq̄rit nisi p̄pter. bectria.

¶ Initiū oīs peccati est supbia. Lōtra. q̄ dicit Lris. sup illud
ps. A facie insipientie. Oīs peccati initiū insipientia est. sed cū non
possint esse plura eiusdē inittā p̄tina ⁊ principalia v̄ q̄ super
bia nō sit inittū oīs peccati.

¶ Itē obf̄ q̄ mgr̄ obij
cit in isa. j. Lvi. vlti. Ra
dix oīum maloz est cupi
ditas. Si tu dicas q̄ bec
duo sunt radices peccōrū

De q̄ttu
oz sp̄bz
supbie.

fm diuersam cōparatio
nē q̄r̄t̄ tūcōe diuersitate
radicū. ⁊ qd̄ intelligatur
noīe radicis. ⁊ q̄ d̄tia sit
inter capitale vitiū ⁊ ra
dicē. ¶ Itē q̄ d̄tia sit in
ter initiū ⁊ radicē. ¶ Re
spō. ddm̄ q̄ d̄t̄t̄ dicere
inittū ⁊ radicē. Nā inittū
proprie dicit̄ id a quo in
choat motus. radix v̄ d̄t̄
cit illud v̄n̄ trahit fomen
tum ⁊ nutrimentū. ⁊ ideo
cū peccati trahat fomen
tum ex parte appetitibis. ⁊ d̄
cat recessus a deo. hinc ē
q̄ inittū at̄ d̄t̄ ex parte
auersiois. ⁊ radix ex pre
uersionis pp̄rie loquen
do. Et qm̄ auersio est ex
rōne p̄t̄ptus ⁊ p̄uersione ē
ex rōe cupiditatis siue li
bidinis. hinc est q̄ super
bia pp̄rie loquēdo d̄t̄ in
itiū. ⁊ cupiditas d̄t̄ esse ra
dicē. Et qm̄ in oīs peccō est
auersio ⁊ p̄uersione hinc est
q̄ supbia d̄t̄ inittū oīum
peccōrū. ⁊ cupiditas radicē
oīm maloz. Et s̄l̄ p̄t̄ ita
re illa duo. Accipit̄ t̄n̄ no
mē radicis aliq̄n̄ p̄ noīe

14

De cu
piditas
ē radicē
oīm ma
lorum.

inittū ⁊ ec̄uersio. ¶ Cap
itale aut̄ viciū d̄t̄t̄ a ra
dice in hoc q̄ sicut caput
dic̄t̄ principale mēbrum
⁊ mēbrū cōpletū. ⁊ qd̄ est
principiū alioz quātū ad
morū ⁊ sensum. sic capita
le vitiū noīat peccati cōm
pletū a quo oīa alia vicia
oriunt̄. radix v̄o dicit̄ ali
quid sub maiorē in cōple
tione. ⁊ id̄ pp̄rie loquēdo
radix nō noīat gen̄ peccati
determinatū. sed p̄ntas
tē libidinis q̄ p̄currit ad
oē peccati. Cū notādū q̄ ra
dix accipit̄ aliq̄n̄ ḡn̄alit̄
me. aliq̄n̄ ḡn̄aliter. aliq̄n̄
minus ḡn̄aliter. ¶ B̄n̄a
lissime. vt cū d̄t̄ libido si
ue cupiditas ē radicē oīz
maloz. B̄n̄aliter v̄o vt cū
dicit̄ q̄ duplex est radix
amor male accēdens. ⁊ ti
mor male b̄n̄aliss. Amor
enim accipitur respectu
boni. timor respectu ma
li. ¶ Cōtinus nō ḡn̄aliter
vt cū d̄t̄ triplex est radix
sc̄z cupidit̄ carnalis cō

Aug.

16

17

¶ mali est superbia. de qua dicitur.
Initium omnis peccati ē
superbia que ē amor proprie
excellencie. Cuius quattuor
sunt species. vt Gregori⁹ ait.
Prima est cum bonum quod
habet quis sibi attribuit. Se
cunda cui credit a deo esse da
tum. sed tamen pro suis meri
tis. Tertia cum se iactat ha
bere quod non habet. Quar
ta cum ceteris despectis singu
lariter vult videri. Deriuit er
go radix omnis mali dicitur
superbia. Hinc autē videtur
obuiare quod apostolus ait.
Radix omnium malorum est
cupiditas. quia si radix oīum
malozum est cupiditas. ergo
superbie. quomodo ergo su
perbia radix est ⁊ inittium oīs
peccati.

¶ Quomodo quodlibet
horum. scilicet superbia ⁊ cu
piditas dicatur radix omnīū
malozum.

¶ Sed vtrūq̄ recte dicit̄ eē
intelligatur. si genera peccato
rum singulorum. non singula
generum vtrāq̄ locutione in
cludi intelligantur. Nullum
quippe genus peccati est qd̄
interdum ex superbia non pro
ueniat. Nullum etiā qd̄ ex cu
piditate aliq̄n̄ nō descendat.
Sunt enim nonnulli hominū
qui ex cupiditate fiunt super
bi. ⁊ alii qui ex superbia fiunt
cupidi. Est enim. vt ait Aug.
homo qui non est amator pe
cunie nisi p̄ hoc putaret se ex
cellentiorē esse. ideoq̄ vt ex
cellat diuitias cupit. Tali ho
mini ex superbia oboritur cu
piditas. Et est aliquis qui nō
amaret excellere nisi putaret
per hoc diuitias maiores ha
bere. Ideo ergo excellere la
borat. q̄ diuitias h̄re amat.
Hinc innascitur superbia. i.
amor excellencie ex cupidita
te. H̄z ergo q̄ ex superbia ali
quando cupiditas. ⁊ ex cupi
ditate aliq̄n̄ superbia oritur.
⁊ ideo de vtrāq̄ recte dicitur
q̄ sit radix omnis mali.

cupiscētia oculo ⁊ superbia vite. p̄ cōparationē ad triplex ho
nū. i. ad bonū inferius exterius ⁊ interius. S̄l̄ inittū peccati tri
plex pot̄ accipi siue noīari. aut put dicit recessum li. ar. a le
ge maiestatis. ⁊ sic d̄t̄ supbia siue p̄t̄ptus. aut a lege veritatis
⁊ sic est error. aut a lege bonitatis. ⁊ sic est insipientia. q̄ est p̄
ria sapie. Et sic p̄z q̄ nō est p̄t̄ptus qm̄ d̄t̄ q̄ inittū oīs peccati est
supbia. ⁊ qm̄ d̄t̄ de errore insipientia. H̄z ē q̄ nō est p̄t̄ptus in
hoc q̄ aliq̄n̄ d̄t̄ vna radix. aliq̄n̄ due. aliq̄n̄ tres. H̄z etiā d̄tia
inittū ⁊ ipsius radicis ⁊ vitiū capitalis. Et bec de ḡn̄alit̄ diuisione
ne p̄t̄ d̄t̄ dicta sufficiant ad presens.

D intelligentiā huius partis fm tria q̄ hic de
terminant. circa tria incidit hic qd̄. primo est
hic qd̄ de cōparatione peccati operis ad peccatū
voluntatis. Secō de cōparatione peccati venia
lis ⁊ peccati mortalis. Tertio incidit qd̄ circa mo
dos diuidēdi peccati. Circa primū querit̄ duo.
Primo querit̄ vtrū peccatū voluntatis ⁊ op̄is sint duo
vni. Secō vtrū vni addat ad alterū.

Questio. j. p̄t̄ vel vni. Et q̄ sint plura. vt super il
lud Ro. j. Repletos homicidijs. glo. Pluraliter dicit homici
dijs. q̄ aliud est homicidium voluntatis. ⁊ aliud homicidium
op̄is. Si sic est in homicidio. ergo pari rōne ⁊ in alijs peccatis.

¶ Itē multiplicato inferiori multiplicat̄ superius. sed fornicatio
exterioz peccatū est sp̄ale. voluntas ē fornicādi peccatum
est sp̄ale. sed voluntas fornicādi est aliud q̄ ipse actus fornicā
tiois. ergo si ista sunt diuersa. ⁊ sunt peccata loquēdo formaliter
ergo sunt diuersa peccata. ¶ Itē multiplicato subiecto multipli
catur accidēs qd̄ p̄t̄t̄ p̄ illud subiectū. sed deformitas com
parat̄ ad actionē tāq̄ accidēs ad subiectū. ergo vbi multe sūt
actiones deformes. ibi multe deformitates. ⁊ vbi sunt multe
deformitates. ibi multa peccata. ⁊ actio interior ⁊ exterior sunt di
uerse. ergo sunt ⁊ ets diuersę deformitates. ergo ⁊ diuersa pec
cata. ¶ Itē multiplicato vno oppositoz multiplicat̄ ⁊ reliquū
q̄ t̄n̄ vni vni opponit̄. sed peccati repugnat̄ p̄cepto. cū igit̄ fall
ud sit p̄ceptū quo p̄hibet̄ actus interior. ⁊ aliud quo p̄hibet̄
actus exterior. q̄ aliud mādatum est. nō cupiscēs. ⁊ aliud nō
mechaberis. ergo vt q̄ sicut illa duo sunt p̄cepta ita actio ex
terior ⁊ interior sint duo peccata. ¶ Itē magis puenit voluntas
interior cum voluntate interiori q̄ voluntas interior cū actio
ne exteriori. sed voluntas interior cum aliā voluntate facit duo
peccata diuersa. ergo multo fortius voluntas interior cum actu ex
teriori sunt diuersa peccata. Sed p̄tra per se ⁊ per accidens non
ponunt numerum. sicut cum diligo vinum. q̄ dulce. nō dicoz
diligere duo sed vnum. sed actio exterior non est peccati nisi pro
pter voluntatē interiorē. igit̄ voluntas interior cum actu exte
riori non ponit numerū. ergo nō sunt duo peccata sed vni. ¶ Itē
actio inchoata non ponit numerum cum seipsa p̄summata. sed
peccati inchoatur in voluntate ⁊ p̄summat̄ in ope fm q̄ d̄t̄ Jac.
j. Concupiscētia cum conceperit parit̄ peccati. peccatum v̄o cū
p̄summatum fuit generat̄ in ortem. ergo ⁊c. ¶ Item bonū op̄
non ponit numerum cum bona voluntate in rōne meriti. Ans
de cum aliquis voluntarie bene operat̄. non est ibi duplex me
ritum. sed vnum. ergo pari ratione nec voluntas interior cum
opere exteriori ponit in numerū in ratione demeriti siue pec
cati. ¶ Item formale in peccato fm q̄ peccatum est libido vel po
tius p̄t̄ptus dei siue auersio. sed cū quis voluntarie opus ne
pbariū p̄perat. nō sunt duo p̄t̄ptus sed vnus. nec due auers
siones sed vna. ergo voluntas interior ⁊ actus exterior nō sūt
duo peccata. sed vni. ¶ Itē multis peccatis multiplex d̄t̄ infligi pe
na siue remuneratio siue satisfactio. sed pro peccato exteriori
p̄summato non debetur alicui pena multiplex. nec diuerse im
ponunt satisfactioes. sed vna. ergo voluntas interior ⁊ actio
exterior nō sunt diuersa peccata. ¶ B̄n̄. ddm̄ q̄ dupliciter contin
git comparari peccatum operis exterioris ⁊ voluntatis inter
ioris. Vno modo prout ista duo p̄iuncta sunt ⁊ ordinata. ita
q̄ vnum est ex altero. ⁊ sic voluntas interior cum actu extero
ri nō facit diuersa peccata p̄ eo q̄ vnus est ibi contemptus. ⁊ vna
auersio ⁊ vna p̄uersione. voluntas enim est que p̄t̄nēdo auertit̄
dum ad bonum commēdabile p̄uertitur non solum quantum
ad actum proprium. sed etiam quantum ad actum inferioris
potētię q̄ ei subijcit̄. Quia igit̄ peccatum fm q̄ huiusmodi
dicit̄ deordinatōnē p̄ p̄t̄ptum ⁊ auersionē a deo. ⁊ p̄uersionē

ad creaturā. hinc est qd cū ibi sit vna deordinatio. p̄t̄ qd p̄ctm̄ voluntatis et operis vnum est loquendo formaliter. et prout illa continentia sunt. Licet autem vna sit ibi ratio deordinandi. plura tamen sunt ibi deordinata. videlicet. q̄uis p̄ctm̄ illud vnum sit formaliter. plura tamen sunt ibi materialiter. Si autē comparemus voluntatem interiores ad opus exterius prout sunt separata. ita qd vnus peccet voluntate tantū. alius peccet voluntate et opere. sic p̄ctm̄ voluntatis et operis sunt diuersa p̄ctā nō solū materialiter. verū etiā formaliter. p̄ eo qd actus voluntatis. quo consistit prima rō deordinandi numerat̄ et est altus et alius. hoc autē modo nō querit magis in littera vtrū voluntas interior et actio exterior: sint diuersa peccata. hoc em̄ non est dubium qd diuersis peccatis peccat quis. si vna vice tantum velit malū. alia vice velit et p̄ficiat. sed de hoc querit vtrū voluntas interior et actio exterior: sint diuersa p̄ctā. p̄m̄ qd vnus ab altero peccat. et vnum alteri cōiugitur. et ad hoc respondēdū qd q̄uis sint plura opera culpabilia. et plura deordinata. qd tñ vna ē ratio deordinandi. et vnus est ibi actus voluntatis. nec alter ē culpabilis nisi p̄pter illū. vñ est ibi p̄ctm̄. Et huiusmodi dicendi magis cōcordat magis in littera respondēs objectionibus q̄ sūt pro parte altera. que dicebant illa esse diuersa p̄ctā. Et recte facit in hoc qd q̄uis aliquid possit dici numerari et quadā ipoprietate solūmodo ex parte principij materialis. tñ p̄p̄t̄ loquendo non numeratur aliquid ex parte principij materialis nisi que cum numeratione ex parte principij materialis cōcurrat numero ratio ex parte principij formalis. sicut albedo numerat̄ i duobus hominibus albis. nō sic autē est in p̄posito. et ideo rationes q̄ hoc ostēdūt se voluntatem interiorē et actionē exteriorē esse peccatū vñ cōcedēde sunt. ²⁰ Ad illud qd obijctur de glo. dicendum qd glo. aut loquit̄ materialiter. aut loquitur de homicidio interiori et exteriori put̄ distincta sunt ita qd vnum alteri nō cōtinuat̄. ²¹ Ad illud qd obijctur qd multiplicato interiori multiplicat̄ suū superi⁹ dicendū qd illud verū est de illo inferiori cui suū superius est essentialiter ad qd suū superius apparatur essentialiter non sic autē est in p̄posito. qd p̄ctm̄ et si dicatur de voluntate et rōne. non dicitur p̄dicatione essentiali sed magis accidentaliter. ²² Ad illud qd obijct̄ qd multiplicato subiecto multiplicat̄ accidēs. dicendū qd verū est si subiectus per se multiplicat̄ illud in quo primo ē accidēs. deformitas autē peccatū non accidit primo et p̄cip̄ aliter circa exteriores actiones. nec est ibi tanq̄ circa subiectū per se. sed est ibi rōne voluntatis interioris cōiugere. quod patet qd si actio illa procederet ab aliquo p̄cipio qd a voluntate. ita nō esset culpabilis. Aliter pōt etiā dici qd illud intelligit̄ quādo subiectum plurificatur. tñ rem. et fm̄ illam rōnem qua dicit̄ subiectū. ita qd nō solū sunt plures res. sed etiā plura subiecta. q̄uis autē actio interiori et exteriori: sint diuersae res. non tamē sunt diuersa subiecta deformitatis. sed vñ. p̄ eo qd sicut ordo pōt ēē i pluribus quorum vnus ē ab altero tanq̄ in vno subiecto. sic etiā et deordinatio. Quoniā igit̄ deformitas peccatū dicit̄ deordinatiōne a fine. hinc est qd circa actionē interiorē et exteriorē consistit tanq̄ circa vnum subiectus. q̄uis sint diuersae actiones et res. pōt etiā instari contra illud verbum qd hoc intelligit̄ de accidēte absoluto. tñ de accidente relato. Tale em̄ vñ pōt ēē in pluribus. dū tamen illa sint adinuicē relata et ordinata. et p̄ hunc modū se habent actio interiori et exteriori. qd vna peccat ab altera. ²³ Ad illud qd obijctur qd multiplicato vno oppositorū multiplicat̄ et reliquū. dicendū qd verū ē fm̄ qd ei opponitur p̄ceptū aut quo prohibet̄ act⁹ exteriori voluntas interiori non est aliud et aliud. nisi ex hoc qd in vno prohibetur voluntas cū ope. in altero prohibet̄ voluntas etiā absq̄ opere. et hoc mō bene cōcedo qd voluntas interiori et actio exteriori: put̄ sunt distincte sunt plura peccata. sed hoc modo nō peccat̄ inquisitio p̄sens nec inquisitio magistr̄. ²⁴ Ad illud qd obijct̄ qd magis cōmunicat̄ voluntas interiori cū voluntate qd cum actu exteriori. dicendū qd est cōuenientia formalis. et cōuenientia ordinis. Et ergo dicit̄ qd voluntas interiori magis cōuenit cū voluntate qd cū actione exteriori. dicendū qd verū est de cōuenientia formalis. sed nō de cōuenientia ordinis qd non sic est voluntas a voluntate sicut est exteriori: operatio ab interiori voluntate. et ideo cum sint due voluntates due sunt p̄cipales deordinatiōnes et p̄pter hoc duo sunt p̄ctā. Et vno op⁹ exteriori iūctū ē voluntas interiori a qd peccat. vna ē ibi deordinatio. et vñ actualē p̄m̄

ceptu in deordinatiōnis. et ideo vnum peccatum est ex illa parte. et ex illa parte plura peccata.

Questio. ij. Utrū p̄ctm̄ opis addat super peccatus voluntatis. Et qd sic videt̄ sup̄ illud p̄sa. Appone iniquitatē sup̄ iniquitatē. glo. Qui addit opus voluntati addit iniquitatē iniquitati. sed qui hoc facit. aut facit vnum p̄ctm̄ aut maius. sed nō nouū. ergo maius. ¹ Tres Aug. Unusquisq̄ miser efficitur mala voluntate. sed miserior p̄t̄ cum desiderij male voluntatis implet. sed nō efficit homo miserior per peccatū. nisi aggrauetur peccatū ergo p̄ctm̄ voluntatis aggrauatur per additionē operis. ² Tres ratione videtur Apud humanas iusticias grauius puniit qd peccat in ope qd qui peccat voluntate solū vel voluntate et verbo vel voluntate tantū ergo si humana iusticia deriuat̄ ab eterna iusticia. et ei p̄format̄. vt i opere suo laudabilis sit. videtur qd maior pena sit digni⁹ ille qui peccat voluntate et opere. qd qd peccat voluntate tñ si nō ē qd maior pena digni⁹ nisi p̄pter maiorē culpā. qd. ³ Tres grauius peccat qd peccat i deū et in proximi⁹ qd peccat in deum tñ. sed qui peccat voluntate interiori solū nō peccat nisi in deum. qui vno peccat exteriori in ope. frequenter peccat in proximum. sicut p̄ in adulterio et homicidio. ergo. ⁴ Tres quāto magis se bō gloriificat et in delicijs est tanto magis dignus ē p̄ca. sed qd peccat voluntate et ope. magis se gloriificauit et amplius delectatus est qd qui sola voluntate peccauit. ergo maior pena dignus est. et si hoc. maiorē p̄p̄t̄at̄ culpā. ⁵ Sed 3. sup̄ illud p̄s. Et enim in corde iniquitates operant̄. Glo. Si vis et nō potes. deus factum reputat. ergo si voluntas reputat̄ pro facto. vt qd factum quātum ad rationē peccati nihil addat supra voluntatē. ⁶ Item Aug. Si p̄tingat aliquid non p̄cibere cum vroz aliena. planum autē est cum cupere. et si p̄as dare cum esse facturus. non minus reus est qd si in ipso facto deprehenderet. et ergo si non est minus reus non magis peccat qd p̄summat in ope qd qd plene vult in voluntate. ⁷ Item grauitas et magnitudo p̄cti consistit in quantitate p̄emptus. sed qd vir oīno cōsensit. tunc plena est auersio et cōtemptus. ergo equale est peccatum siue opus ad sit huc dehit. ⁸ Item opus exterius non est culpabile nisi p̄pter voluntatē interiorē. ergo si tota rō culpabilitatis ortum b̄ ab ipsa voluntate vt qd sola voluntate p̄cti existēte. tñ est bō culpabilis quātum si peccaret in ope. ⁹ Tres p̄ctā sp̄ialia que sola voluntate p̄summantur grauiora sunt qd p̄ctā carnalia quoz consummatio fit in carne. si ergo p̄ima que in sola voluntate consistunt grauiora sunt qd secunda. que consistunt i voluntate opere. vt ¹⁰ qd opus nō ad dat aliquid ad maliciā voluntatis. ¹¹ Rñ. ad p̄dictorum intelligentiam est notandū qd cū queritur. vtrū opus addat aliquid ad maliciā voluntatis. hoc dupliciter pōt intelligi. Vno modo respectu voluntatis qd pōt in opus p̄cedere. sed tñ non peccat̄: qd non oīno plene vult. et respectu talis absq̄ dubio malicia opis addit. Cum enim p̄ctm̄ consummatur in opere tunc est plenior consensus. et non solūmodo de manducare mulier. sed etiam vir. et ideo peccatus tunc maior et grauius est ratione maioris conuersionis et etiam auersiois. Alio modo pōt intelligi respectu voluntatis. que quidē in op⁹ non peccat. nō qd non vult. sed qd nō pōt. Et tunc mouet̄ ista questio. cum vtrobiq̄ sit plena voluntas. vtrum grauius peccet qui vult et non potest aut qui vult et facit. esto qd vtruzq̄ mouetur ex equali amore. ¹² Hoc igitur modo quōne intellecta rōndendum est qd vnum p̄ctm̄ ē esse maius altero tripliciter. aut rōne maioris contemptus dei. aut ratione maioris libidinis siue delectationis. aut ratione maioris damnificationis. ¹³ Primo modo loquēdo opus nō addit ad iniquitatē voluntatis. qd voluntas plena a deo auertitur p̄ se. sicut cum est operi p̄iuncta. Quātum hō ad delectationem siue libidinem addit et aggrauat. maxime quātum ad genus p̄cti carnalis. quo quidē peccat homo in seipso. Vñ quātum ad damnificationē addit. et hoc maxime quātum ad genus p̄cti quo quis peccat in proximum. Quātūcūq̄ enim aliquis velit fornicari. nūq̄ delectatur sicut qd voluntas coniungitur actui exteriori. Similiter quātūcūq̄ velit aliquis alterum occidere. non tantum facit dānum quātum si actu occideret. Et qm̄ deus iustus iudex in puniendo non tñ p̄siderat in p̄ctō magnitudinem contemptus. sed etiam magnitudinem delectationis et magnitudinē damnificationis. hinc est qd aliquo modo opus addit ad nequitiā voluntatis

voluntatis. Tñ rōnes que hoc ostēdunt pcedēde sunt q̄s
 non oēs cogant. maxime illa q̄ sit de similitudine diuine iusticie
 et humane. Non enim est simile. q̄ boies considerant que cre
 rius patet et iusticiam publicā. deus aut̄ intuet̄ cor. et non solū
 27 considerat iusticiam publicam sed etiā priuatam. Ad illud
 qd̄ ob̄ in contrariū de glosa illa. et de autoritate Aug. qua
 rum vna dicit qd̄ voluntas reputatur pro facto. et altera dicit qd̄
 non minus est reus qui vult et nō facit q̄ qui vult et facit. Dōm
 qd̄ ambe procedunt fm̄ quantitatem pcti que attenditur quan
 tum ad plenitudinem consensus. et quantum ad magnitudinē
 28 contemptus. et sic bene conceditur qd̄ opus ad talem voluntas
 tem non addit. Ad illud qd̄ ob̄icitur qd̄ quantitas pcti con
 sideratur penes quantitatem contemptus. Dōm qd̄ verum est.
 non tñ est verum peccāse. deus enim non tñ considerat contē
 ptum sul. immo etiā damnum proximi et delectationem pec
 cantis. Unde et proximo patienti iniuriā facit vindictam. et ma
 iorem patienti iniuriā facit maiorem vindictam. sic cum qui
 29 delectatus est affligit et reum qui magis delectatus est magis
 affligit. et ideo ratio illa ab insufficienti procedit. Ad illud
 qd̄ ob̄icitur qd̄ tota ratio pcti est a voluntate. Dicendum qd̄ nō
 est verum. q̄ aliqua sunt peccata non solū ex improbitate vo
 luntatis facientis. sed etiā ex gñe operis. sunt contra probi
 bitionem dei. et contra dicamē iuris naturalis. verū est tñ qd̄
 nihil qd̄ sit ex parte operis per se sufficit ad faciendum pecca
 tum nisi affit voluntarius motus. et ideo ex hoc nō sequitur qd̄
 quis hoc non possit esse peccatū sine illo qd̄ hoc nō addat ad
 illud. Et simile est. qd̄ ferrum non vult absq̄ igne. ignis tñ cum
 ferro plus vult et plus penetrat qd̄ faceret p̄ seipsum. sic et i mul
 30 tis alijs inuenitur. Ad illud qd̄ ob̄ de pctis spūalibus. Di
 cendum qd̄ nō est simile p̄ eo qd̄ pctā spūalia spūalē habēt de
 lectionem. que in suo gñe maiorem habent adberentiam. et
 maiorem improbitatem qd̄ etiā aliqua delectatio pcti carna
 lis. pctā vō carnalia nunq̄ delectant tñ q̄ sunt in sola volun
 tate quantum q̄ sunt in voluntate et opere. nec etiā tñ dam
 nificant. ideo non sequitur qd̄ in talib' opus non addat ad ma
 liciam voluntatis.

Consequenter proceditur circa secūdū videly
 de comparatione venialis ad mortale. Et cir
 ca hoc duo queruntur. Primo queritur vtrum
 peccatum veniale et mortale pueniant in auer
 sione. Secundo queritur vtrum conueniant in
 reatu siue obligatione ad eternitatē pene.

Questio 1. Vtrum veniale et mortale conueniant in
 auerfione. Et qd̄ sic v̄ Aug. diffinitēs pec
 catum dicit qd̄ peccatum non est appetitus rerum malarum. s̄
 desertio melior. si ergo veniale peccatum est peccatum. ergo i
 ipso est desertio summi boni. sed vbi est desertio summi boni.
 ibi est auersio. ergo etc. Si tu dicas qd̄ bec ratio conuenit mor
 tali tñ. tunc ego quero in quo communicant veniale et morta
 le. et ratione cuius vtrūq̄ dicat peccatum. Si tu dicas qd̄ i cō
 uersione ad commutabile bonum. hoc non v̄. q̄ cōuertit ad cō
 mutabile bonum non est peccatū nisi per illud recedat homo
 a bono incommutabili. peccatum enim est priuatio nō positio
 si ergo veniale peccatū in quantum peccatū est cōicat cū mor
 tali. et illud in quo cōicat non est conuersio. ergo est auersio.
 Item omne illud qd̄ est contra diuinum p̄ceptum auertit
 a deo. sed veniale est b̄mōi. ergo etc. Maior per se manifesta ē.
 Minor probatur Rom. vij. super illud. Non concupisces. gl.
 Bona est lex. que dum concupiscentiam prohibet. oīa mala p
 hibet. ergo si peccatum veniale est malum. ergo per illud p̄
 ceptum. non concupisces est prohibitum. Item omne illud
 qd̄ deformat imaginem auertit a deo. peccatum veniale est bu
 tusmodi. ergo etc. Minor probat per illud qd̄ d̄. vj. musice.
 Amor inferioris pulchritudinis aīam polluit. sed peccatū ven
 niale est amor inferioris pulchritudinis. ergo etc. Item sim
 plex ad qd̄ se conuertit totaliter se auertit. sed taz intellectus
 qd̄ affectus est simplex. ergo cum se conuertit ad aliquid. tota
 liter se conuertit. sed qd̄ totaliter se conuertit ad aliquid. auer
 titur ab eius opposito vel disparato. ergo cum affectus noster
 se conuertit ad creaturam sub ratione creature. necesse est ip̄
 sum auerti a deo. sed hoc est in veniali pctō. ergo etc. Item im
 possibile est qd̄ aliquid moueatur ad terminū ad quem quā alī
 quo mō separetur a termino a quo. sed auersio dicit motū aut̄

mi respectu termini ad quē. auersio aut̄ respectu termini a q̄.
 ergo si cōuersio est in veniali pctō. necesse est qd̄ s̄ sit auersio.
 Item oīs amor creature. vel est p̄ modum vsus. vel p̄ modum
 fructiōis. sicut dicit Aug. in li. de doc. xp̄iana. sed in pctō ven
 niali est amor creature. ergo vel per modū vsus vel fructiōis
 nō per modū vsus. q̄ iam non esset culpa. est ergo amor frus
 trationis. sed frui creatura est ponere finem in creatura. et hoc nō
 est aliū qd̄ auerti a deo. ergo oīs amor venialis pcti facit a deo
 auerti. Sed contra nullus auersus a deo est iustus. sed pec
 cātis venialiter remanet in iusticia. ergo peccātis venialiter nō
 auertitur a deo. Maior manifesta est. Minor probatur per ill
 lud Prover. xxiij. Septies in die cadit iustus et resurget.
 Item nullus separat a deo nisi volens. sed oīs qui auertitur
 separatur a deo. ergo nullus separat a deo nisi in actu quē facit
 mera voluntate. sed multa venialia pctā committunt quas
 dam necessitate. sicut d̄ Rom. vij. Qd̄ nolo malum illud facio
 ergo etc. Item nullus auertit a deo sine ipsius dei contēptu et
 offensa. sed nullus contemnit et offendit deus sine graui culpa
 sed veniale inter leuia pctā reponitur. ergo p̄ veniale b̄mōi non
 auertitur a deo. Item nihil qd̄ stat simul cum charitate auer
 tit a deo. sed veniale stat simul cum charitate. ergo etc. Maior
 manifesta est. Minor probatur. q̄ si veniale expelleret chari
 tatē. ergo auferret boi vitam gratie. sed pctm̄ qd̄ auertit boi vi
 tam gratie ponit mortē. mortale. ergo pctm̄ veniale cōicat cū
 mortali in auersione fm̄ qd̄ auersio d̄ proprie. importat em̄ dei
 contemptum. et contemptus dei iram incurrit et meret mortē
 pctm̄ aut̄ quo quis meret irā et mortē non d̄ dici veniale. imo
 potius mortale. et propterea cōiter tenet qd̄ auersio proprie lo
 quendo reperit in pctō mortali nō veniali. Et istud melius p̄
 si modum attendamus per quem b̄mōi d̄ auerti a deo et contem
 nere deus. committendo aliq̄ peccatū in quo nihil cogitat de
 deo. Aut enim auertit b̄mōi a deo. qd̄ facit contra diuinum mans
 datum. Aut qd̄ ponit sibi bonum creatū tanq̄ sine vltimum.
 In hoc nāq̄ qd̄ facit contra diuinū mandatum recte a deo
 auertit. qd̄ mandatum est via recte perueniendi ad deū. et ten
 dendi in deū. qui igitur facit contra mandatum incedit dire
 cte via contraria. ideo quasi faciem suā retrosum conuertēs.
 tergum vertit ad illum in quē debebat per mandatum tendē
 re. S̄ cum statuit sibi creaturā tanq̄ sine vltimū recte d̄ a
 deo auerti. Ha em̄ media est inter creaturam et deum in quan
 tum est imago dei. dum ergo ad creaturam se tanq̄ ad finē cō
 uertit. faciem suam que debebat esse sursum versa. deorsum in
 clinat. et ideo se auertit a deo. Et vtroq̄ dictōz modoz nō est
 auersio sine contemptu. nā qui mandatū dei transgredit̄ con
 temnit mandantē. Similiter qui creaturā sibi sine statuit p̄
 cipalē. magis app̄ciat creaturam qd̄ deum. et hoc non p̄t esse
 sine dei contemptu. veniale aut̄ peccatū nec est directe contra
 dei mandatum. nec statuit creaturā tanq̄ sine vltimū. et id̄ nō
 est in eo nec auersio. nec contemptus. Sed qd̄ veniale sit p̄ter
 dei mandatum. in veniali etiā pctō creatura nō referit in deū.
 hinc est qd̄ per veniale quodāmodo recedit b̄mōi a via mandati.
 quodāmodo etiā morose adberet ei per qd̄ deberet transire.
 vnde et in veniali est quedā elongatio. et quedam retardatio.
 Unde conceditur qd̄ veniale a deo non auertit. sed elongat a
 deo. non separat sed retardat. Et si large nomē auersionis ac
 ciperet vt se cetereret ad elongationē et retardationē. iueni
 li esset auersio quedam. qd̄ tñ nomē auersionis sonat in cōtem
 ptum. ideo tenendum est qd̄ auertere a deo sit mortalis peccas
 ti proprie. Unde rōnes que hoc ostendunt concedende sunt.
 Ad illud ergo qd̄ primo ob̄ qd̄ peccatū est desertio. Dōm qd̄
 si ista diffinitio detur pro pctō mortali. desertio stat ibi p̄ auer
 sione. Si aut̄ detur pro quolibet pctō. desertio dicit quandā
 elongationē et retardationē. posset tñ dici qd̄ non d̄ ibi pecca
 tum desertio dei. sed desertio cuiuscūq̄ boni qd̄ spectat ad res
 ctitudinē. Quāuis ergo in veniali pctō nō sit desertio dei. est
 tñ desertio alicuius bone circūstātie circa actū. ex cuius dese
 ctu incidit in veniale peccatū. et in hoc cōicant tam veniale qd̄
 mortale peccatū. qd̄ vtrūq̄ priuat aliq̄ bonū. Sed in hoc dif
 ferunt qd̄ mortale priuat aliq̄ actum vel circūstātiā necessa
 riam ad salutē. veniale vō non. Ad illud qd̄ ob̄ qd̄ veniale
 non est contra dei prohibitionem. dōm qd̄ illud proprie d̄ esse
 contra dei prohibitionē. ad cuius oppositum obligat prohibi
 33 iij

no. ventale aut non est bmo. et ideo non est directe prohibitu. est tñ ipsi pibitioni annexu. magis proprie dicitur cohibitu q̄ prohibitu. et hoc p̄. q̄ cum dñs prohibet concupiscentias dicens. non concupisces. non prohibet primum motum concupiscentie. sed concupiscentie progressum fm illud Eccl. xviij. Fili post concupiscentias tuas non eas. sed dum prohibet hominem ire post motum concupiscentie. hoc ipso manifestat q̄ concupiscentie motus non est bonus. nec deo placitus. ¶ Ad illud qd̄ obf̄ q̄ amor inferioris pulchritudinis polluit animā. Dicendum q̄ aia dupliciter habet polluti. Aut macula mortalis pcti que quodammodo retardat actum dilectionis gratiue. Et prima pollutio est per mortale. et facit ad deformationē imaginis. q̄ aufert efformā. s. imaginē recreationis. Secda q̄ est pollutio venialis que s. aliquo modo polluat. non tñ aiaz deformat. q̄ stat simul cum gratia que aiaz informat. ¶ Ad illud qd̄ obijctur q̄ simplex ad qd̄ se conuertit totaliter se conuertit. Dicendū q̄ hoc tripliciter pot̄ intelligi. q̄ totaliter potest dicere totalitatē vel quantum ad actum pueritē vel quantum ad habitum aut quantum ad potentiam conuertēdi. Si intelligatur quantum ad actum. sic verū est ad minus fm statum vie. q̄ nō intelligimus simul et semel nisi vnū solus. aut si multa simul intelligamus et videmus hoc est inquantū sunt vnū. Si autē dicat totalitatē habitus vel virtutis. sic falsus est sermo. non enim op̄ q̄ qñ aia vel aliqd̄ simplex conuertit se ad aliqd̄ quid q̄ conuertat se fm totum suū habitū. et fm totam suā potentiam. q̄ pot̄ conuertit intensius et remissius. Luz ergo dicit q̄ qñ affectus se conuertit ad vnū totaliter. auertitur ab eius opposito siue disparato. Si primo mō intelligat. falsus est. q̄ pot̄ se conuertere ad vnū in actu. et ad aliud in habitu. Si secundo mō vel tertio intelligat sic b̄ veritatē. sed maior ppositio fuit falsa. et ppter hoc q̄ totaliter conuertit aliter accipit i maior ppositione et aliter in minor. ideo psequētia illa nō tenet. Et si tu obijctas q̄ nō pot̄ affici simul et semel erga deū et erga creaturam quā inordinate diligit. vñ cū puerit̄ ad vnū auertit ab altero. Dd̄ q̄ non sequit̄. q̄ auertit plus dicit q̄ nō conuertit actualiter. importat enim contrarium pueritionis. videlicet quandam aspersionē dei siue contemptum. ¶ Ad illud qd̄ obijctur q̄ motus separat a termino a quo. Dd̄ q̄ verum est de illo motu proprie dicto qui p̄cernit duos terminos. vnū a quo incipit. et alterū in quē tendit. nō sic est in actu venialis pcti. Aia enim cum peccat venialiter nō mouetur a deo i creaturam. sed magis afficitur circa ipsam creaturam. Unde et veniale pctm̄ pot̄ est ai affectus siue actus q̄ motus. ¶ Ad illud qd̄ obf̄ q̄ amor venialis pcti est amor fructuosis. Dd̄ q̄ falsum est fm q̄ frui accipit p̄prie. videlicet quiescere in aliquo tāq̄ in fine vltimo. sic enim frui est p̄ mortale non p̄ veniale. Si ergo querat vtrum sit vsus vel fructio. Dd̄ q̄ nec est vsus nec fructio sed abusus. nisi forte vsus dicat large. ois amor quo quis amat aliqd̄ nō quiescens in illo. sed refert ad aliud actu vel habitu. siue referat recte siue minus recte. Et q̄ illud oporteat dicere manifestū est. Lū enim aliqd̄ diligit aliquā creaturam referens ad aliud. non tñ ad illud ad qd̄ b̄ amore illo peccat. nec tñ est illud fructio. nec vsus proprie dictus. sed magis proprie dicitur abusus. Unde Aug. cuz dicit. Ois qui amat aliqd̄ aut amat vtens aut fruēs. accipit l̄rge vsus et fructiōē. Usus pro omni amore relato. siue directe vel indirecte fructiōē pro omni amore non relato. siue statuat sibi finem principales siue non. et sic in diuisione illa comprehenditur amor venialis peccati. siue forte quis velit dicere q̄ Aug. loquitur sibi de amore ordinato. Et sic patet oia.

Questio. ij. An veniale pueniat cū mortali i reatu p̄ mortali est p̄portionalis pene assumpte p veniali et q̄ tum ad acerbitatē et quātū ad durationē. ergo si pene arbitrarie p̄sent fm magnitudinē reatus pcti. vñ q̄ reatus venialis et mortalis sint vtroq̄ mō p̄portionalis. sed pena eterna nō est p̄portionalis nisi eterne. si ergo vnū obligat ad penā eternam. vñ q̄ et reliquū. Si tu dicas q̄ p̄ gratiā mortale sit veniale. et cōmutat pena eterna in tpale. Obijct̄ tūc. q̄ cū veniale s̄r remittat p̄ ḡram si misericordia dei est ordinata sicut eternam commutat in temporalē ita temporalē deberet cōmutare in momentaneā q̄ si nō facit vñ q̄ illa r̄ssio nulla sit. ¶ Itē esto

q̄ aliquis decedat cū mortali et veniali. et q̄ de neutro fuerit hac vita punitus. si ergo p̄cni nō remanet impunitū. ergo pro vtroq̄ punit iste. sed non nisi in inferno. et punit in eternū in inferno. sed non punit vltra q̄ meruit. ergo pro pctō veniali mereret puniti eternaliter. Si tu dicas q̄ punit eternaliter rōne mortalis adijcti. Obijct̄ q̄ nō. esto enim q̄ mortale illud punitat quātū meruerit puniti. tunc ergo pro veniali aut punit eternaliter rōne sui. aut rōne mortalis adijcti. Non rōne mortalis adijcti. q̄ illud sufficēter punit p̄ se. si ergo punit eternaliter. hoc est ratione sui. sed deus nullū punit supra condignum. ergo dignū erat ppter veniale peccatū aliqd̄ eternaliter puniti. ¶ Itē veniale stat cū ḡra. et stat cū mortali. et vtroq̄ b̄ saluat rō venialis. et constat q̄ magis saluat cum mortali q̄ cū gratia. q̄ gratia delet ipm. mortale nunq̄. ergo si abstrahat ab vtroq̄ magis tenebit proprietatē. quam b̄ cū mortali q̄ cū gratia. sed qñ est cū gratia debet ei pena. tpalis. qñ cum mortali debet ei pena eterna. ergo veniali de se et fm se debet pena eterna. Si tu dicas q̄ obiectio teneret si pena tpalis debere ei rōne gratie. sed hoc non est verū. q̄ debet ei rōne sui. Contra. impossibile est sufficēter puniti peccatū nisi remittatur. q̄ q̄d̄ durat culpa d̄ durare et pena. nō enim d̄ esse deus decus pcti sine deore iusticie. sed nec mortale nec veniale d̄ mittit nisi p̄ gratiam. ergo tam mortali q̄ veniali debet pena eterna quantum est de se. ¶ Itē esto q̄ aliqd̄ tñ habeat p̄m̄ veniale. nec tñ b̄ gratiā. aut esset dignus pena eterna. aut tpalis. Si tpalis. ergo illa p̄soluta esset oino absolutus a culpa. s̄ pot̄ p̄ seipsum penam illam soluere. ergo p̄ se posset ad innocētiā resurgere q̄ si nō pot̄ p̄ seipm̄ ad innocētiā redire nunq̄ pot̄ quantum est de se penam sufficēter pro illa culpa sustinere. ergo nisi auxiliū gratie supueniat. veniali pctō debet pena eterna. Si tu dicas q̄ soluēdo penā disponeret se ad gratiā q̄ culpaz deleret. hoc nō soluit. q̄ si se s̄r punitur p̄ pctō mortali. deus gratiā infunderet q̄ illa culpa mortale deleret. ¶ Itē delectatio pcti mortalis nō excedit delectationē venialis in infinitū. ergo si reatus n̄ det delectationi nec reatus excedit reatū in infinitū. s̄ eternū excedit tpale in infinitū. si ergo mortale obligat ad penā eternā. ergo et veniale. Si tu dicas q̄ quis non excedat simplr. excedit tñ fm reputationē. q̄ mortale diligit supra deū q̄ est bonū infinitū. veniale vō minime. Contra hoc ē q̄ cū veniale pctm̄ a deo punitat. et deo displiccat. aliquo modo offensus est dei. ergo si tāta ē offensa quātus is q̄ offendit cum p veniale pctm̄ offendit deus q̄ ē infinitus. vñ q̄ reatus pcti venialis debeat reputari infinitus sicut et mortalis. ergo sicut p mortale pctm̄ meret homo puniti infinite. ita et p veniale. ¶ Sed contra. Aug. de sancto v̄cto. Veniale pctm̄ est illud cui fm se debet pena transitoria. ergo reatus pcti venialis solimmodo ē pene tēporalis. ¶ Itē pena eterna est mors scda. sed nullū debet mors scda nisi ppter primam q̄ est p separationem anime a deo. si igitur veniale a deo nō separat sicut supra ostensum fuit. ergo non obligat ad penam eternā. ¶ Itē si veniale facit boiem dignū pena eterna. ledit boiem vsq̄ ad mortē. sed qd̄ est bmo d̄ dicit mortale. ergo veniale peccatum est mortale. ¶ Itē si veniale obligat ad penam eternam. cum oē eternū caret sine. et qd̄ caret sine caret remissione et veniale pctm̄ veniale dicit oppositū ad remissionē et venias. sed qd̄ est bmo non est veniale. ergo peccatū veniale non est veniale. ¶ Itē si veniale facit dignū pena eterna. et gratia facit boiem dignū vita eterna. cū veniale peccatū et gratia simul sint in eodē. simul est homo dignū vita eterna et pena eterna. ergo si sic ei retributio fm q̄ meruit. simul posset eē in eterna b̄itudine. et in eterna pena. quo nibil magis est impossibile. ¶ Rñ. ad p̄dictoy intelligētiā est notandū q̄ sicut fides nostra dicit peccato mortali debet pena eterna. Quare autē pctō mortali debetur pena eterna. multiplex conuenit assignari ratio. ad p̄sens aut sufficit vna. q̄ ista qd̄ alibi b̄ locum. s. in quarto vbi q̄ritur de eternitate pene infernalis. p̄cipua enim inter oēs rationes quare debet pctō mortali pena eterna est. q̄ d̄ b̄ mortis peccat mortali et separat se a vita gratie. et subijct se perpetue impotentie erundi de culpa quantum ē de se. nemo enim pot̄ a culpa mortali resurgere. nisi p̄ creationē et infusionē noue gratie et noue vite. et propterea rōne istius impotentie pctō mortali annexa est obligatio ad eternitatē pene. decc aut pena eterna et si omni peccato mortali debeatur. non tamē omni p̄ soluit

soluitur qz quis mortale pctm reddat boiem impotentē adire surgendū p seipm. ptagit tñ boiem releuari p diuiniūsanctiū Debet igit pctō mortali pena eterna qz separat boiem a vita. pfoluit aut pena eterna in eo qz tenet boiem in eternū separatum a vita. Qm igit veniale pctm nec separat boiem a vita. qz excludit gratiā. nec tenet boiem imperpetuū separatū a vita. hinc est qz pctm veniale nec de se obligat ad penā eternā. nec ei fm se reddit pena eterna. Quia vō pctm veniale coniūgt by ei qd separat a vita et etiā qd tenet separatū a vita. hinc est qz rōne adiūcti pena ei debet eterna. et pena eterna pfoluitur.

¶ Cū si aliqō decedat cū mortali simul et cū veniali. eternalit 39 pro vtroqz puniet. Et rō huius est qz nullū pctm deleri potest absqz gra. et qdū durat culpa bz durare et pena. et iō cū venialis culpa daret cū mortali in infinitū rōne punctionis cū illa in infinitū puniet. Nihilominus tñ ei qdū est de se debet pena tpalis. cū simul possit stare cū gratiā. et ppterca veniale nō minatur vt in hoc distinguaat a genere pcti mortalis. qz mortale aufert principū vite et veniale videt ipam gratiā. veniale autem quātum est de se nō aufert. imo simul cū illa manet. Lonscedēde sunt igitur rōnes ostēdentes qz veniali pctōnō debetur 40 pena eterna fm se. Ad illud qd obi qz pena satisfactoria pro veniali et mortali est pportionalis. dicit pōt qz rō illa nō concludit qz debeat veniali pena eterna. nisi put est pfectum mortali. ppterca rō illa nō cogit. qz sicut in opponēdo dicit ē in infusione grē. pena mortalis pcti cōmutatur in tpale. pena vō venialis pcti nō cōmutatur in nō tpalem. Et si tu qras vns 41 de hoc. cum mīa dei debeat esse ordinata. dōm qz obligatio ad penam eternā non potest simul stare cū gratiā. necessario per infusionem gratie fit absolutio a reatu pene eterne. sed gratia bene stat cum pena temporalis. et ideo nō opozt per infusionem gratie penam temporalem in momentaneam cōmutari. Ad illud quod obijctur de eo qui decedit cum veniali 42 et mortali. dōm qz talis tam pro veniali qz mortali eternaliter punitur: sed hoc non est ratione venialis principaliter: sed ratione mortalis adiuncti. Nec valet qd obijct qz mortale punitur in se quātum meruerit. qz sicut bonum vigoratur ex bono. ita malū vigoratur ex malo eo modo quo dicit malum vigorari. ideo quōs venialis quātum est de se nō debeatur pena eterna. nihilominus tñ potest ei deberi in qdū est cōstitutus mortali. et ideo cum deus punit tam veniale qz mortale in eodē pena eterna. neutriū punit supra cōdignum. sed vtrūqz punit put puniri meretur. nō solum in se. sed etiā put est alteri adiunctū. Ad illud qd obijct qz magis saluatur ratio venialis cū mortali cū gra. dīcēdum qz si intelligatur de gratiā quātum ad actum verum est. nam actus gratie siue motus gratie delet veniale pctm. Si aut intelligat quātum ad habitū falsum est. qz veniale cū gratiā magis saluat in pzia rōne qz cum mortali. tunc em nec ei reatus augetur. nec minuit. nec mutatur. Sed cū veniale iunctū est mortali tūc reatus ei auget et quodāmodo 44 mutatur. qz iunctū malovigorat. Nec valet illud qd obijct qz veniali nō debetur pena tpalis nisi rōne gratie. qz semp duraret nisi esset gratia. dōm em qz verum est qz semper duraret nisi esset gra. qz tñ ipz de se gratiā nō excludit sicut mortale si mul stat cum principio sue remissionis et deletionis. ideo quāuis nō possit deleri sine gra. nihilominus tñ quātus est de sua natura deletibile est et terminabile. nō sic est de mortali qd omni 45 no excludit donū gratie. Ad illud quod obijct qz si aliqō esset in solo veniali et moreret. in eternū cruciaret. dōm qz bec positio est impossibilis. primū qz nunq fuit nec est nec erit qz aliqō in solo pctō veniali fuerit. ita qz nō habeat gratiam. Nihil em est mediū nunc quā bō habeat gratiā. aut sit in mortali pctō. et in pmo statu nihil fuit mediū inter innocentia et mortalem culpā. qz puritas innocētie nō potuit pdi nisi p mortale culpā sicut est supra ostēsus. et ideo positio illa vana est. Est tñ qz aliqō puer esset in veniali. dico qz deo nunq educeret eū de statu meriti quin vel ipse peccaret mortali. vel ipse daret ei gratiam. Et si querat vtrū ipi veniali debeatur pena eterna vltē 46 poralis. dico qz debetur pena tpalis. et si pcedatur vltē. ergo pfoluta erit oīno immunis a culpa. dōm qz verus est: sed qz nunq pōt eam deo pfoluere. ita qz eas deo acceptet sine gratiā hinc est qz deo ne cogeretur istum supra cōdignum punire gratiam sibi infunderet. p quā solutionē pene acceptaret. et iō nō sequit qz illi peccato debeatur pena eterna fm se. nec sequit qz

homo per se possit resurgere a culpa ad innocentiam. Ad il 46 lud quod obijctur qz delectatio non excedit delectationem in infinitū. dōm qz nō excedit in infinitum fm verā intentionem delectationis. sed fm reputationē peccātis. Exēplum autem huius ponitur in cbaritate que diligit aliquod bonū creatum et diligit increatū. et adeo bonū increatū reputat bonū. qz si bonum creatū infinities multiplicetur ad huc nō equaret illi in amore: s; plus amaret deū qz bonū creatū infinities multiplicatum. s; vtrūqz finite diligit. Sic etiā in pposito est intelligendū in amore pcupiscētie que cbaritatē perimit et que cum cbaritate saluat. nam vna ses que cbaritatem perimit pferet creaturā deo qui erat pferendus infinitis bonis creatis. altera vō que cū cbaritate manet non pferet creaturam deo. et iō fm reputationē et peccātis et dei puniētis mortale excedit veniale impropotionalit. Ad illud qd obijct qz perveniale of 47 fenditur deus. dōm qz falsum est. non em d; deus offēdit nisi cum contēnitur. sed verū est qz cum veniali peccato minus deo amatur fm qz Aug. dicit in lib. confes. Qdinus te amat. qui te cum aliquid amat. quod propter te non amat. Ideo veniale vt tam eternam non aufert sed retardat. quia a deo non separat: sed elongat. nec obligat ad penā eternaliter cruciatem quāntum est de se. sed tēporaliter affligentem.

Consequenter queritur tertio loco de modis diuidēdi peccata. Et cum multi sint modi diuidēdi de quibus valde ppositus esset hic disputare. bis omisissis in generali queruntur hic duo. Primo queritur vtrum peccatum habeat diuidi per differentias materiales tñ. aut per differentias formales et específicas. Secūdo queritur vtrū peccatū diuidi habeat per persionē et auersionē tanqz per diuersas peccatorum differentias.

Questio. I. Utrum pctm diuidi habeat per differentias materiales tñ an etiam per formales et específicas. Et qz nō tñ per materiales. sed etiā p formas les diuidi habeat ostēdit sic. sicut se bz castitas ad virtutem ita se bz luxuria ad vitiū: ergo sicut castitas est species virtutis. ita luxuria est species vitiū. s; vna species distinguit ab altera p differentias formales. ergo et. Itē bonum opponitur malo nō tñ materialit: s; etiā formalit. et diuersis bonis diuersa opponuntur mala. sed bona quibus mala opponunt. formaliter distinguuntur. ergo pari ratione et mala que eis formaliter opposita sunt formalit differunt. Itē circa vnū actum peccati assignatur diuerse differentie peccatorum. sicut pty in peccato ade in quo dicitur fuisse gula et supbia et inobedientia. sed pctā qz consistunt circa vnū actū nō habēt differentia materialē. ergo si aliquo mō differūt. necesse est qz habeant differentiam formale. Itē multiplicatio fm materiā est multiplicatio fm numerū. et multiplicatio fm numerū non bz statū. ergo si peccata solūmodo distinguerēt per differentias materialiter differētes. nunq peccatū posset diuidi sufficēti diuisiōe. Si ergo peccatū diuiditur in scriptura differentijs ipm sufficēter diuidētibz et omne peccatū complectētibz. videt qz peccata adiūctē distinguuntur non solum differentijs materialibus. verū etiā formalibus. Sed ptra. formale in gñe peccati mortalis est auersio. sed peccata a parte auersiois nō distinguuntur immo conueniunt omnia em dicunt auersionem a deo. si ergo distinguuntur hoc est solum a parte conuersiois que est in peccato materialis. ergo tātum diuiditur peccatus per differentias materiales non per formales. Itē peccatū formaliter loquēdo nihil est. sed quod nihil est non habet differentias diuidētes. ergo si peccatum diuidit. nullo modo diuiditur in quātum formalit consideratur. restat ergo qz solū diuidatur p illud quod est idē materiale in ipō. et ita redit idem quod prius. Itē omne illud quod habet differentias formales et específicas aliquo mō formalit loquēdo habet speciem. sed peccatum siue malum formaliter loquēdo est priuatio speciei. et priuatio speciei nō bz speciem. et quod caret specie caret differentia formali et specifica. ergo et. Itē si pctm haberet differentias ipm formalit diuidētes. ergo haberet veras spēs: s; omne tale habet ordinari in gñe directe. illud autem quod est in genere a deo est. ergo pctm formalit loquēdo a deo eēe quod est cōtra fidē. Itē prima diuisio peccati. est in originale et actuale: sed originale et actuale peccatum non distinguuntur formaliter: quia quod est originale vni. fuit alteri

actuale. sicut patet quod est originale nobis. fuit actuale ade si ergo prima materia maxime differunt. et originale et actuale non sunt differentie peccati formaliter differentes. multo fortius nec alie. Item prima divisio actualis peccati est per mortale et veniale. sed mortale et veniale non dicunt diversas differentias secundum formam et speciem: ergo multo minus. nec alie differentie secundum speciem et formam faciunt differre. Maior oppositio manifesta est. Quia: probatur per hoc quod veniale peccatum efficitur mortale sola intentione libidinis circa idem genus delectabilis. ergo si magis et minus non faciunt diversitatem secundum speciem et formam. videtur quod peccatum veniale et mortale non addunt formales differentias. ergo nec alia.

48 Respon. dicitur quod dupliciter contingit loqui de peccato. aut in concretione. aut in abstractione. Si in abstractione. sic dicitur est quod quoadmodum peccatum cum sit privatio non habet ordinari in genere nisi per actum. s. per comparationem ad suum oppositum. sic etiam non habet formaliter distinguere nisi ratione sui oppositi. privationes enim distinguuntur per habitus. vñ sicut castitas et fornicatio sunt virtutes formaliter differentes in genere virtutis. sic etiam luxuria et pusillanimitas que opposita sunt istarum duarum virtutum formaliter dicitur differre in genere virtutis. non tamen secundum formam suam. sed secundum formam sui oppositi. Si autem loquamur de peccato in concretione. sic non tamen dicitur privationem: sed etiam actus vel habitus substratus. et quoniam actus vel habitus substratus peccato non tamen modo diversificat materialiter. immo etiam formaliter differentia. alia enim est puritas ad luxuriam. alia puritas ad superbiam et alius actus quo superbit aliquis. et alius quo luxuriat. non tamen modo secundum materiam: sed etiam secundum formam propter formalem differentiam obiectorum: hinc est quod peccatum secundum quod peccatiue accipitur dividitur per differentias non tamen materiales veritatem formales. for males dico non respectu deformitatis. sed respectu habitus vel actus substrati. Et sic patet quod siue peccatum accipitur abstractiue: siue peccatiue differentias habet formales. sed vno modo per se. alio modo per accidens. quia vno modo dicitur ens in genere secundum rectam coordinationem. alio modo dicitur ens in genere solum per reductionem et quia hoc modo rationes ad partem primam procedunt. ideo concedende sunt. Ad illud vero quod primo obicitur in contrarium quod formale in peccato est auersio. dicitur quod verum est quod auersio est formale respectu auersionis. propter tamen loquendo peccatum magis habet dicitur formaliter privatio boni sibi oppositi quod auersio a deo aut saltem eque proprie et quous peccatum ratione auersionis a deo non multiplicetur. quia vnum est a quo sit auersio. tamen ratione privationis boni cui opponitur. multiplicari habet. et ita ratio est quod est in ipso formale habet diversas differentias. Preterea ad esse peccati non tamen modo concurrat auersio: sed etiam conuersio quoniam conuersio respicit obiecta creata que non tamen distinguuntur materialiter: sed etiam formaliter differunt: hinc est quod ex illa parte peccatum habet pluralitatem per formales differentias. Item nec dicitur conuersio esse materiale. in peccato simpliciter loquendo. sed solum ratione auersionis. nec omnino est materialis respectu auersionis. nam et si auersio det conuersionem quod sit peccatum

50 auersio tamen dat auersionem quod sit tale peccatum. Ad illud quod obicitur quod peccatum formaliter loquendo nihil est. dicitur quod verum est. quous autem nihil sit. tamen alicuius est. non solum ut subiecti. verum etiam ut oppositi. et ea ratione qua alicuius est cui formaliter opponitur formaliter habet distinguere. non secundum formam que est in ipso. sed secundum formam que est in suo opposito. Ad illud quod obicitur quod peccatum est privatio speciei. ergo non habet speciem. iam patet responsio. verum est enim quod non habet speciem proprie secundum quod privatio. nec dicitur habere differentias formales et specificas illo modo: sed quia in se diversas habeat species. s. quia opponitur diversis bonis secundum speciem in quantum illa privatur. Ad illud quod obicitur quod si haberet species esset in genere per se. Dicendum quod verum est. si haberet species in se et per se. peccatum autem secundum quod accipitur abstractiue et formaliter. sicut non est in genere per se nisi per reductionem sic non habet dividere per differentias formales differentes per se sed solum per accidentes. Quous autem peccatum secundum quod nihil est et accipitur abstractiue non sit in genere. tamen secundum quod accipitur concretiue scilicet ratione actus substrati et habitus in genere est. actio enim peccato substrata a deo est. Ad illud quod obicitur de originali et actu alio. dicitur quod originale et actuale non solum modo differunt et actu alio ab actu et illud a natura: sed etiam differunt penes bonum quod privatur unde et actuale privatur iusticiam gratuitam siue personalem. originale vero tollit iusticiam originalem siue que respicit bonum

nem secundum quod est natura. Preterea aliter dicitur in nobis originale et aliter in Adam. In nobis dicitur originale. quia est ab origine tractum. in Adam vero quia fuit origo aliorum peccatorum. Et quous originale secundo modo dicitur non potest esse idem quod actuale per ut tamen primo modo dicitur non potest originale concurrere in idem peccati genus cum actuali. et hoc modo ponitur differentia inter ea. Ad illud quod obicitur de veniali et mortali quod non differunt formaliter: quia magis et minus non variant speciem. Dicitur quod prima oppositio falsa est. Ad hoc autem quod dicitur differentia secundum minus et magis non variat speciem. respondetur tripliciter. Primo quod hoc est verum in genere nature. sed non est verum in genere moris. sicut patet quia vicia diversificantur formaliter secundum speciem penes superabundantiam et defectum. non solum ad scinivem. sed etiam a virtute. Secundo modo respondetur quod hoc intelligitur de magis et minus accidentali. delectari autem sub eo est essenziale venialiter delectari supra deum est essenziale mortali. Tertio modo respondetur quod hoc est verum de magis et minus quod est extra terminum. sed non de magis et minus intra terminum unde calidum in quarto gradu est alterius speciei quam calidum in tertio sic et in opposito intelligendum quod amare aliquid extra deum est terminus venialis peccati. et quantumcumque intendatur amor deum tamen extra deum est veniale peccatum. si autem preponit aliquid deo tunc exit suum terminum. et sic cadit in aliud peccati genus: scilicet in peccatum mortale.

Questio. 11. Utrum peccatum habeat dividere per auersio peccatorum differentias siue per diversa peccata. Et sic videtur dicere. n. Duo mala fecit populus meus. me dereliquerunt fontem aque vive etc. si ergo dereliquere deum et adberere creature sunt duo mala. ergo sunt duo peccata. Item auersio est per contemptum. conuersio autem per cupiditatem. Si ergo cupiditas et contemptus sunt diversa peccatorum genera. videtur quod auersio et conuersio faciant peccata diversa. Item in bonis sic est quod alii est habitus quo quis declinat a malo. et alius quo facit bonum similitur et alii actus sicut patet in timore et amore. ergo si multo magis est diversificatio ex parte malorum quam ex parte bonorum. videtur multo fortius quod aliud sit peccatum quo quis auertit a deo et aliud quo auertitur ad commutabile bonum. Item aliud est preceptum quo precipitur facere bonum. et aliud quo precipitur declinare a malo: sed auersio est contra illud preceptum quo quis precipitur facere bonum. utpote deo adberere et ad ipsum conuerti. conuersio vero est contra illud preceptum quo precipitur declinare a malo. ergo si diversa sunt precepta quibus opponuntur conuersio et auersio. ergo sunt diversa peccata. Item plus conuenit auersio cum alia auersione quam conuersio cum conuersione. sed auersio cum alia auersione facit diversa peccata. ergo multo fortius conuersio cum auersione diuersa faciet peccata. Sed contra. super illud Ecclesie. et Inuitum ois peccati superbia. glo. Laucamus superbiam et cupiditatem non tanquam duo mala. sed vnum a quo oia oriuntur. ergo si superbia facit auertit. et cupiditas auertit. videtur quod penes auersionem conuersionem non attendantur duo peccata sed vnum. Item Aug. de pelagiis. Peccatum non est appetitus rerum malarum sed desertio meliorum. ergo non conuersio facit peccatum completum nisi aliter auersio. si ergo auersio conuertit ad omne peccatum. videtur quod penes illa non sumat differentiam peccati. Item omne peccatum mortale est voluntarium. sed non est voluntarium nisi ratione auersionis ad commutabile bonum. ergo conuersio conuertit ad omne peccatum. ergo conuersio non potest esse peccati differentia. Item recessus a termino a quo. et accessus ad terminum ad quem non facit diversos motus. nec diversos actus. sed auersio dicit recessum a termino a quo. conuersio. accessus ad terminum ad quem: ergo non faciunt diuersum actum vel motum: sed ab unitate actus peccatum est vnum. ergo non faciunt diversa peccata. Item in peccato auersio est formalis respectu auersionis: sed formaliter non ponit in numerum cum suo materiali ergo nec auersio ponit in numerum cum conuersione. ergo conuersio et auersio non faciunt diversa peccata. Respon. dicitur quod auersio dupliciter accipitur. Uno modo put dicitur deordinationem circa actum conuersionis. Alio modo prout dicitur actus a conuersione distinctus. primo modo conuersio non ponit in numerum cum auersione. nec facit diversa peccata. immo illa duo essentialiter clauduntur in omni peccato mortali. Nam conuersio non est culpa nisi quia inordinata. nec est inordinata nisi quia auertitur homo a deo cui deberet adberere tanquam sibi vicino. et bec auersio est in peccato in causa operatione

perpetratioe peccatorum nihil cogitat de deo. Secundo modo scilicet putaverit dicitur actum distinctum pro peccatione sic constituit diversum peccati genus. Hoc enim modo averit est odio habere vel invidere. si cur supra dicitur magis dicitur. et stat quod aliud genus peccati est odire deum. et aliud amare commutabile bonum. Et quoniam ut plurimum aver-

sio in peccato accipitur tunc putat dicitur deordinatione a deo tanquam a fine. quod prout dicitur motu inordinatum deus, dicitur est quod peccatio et aver-

Di. xlii. tuentes quod sicut differentie dividentes. Et ideo procedendum quod hoc modo averio et peccatio non faciunt diversa peccata rationes que hoc ostendunt concordant sunt. quod 57 ista via procedunt. Ad illud quod primo obiicit de libro duo mala fecit populus meus etc. responderi potest quod deordinatione que est contra peccationem. sed etiam pro omissione mandatorum dei. tunc distinguitur ista duo mala non sicut averio et conversio. sed sicut ommissio et commissio. Vel dicendum quod duo mala dicuntur non quod sint duo peccata. sed quod sunt due diverse radices male procedentes ad completionem unius peccati sicut dicitur glossa per habitum supra. etc. Ecclesie. Ad illud quod obiicit quod averio est pro contemptu. et peccatio pro cupiditate. iam patet responsio. loquitur enim de peccatione et averio pro diverso actu et motu. quod si aliter intelligatur ut accipiatur pro peccatione et averio pro diverso actu et motu. currit ad unum peccatum. sic non sunt duo mala sed unum. Ad illud quod obiicit quod aliter est habitus quo quis declinat a malo. et quo quis facit bonum. dicitur quod declinare a malo dicitur dupliciter. sicut dicitur de averio. putat enim declinare a malo dicitur actu destinationis et fuge respectu mali. dicitur diversum actum et motum ab eo quod est facere bonum. prout autem dicitur recessum a malo. sic non dicitur diversum actum et habitum. quod eodem motu et habitu quo quis accedit ad bonum elongatur a malo. Ad illud quod obiicit quod aliter precepto oppositur averio et aliter averio. dicitur quod falsum est. nam averio et conversio non sunt contra diversa precepta sed procedunt ad idem peccatum quod est tam pro precepto affirmativo quam contra preceptum negativum. nisi forte accipiat averio putat nominat actum vel motum contra deum.

Determinat de peccato in spiritum sanctum quod dicitur etiam peccatum ad mortem contra parabolam illud ad alia peccatorum genera.

St. per ea quod dicitur peccati generis ceteri grauius et abominabilius quod dicitur peccatum in spiritu sanctum. De quo in euangelio veritas ait. Qui peccaverit in spiritu sancto non remittetur ei neque hic neque in futuro. et Job. in epistola canonica. Est peccatum ad mortem non

ponit magis huius peccati assignationem. In secunda ponit eius assignationem explanationem. ibi. Illa tamen assignationem Aug. etc. Similiter tertia pars habet duas. In quarum prima ponit peccatum in spiritu sanctum secundum Ambrosium distinctivam assignationem. In secunda vero remouet dubitationem. ibi. Non utique distinctio illa verborum sic accipienda est.

pro eo dicitur quod orat. Qui enim peccat in patrem remittetur ei. et qui peccat in filium. remittetur ei. b. quod autem blasphemaverit in spiritu sanctum non remittetur ei. neque hic neque in futuro.

Determinat quid sit peccatum in spiritum sanctum secundum assignationem per differentias eius magis notas quam sunt obstinatio et desperatio.

Secundo queritur quid sit illud peccatum in spiritum sanctum vel ad mortem. Quidam dicunt illud peccatum esse desperatiois vel obstinatiois. Obstinatio est indurate mentis in malicia pertinacia per quam homo fit impenitens. Desperatio est qua quis diffi-

cut est peccatum ad mortem non pro eo dico ut quis orat videat ex hoc quod non debeat orari pro eo qui peccat in spiritum sanctum. Sed contra hoc est. quod tales sunt dilis genis ex caritate. ergo videat quod pro eis orandum sit. preterea tales magis indigent alijs et promptores sunt ad malum. ergo videatur quod maior sit beneficentia me. pro his orare quam pro alijs qui non indigent. Est igitur questio quare dicit beatus Iohannes pro talibus orandum non sit. cum de nemine sit desperandum. Respon. dicendum quod peccatum ad mortem dicitur dupliciter. aut quod producit ad mortem. aut quod disponit ad mortem. Et primo modo accipiendo peccatum ad mortem magis

Quorum da opio s. assignationes magis notas.

tem omnino est irremissibile. Secundo modo accipiendo peccatum ad mortem cum difficultate est remissibile. Quolibet dictorum modorum intelligi habet predictus sermo secundum differentiam sui expositionem. Nam primo modo sensus est. non dico ut pro eo orat quis hoc est aliquis nec parvus nec magnus. Secundo vero modo sensus est. non dico ut pro eo orat quis. i. quevis persona. quod dicitur difficile est per talis peccatoe exaudiri. quod talis iam inter incorrigibiles est deputatus. De quo dicit dominus Mat. xvij. quod si ecclesiam audire noluerit sit tibi sicut erubescens et publicanus. Et ita in uno sensu generaliter insinuat quod peccatoe ad mortem non est orandum. in alio vero sensu insinuat quod non est cuiuslibet impetrare tantum donum. In nullo tamen dictorum sensuum prohibet orare. sed in hoc verbo ostendit quod mandatum suum siue monitio qua dixerat orandum esse pro primo. non se extendit generaliter respectu omnium. sed respectu eorum de quibus probabiliter sperare possumus quod nostris orationibus emendentur. et sic patet responsio ad illud.

Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non remittetur ei. Contra. glo. dicit ibidem. blasphemia remittitur. spiritus autem blasphemie non remittitur. ergo si blasphemia remittitur siue blasphemia matris siue spiritus remittitur. Iuxta hoc queritur quod differentia sit inter blasphemiam et spiritus blasphemie. Videtur quod grauius peccatum sit blasphemia quam spiritus blasphemie. quod spiritus blasphemie dicitur voluntatem blasphemiam dicitur opus. malum autem opus ad dicitur supra voluntatem. Contrarium huius est quod dicitur glossa. quod dicitur quod spiritus blasphemie non remittitur. sed blasphemia remittitur. Respon. dicendum quod sicut dicit Hugo. Blasphemia contra est de se indifferens est quantum ad hoc quod sit peccatum in spiritu sancto et non in spiritu sancto. Alij enim blasphemant ex infirmitate et coactione. et hi peccant in premissis. Alij ex deceptione. et hi peccant in filio. Alij ex certa malicia. et hi peccant in spiritu sancto. et hoc est sceleratissimum genus peccati invituperis dei delectari. Et post subiungit. quid est spiritus blasphemie. nisi affectus et desiderium vituperationis diuine. Spiritus enim blasphemie sic spirat ad odium dei. sicut spiritus sanctus ad dei amorem. Quando ergo dicitur. qui blasphemaverit in spiritu sancto etc. non intelligitur de quacumque blasphemia. sed de spiritu blasphemie. unde de non dicitur. qui blasphemaverit spiritum sanctum. sed qui blasphemavit in spiritu sancto. id est peccando in spiritu sancto. et hoc declarat ipsa glossa. que dicit quod blasphemia remittitur. spiritus autem blasphemie non remittitur. per hoc patet responsio ad illud quod queritur que differentia sit inter blasphemiam et spiritum blasphemie. et quod grauius sit peccatum. spiritus blasphemie quam blasphemiam. Non enim differunt sicut voluntas et actus. sed sicut generalis

Distin. xliij. De uno peccato speciali quod est maculatum in spiritum sanctum.

St. preterea quoddam peccati generis etc. Supra egit magister de distinctioe peccati in generaliter. In hac parte descendit ad quoddam speciale genus peccati. Dividit autem partem istam in tres duas. In quarum prima magis determinat de peccato illo comparando illud ad alia peccatorum genera. In secunda vero determinat de ipso quod sit secundum aliorum assignationem et etiam secundum prophetiam. ibi. Sed queritur quid sit illud peccatum. Prima pars remanet indivisa. sed secunda dividit in tres tres secundum triplicem assignationem peccati in. scilicet. Quarum prima multipliciter ponit assignationem unam per eius diversas magis notas. quod quidem sunt obstinatio et desperatio. In secunda vero ponit eius assignationem per eius diversas manifestas. ibi. Est etiam alia huius peccati assignatio. In tertia vero subiungit spiritus peccati assignationem eodem et distinctivam. ibi. De hoc quod peccatum in. ff. Amb. etc. Prima istarum partium dividit in tres duas. In quarum prima determinat veritatem. In secunda dissolvit dubitationem. ibi. Si quis in spiritu sancto obstinatio. Sicut secunda dividit in duas. In quarum prima

et speciale.
 Desperatio e qua qd
 diffidit penit' de bonita-
 te dei existimans sua mali-
 cia diuine bonitatis magni-
 tudine excedere. Videt ex
 hoc q ois desperans sit in-
 fidelis. ois em q sic existi-
 mat credit bonitates dei
 ee finita r ois talis errat
 id qd fides e. Itē q cred-
 dit finit' ee qd dicit scriptu-
 ra. hereticus r infidelis
 iudicaf. s; scriptura dicit
 quacuq; bona igemuerit
 pctōz. oim iniquitatē ei nō
 recordabor. desperans cre-
 dit ei oppositū. s; c. p. re-
 terea articulus spālis est
 d remissioe pctōz. r p. ra-
 istū errat ille q desperat.
 Silt' objici pōt de eo qui
 psumit. vt em q despera-
 tio tollat fidē p. rariū bu-
 ius e q; fides ita pcedit
 spē sicut pcedit charitatē
 g sicut odiū nō tollit spē.
 ita etiā nec desperatio.

Be. liij.

3. Rū. dōm q fides dif-
 fert a spē. r i hoc q fides
 respicit ipm odiū in vlti. s;
 spes respicit in p. rariū.
 v; respectu sperātis r i b
 etiā q fides dicit certitu-
 dinē in intellectu. spes di-
 cit certitudinē in affectu.
 Sic igitur ptingit aliqñ
 ignorari aliqd in p. rariū
 r i sciri i vlti. Sicut dicit
 pbs i. ij. p. rariū. sicut e de
 illo q scit oem mltā ee ste-
 rilē r tñ existimat hāc hē
 in vtero sic pōt aliqñ bñs
 fidē carere spē. r sicut pōt
 aliqñ nō bñs certitudinē
 de aliquo in affectu hē in
 intellectu. sic pōt aliquis
 non bñs spem hē fidem.

Opinio

4. Ad illud qd primo obi-
 q talis existimat maliciā
 suā dei bonitatē excedere.
 dōm q existimare ma-
 licia bonitatē excedere h
 pōt esse duplr. Aut in se.
 aut in effectu. Et in effe-
 ctu duplr. aut vlr respec-
 tu cuiuslibet p. rariū
 respectu sui. Et pmo r se-
 cundo mō est infidelitas
 et tertio despatiois. Et
 hoc innuit text' Beñ. vbi
 dicit L. bayn desperans.
 Daio: est iniquitas mea q
 vt veniā merear. nō dixit
 q maio: esset q mia. s; q
 amplio: esset q veniā ad
 quā puenire posset. v' p
 dicit q tal' existimatio po-
 tius venit ex subuersione
 p. rariū q ex subuersione
 noticie. sicut hō aliqñ bñ
 scit aliqd. r tñ affectio a
 deo dñaf vt ad existimā-

po. lxxvii.

po. clxxvii.

c dicitur de bonitate dei exi-
 stimans suā maliciā diuine boni-
 tatis magnitudinē excedere.
 sicut chayn q dixit. Daio: e
 iniquitas mea q vt veniā mere-
 ar. Utrūq; nō d; pctm in. ff.
 q. ff. est amor patris r filij et
 benignitas qua seiuicē r nōs
 diligūt q tāta est cui' finis nō
 est. Recte ergo in spm sanctū
 delinquere dñr. q sua malicia
 dei bonitatē superare putat.
 r ideo pñiam nō assumūt. r q
 iniquitati tā p. rariū mēte inhe-
 rent vt eā nūq; derelinqre ppo-
 nant. r ad bonitatē spūss. nūq;
 redire patiētia dei abutētes r
 de mia dei nimis psumētes. q
 bus placet malicia pp se. sicut
 pñs bonitas. isti nimia p. rariū
 cia r psumptione peccāt autu-
 mātēs deū non esse iustū. Ille
 desperatione deū nō bonū exi-
 stimāt. tollētes in hoc turbulē-
 tissimo iniquitatū mari portus
 diuine iusticie q se recipiāt flu-
 ctuātes atq; ipa despatioe ad-
 dunt pctā pctis dicētes miam
 nullā esse. r q sup pctōres ne-
 cessaria dānatio debetur.
 Soluit dubiū vtrū ois
 obstinatio sit pctm in. ff. c
 S; qñ vtrū ois obstina-
 tio mētis i malicia obdurate.
 oisq; desperatio sit pctm in. ff.
 Quidā dicūt oem obstinatio-
 nem r oem desperationē esse
 pctm in spm sanctū. s; si e ali-
 qñ illud pctm remittit. q; mul-
 ti etiā obstinatissimi et despa-
 tissimi ouertunt. vt augu. ait
 sup illū locū. p. s. Conuertam
 in p. rariū maris. i. eos q erāt
 desperatissimi. r ibi. Mittit
 cristallū suū sicut bucellas. i.
 obstinatos facit alioz docto-
 res. Taliū ouersio ibi etiā cui-
 denter oñditur vbi ait. Qui
 educit vinctos in fortitudine
 Silt' r eos q exasperāt q bas-
 bitāt i sepulchris. Sed; istos
 illud pctm d; irremissibile. nō
 quin aliqñ dimittat. s; q; vix
 r raro r difficulter remittitur
 Non em soluit cristallus nisi
 vehemēti spū impetu. Alij
 nō tradunt nō quālibet obsti-
 nationē vl' despatioē appella-
 ri pctm i spm sanctū. s; illā tm quā
 comitat impenitētia q etiā im-
 penitētia dicit esse pctm in. ff.

Sed q; aug. dicit impeniten-
 tiam esse pctm in. ff. cū sit ob-
 stinatus est aliq; vt non peni-
 teat. discuti opz. an aliū sit ob-
 stinatio. aliud impnia sit in eo
 pctm. an idē sed diuersis mo-
 dis cōmissus. Sed; istos pec-
 catū illō d; irremissibile. eo q
 nunq; dimittat. vñ Aug. etiā
 dicit q hoc solū pctm veniāz
 mereri nō pōt. r Hiero. q ta-
 liter peccans digne penitere
 nō pōt. Et id recte Job. dicit
 vt nō p eo o: et q; q; q sic pec-
 cat. ofonibus ecclie hic vel in
 futuro iuari nō pōt hñs cor
 induratum tāq; lapis. sicut de
 diabolo legit. Post hāc vitā
 q valde mali sunt meritis ec-
 cleste iuari non possunt.
 Nonit assignationē pec-
 cati in. ff. p differētiā ei' mi-
 nus notas.
 Est etiā alia hui' pcti assi-
 gnatio. Hoc em pctm Aug.
 diffiniēs in li. de sermo. dñi in mōre ait. pctm ad mortē
 est cū post agnitionē dei p grām epī oppugnat aliq; frater-
 nitatē r aduersus ipaz grām qua recōciliat' est
 deo inuidie facib' agitaf. qd fortasse est peccare in. ff.
 qd pctm d; nō remitti. nō q; nō sit ignoscendū peccātū
 si peniteat. s; q; tāta e labes pcti illi' vt depcanti hñli-
 tatē subire nō possit. etiā si pctm suū mala ofcia agno-
 scere r enunciare cogat vt iudas cū dixit. peccami. faci. Dat.
 lius desperās cucurrit ad laqueū q; humilitate veniāz
 peteret. qd pp magnitudinē pcti. tā ex dānatioe pcti
 tales hñe credēdū est. Ecce qdā assignatio pcti in. ff. vl'
 ad mortē hic posita est qua illud pctm esse tradit' oppu-
 gnatio fraternitatis post agnitionē r inuidiā gratie
 post reconciliationem. quod species quedam obstina-
 tionis intelligi potest.
 Nonit illius assignationis explanationem. d
 Illā tm diffinitionē Aug. i li. retrac. rememorās ali-
 quid adijciendū ibi fore. nec asserēdo se dixisse apit ita
 dicens. Qd qdē nō affirmāui. qm hoc putare me dixi.
 S; tm addendū fuit si in hac scelerata mētis puerfita-
 te finierit hāc vitā. Qm de quocūq; pessimo i hac vita
 oftituto. nō est desperandū nec p illo impudētē oraf
 de quo nō desperaf. His vbis insinuat pctm pmissa
 diffinitione descriptū. tūc solū debere dici ad mortē vl'
 in. ff. cū nō h; comitē pñiaz. nec de aliquo pctōre despe-
 randū est in hac vita. r ideo p oi esse orandus. vñ illud
 Job. non p eo dico vt q; oret. sic accipiendū videt. vt i. Jo. r
 pro aliquo peccāte ad mortē vel in spm sanctū. postq;
 finierit hanc vitā non oremus. Dñi aut in hac vita est.
 nec pctm illius iudicare. nec de illo desperare. s; p illo
 orare debemus. vñ Aug. de vbis dñi de impenitentia
 que est blasphemia in spm sanctum sic ait. Ista impen-
 tentia vel eo: impenitens qdū quisq; in hac carne vi-
 uit nō pōt iudicari. De nullo em desperandū est qdū
 ad pñiam patientia dei adducit. Aganus est hodie.
 iudeus infidelis est hodie. hereticus est hodie scisma-
 ticus est

penit' remittit' dicit qd.

Aug.

Aug. i li. retrac.

vt i. Jo. r

Jo. r

ticus est bodie. quid si eras amplectat catholica pace...

Subiungit diffinitiuam et eodem assignatione peccati...

De hoc peccato in. ff. Ambro. in li. de spiritu sancto...

Remouet dubium. f. h. v. q. distinctio illa...

rantia et malicia, et sic iste tres differencie non concurrunt...

Intelligentia huius partis incidit hic questio de peccato...

Questio. 1.

Utrum peccatum in. ff. dicat genus peccati distinctum...

Coz. iij.

Dat. 7.

Dat. 12.

ex parte corporis ad susceptione aie, tertiu est impossibilitas reparationis fm cursum nature. Quatum ad pma pditione oe peccatum in quo est auersio a deo d: esse pctm mortale siue ad mortē. Quatu ad scdam pctm i spiritus. d: peccatu ad mortē: q: tollit dispositione ad susceptione vite. q: quide pstitit i susceptione pne. Quatum vo ad tertia pditione peccatu illd d: ad mortē. in quo q: corpali mortif. L u ergo d: q: oe mortale est ad mortē. r q: pctm in. ff. est peccatu ad mortē differente mo accipit peccatu ad mortē. Ad illud qd obi: q: aut d: peccatum in. ff. q: est ptra psonā rē. ddm q: id d: peccatu in. ff. q: sit p psonā. sed q: est ptra appropriatu effectū: nec q: p oēs appropriatu effectū sed q: p effectū pcpū inter appropriata spūscō. hic aut est donū grē finalis siue pnialis. r bmo p pte q: tum ad statū grē finalis. in qua pstitit ois grē efficacia r b mo nō oe peccatu est ptra effectū illū. r p hoc nō, sequit q: oe peccatu sit in. ff. Ad illud quod obi: q: oe peccatu potest esse peccatu ex ignorantia r infirmitate. ddm q: nō est simile. q: ignorantia nō determinat sibi aliqū actus. nec etiā infirmitas. r iō nō dicit genus pcti determinatū. sed circuit omia pctōz genera. Silt ddm de pctō qd est ex infirmitate. non sic aut est de pctō fm q: est ex malicia. Ad hoc eni q: sit peccatu in. ff. nō sufficit q: sit ex certa scia r ex industria. s: requirit deter minatio generis q: tum ad actū substratū. Ad illud qd obi: q: oe peccatu pōt fieri ex malicia. ddm q: l: malicia pcur rere possit ad omne peccatu. nō tū semp facit peccatu in spiritūsan. Unde si quis senex qui nō bz appetitū fornicādi excita ret carnē suā vt fornicaret. nō diceret in illa fornicatione peccare pctō in. ff. q: uis illud peccatum cōmitteret ex industria r quadā malicia. L u ergo d: q: peccatum ex malicia est pctm in spiritūsan. hoc solū intelligitur de alijs generibus pctōz que p pte ex malicia habent ortum. sicut inuidētia fraterne gratie r impugnatio veritatis agnite.

Questio. ij. **Q**uerit peccatus in spiritūsan. semp bas + beat aliud pctm pambulū. Et q: sic videtur Magr in lra dicit q: peccatu in. ff. est pctm desperatio nis vel obstinationis. sed nullus desperat nec obstinat nisi ppter aliqd pcedens pctm. ergo videt q: semp aliqd peccatu sit pambulū ad peccatus in. ff. Item pctm in. ff. vel est finalis impenitētia vel bz semp annexa finalē impenitētia q: tum est de se. sed impenitētia nō est nisi respectu pcti pcedentis. sicut nec pnia. q: nunq est peccatu in. ff. quin habeat aliud peccatu pambulū. Item peccatu in. ff. est peccatu pcedens ex certa malicia. q: necesse est q: anteq bō peccet pctō. in. ff. q: ipse sit maliciosus: sed hoc nō est nisi per culpā. q: an peccatu in. ff. necesse est esse aliā culpā pambulā. Item in bonis nemo repē te sit summus. q: videt q: in malis statim nemo labat in pfun dum sed p istud pcti gen? labit bō in pfundū vicioz. videt ergo q: istud pcti genus habeat aliud pambulū qd disponat ad ipm. Sed ptra quattuor: sunt nobis insticta sicut dicit beda ppter pctm pmi parētis. s. infirmitas. ignorantia. malicia et cō cupia. s: possibile ē q: bō pmo pctō peccet pctō ex ignorantia r ex infirmitate. q: silt possibile ē q: pmo peccet pctō qd ex malicia pcedit. Itē quotiescunq: pctōz gna sunt diuersa. possi bile ē peccare pctō vno absq: alio. si q: pctm in. ff. est pctm disti ctum ab alijs gñibus pctōz possibile ē aliqū peccare illo ge nere pcti etiā si nō pcefferit aliud peccatu. Ad impugnatio veritatis agnite est bui? pcti species: sed ita bñ q: pōt impu gnare veritate agnitā. sicut etiā veritate ignoratā. q: vī q: falsi tem q: tum ad illā species absq: alio pcti genere possit cōmitti peccatu in. ff. Item peccatu in. ff. pstitit circa actum spūs: sed magis pēdet actus carnis ex actu spūs q: ecduerso ergo si bō pōt peccare pctō carnis nullo alio pctō pcedēte pari rōne immo multo fortiori vī hoc esse verū de peccato in spiritūsan. Item. ddm q: de pctō in spiritūsan. differēter est loq: fm eius spēs differentes. Quedā eni sunt species pcti in spiritūsan. q: nullo mō possunt esse absq: pctō pambulo. sicut sunt obstina tio. desperatio. r finalis impenitētia. talia eni respiciūt pec catū pambulū quasi materiā circa quā r etiā sicut cām. nemo eni desperat devētia nisi q: cōmisit culpam. Nemo obstinat in malo nisi q: fecit malū. nemo impenitēs est nisi q: bz vnde peni teat. Sunt r alie species pcti in spiritūsan. que quidē possunt esse absq: pctō pambulo. p eo q: actus ipfay nō respicit deter minate peccatu pambulū. sicut est inuidētia fraterne gratie r

impugnatio veritatis agnite. sicut etiā est psumptio de impu nitate. potest eni quis fraterne gratie inuidere. r veritatem agnitā ipugnare. r de impunitate psumere. etiā si nulla actua lis culpa pcefferit. r hoc ppter libertatē volūtatis que i quolibet boz pctōz p pta deo: dinatione potest se pcpitare. attas men q: ista sunt pctāvalde grauis. vix aut nunq ptingit q: ali quis in bec cadat nisi mens eius fuerit per alia pctā deprava ta. L oncedē dum est ergo q: pctm in spiritūsanctū non solū est gen? peccati distinctus ab alijs peccatoz generibus fm formā sed etiā separari potest fm existentia. ita q: cōmittat sine cul pa pambula. q: uis rarissime ptingat vnde r rōnes que ad illā partē inducunt concedēde sunt. Illa tū ratio quā facit de eo q: minus depēdet actus spūs ab actu carnis rē. ddm q: illa ratio nō cogit quin pctm in spiritūsanctū. ut possit esse sine alijs peccatis. pro eo q: actus spūales siue ad aiām ptenēs nō solum trāseūt sup materiā debitā. s: etiā sup alios actus. vī sub tennunt sibi alios actus quasi p materia. sic r peccata que ha bent ptra actus illos pstitere. vt plurimū alia peccata p p pta ponunt tanq: materialia. sicut desperatio r obstinatio. non sic aut est de actibus corporalibus qui quidē nō trāseūt in alios actus: sed in materiā extrinsecā. r ideo illa peccata ptra illos actus existētia nō habēt alia peccata tanq: materialia. Et buic psonat illud qd dicit grāmaticus q: verba p pte siue ad aiām ptenētia req: runt determinari p infinitū sequentem. nō sic ē de actibus ptenētib? ad corp? r iō ratio illa nō cogit. Nec alia cogit que dicit q: est genus pcti distinctū. esto eni q: nō esset sine alijs. nihilominus possit distingui ab alijs. quia multa sunt inseparabilia fm esse. que tū distinguunt formalr. Ad illud aut qd obi: q: pstratū de obstinatioe r desperatio ne. ddm q: ratio illa pcedit ab insufficiētī q: uis eni illud siue rum in bis duob? gñib? pctōz. non tū sequit q: siue r in alijs generibus peccati in spiritūsanctū. Ad illud quod obi: q: finalis impenitētia est annexa oibus speciebus illius peccati ddm q: silt q: nec illud cogit. p eo q: peccado in spiritūsanctū cō mittit bō aliquod peccatu respectu cuius pōt habere. ppositū nō penitēdi. sicut ille qui impugnat veritatē agnitam. vel inui det fraterne grē. vel etiā sicut est de eo q: adeo psumit de beni gnitate mie q: nullum relinquit effectū iusticie. r ex hoc ppos nit malefacere r nunq de eis penitere. Et hoc totū pōt esse si ne alterius pcti genere. Ad illud quod obi: q: illud peccatu est ex malicia. ddm q: malicia fm q: est buius pcti radix potest dicere maliciā ptractā ex pctō originali. vel potest dicere ma liciā actā. s. actualē pueritatē volūtatis. Et primo mō peccat natura r tpe. scdo modo comitatur. Non eni opz q: ante fuerit maliciosus. sed volēdo malignari potest in spiritūsanctum peccare. r ita nō opz q: pcedat aliqua malicia actualis peccati deprauias volūtate. sed sufficit q: pcedat tpe malicia q: est pena originalis. Ad illud qd obi: q: nemo repēte sit sum mus. ddm q: non est simile q: q: uis non possit aliquis nisi ordi nate ascendere. potest tamē inordinate descendere. siue subito se pcpitare. pterea nō efficitur bō ita pfecte malus cōmit tendo semel pctm in spiritūsanctum. immo quāto plures pec cat. tanto magis labitur in pfundum.

Qonsequenter querit de hoc pcti genere quatum ad conditiones p pias. r circa hoc queruntur duo. pmi mo queritur de buius pcti grauitate. Secundo que ritur de buius peccati irremissibilitate.

Questio. iij. **Q**uerit peccati genus sit grauis sum. Et q: sic videtur pmo per autor ritatem magistrī in littera. Est pterea quoddam peccati ge nus ceteris grauis r abominabilis. Item ratione videt Maius est peccatum quod magis facit distare a venia: sed ta le est peccatu in spiritūsanctum. ergo rē. Item maius ē pec catum quod minus habet de ratione excusationis: sed pecca tum in spiritūsanctus est buiusmodi. minus eni habet inter ce tera peccatoz genera de colore excusationis. ergo rē. Item malus est peccatum quod magis inabilitat animā ad iusticiam. sed peccatu in spiritūsanctum est buiusmodi. q: maxime volūtate deordinat. ergo rē. Item sicut ignorantia excusat peccatē. sic sciētia aggrauat. q: seruus sciens volūtate dñi sui rē. sed peccatu in spiritūsanctus est peccatum ex industria siue ex certa malicia. ergo rē. Sed ptra. super illud psal. Non uertentur ad vesperam. glos. Nemo insanabilis: q: qui sanus sibi videtur

sibi videtur. ergo minus elongat a sanitate peccati in quo quis peccat scienter. q̄ in quo quis peccat ignoranter. sed peccatum in spiritu sancto est in quo quis peccat scienter. ergo videtur q̄ sit minus peccatum q̄ peccatum ignorantie. ¶ Item si vna sit maiestas trium et equaliter sint omnes honorandi. tamē maiestas appropriatur patri. et honoro ppter appropriationē ei debetur. ergo peccati quod est in patre vel tantū vel plus deū honorat q̄ peccati quod est in filio vel spiritu sancto. si ergo qualitas peccati pensat fm̄ q̄ritatē premissis videt q̄ nō sit maius peccati in spiritu sancto q̄ peccati in patre et filio. ¶ Item malicia ē pena inflicta p peccato originali sicut ignorantia et infirmitas. s; ignorantia et infirmitas. q̄ sunt pene aliquo mō. excusant peccatum sequens. ergo pari rōne malicia. ¶ Item illud peccati grauius est in quo magis regnat libido. sed in peccato quod est ex concupiscentia magis regnat libido q̄ in peccato quod est ex malicia. sicut p̄ q̄ maior est libido in fornicatione q̄ in desperatione ergo v̄ q̄ maius sit peccati quod est ex concupiscentia q̄ illud quod est ex malicia. ergo peccati in spiritu sancto nō est peccatum grauius. ¶ Item grauius est peccati in quo est maioris boni corruptio. s; in peccato infidelitatis maior est corruptio q̄ in peccato in spiritu sancto in illo enim peccato recedit a veritate et a bonitate. in peccato in spiritu sancto a bonitate t̄m. ergo videt q̄ infidelitas vel heresis grauius sit q̄ peccati in spiritu sancto. ¶ R̄n̄. dicendum q̄ peccati in spiritu sancto grauius. et q̄ naturā marie ledit. et q̄ oculos dei maxime offendit. Naturā inq̄ maxime ledit. dū nō solum aufert ei sanitatē. sed etiā p̄cludit viā et sanitatē. vñ sicut morbus periculosos est qui nō t̄m ledit naturā. sed etiā p̄cludit viā ad summationē cibi vel medicamēti. sic intelligendū est de illo morbo spirituali. Oculos dei maxime offendit. q̄ nullum h̄ colorē excusationis. et id peccans hoc genere peccati meret seueri iudicari et p̄ hoc duo dicit magis q̄ hoc peccati ceteris est grauius et abominabilius. vt grauius dicat rōne maioris lesionis. abominabilius rōne defectus excusationis. ¶ R̄o aut̄ bui est quia peccati in spiritu sancto est ex malicia. et nō solum ex malicia sed ex malicia et industria. Peccat enim tunc quis peccato in spiritu sancto ad malum mouet. ex nequitia spiritus sciens se moueri ad malū vñ peccati in spiritu sancto est ex malicia cōflata ex cōcursu malicie ex originali peccato p̄trare et malicie actualis cōiuncte industrie. et ideo non t̄m dicitur esse ex malicia s; ex certa malicia. Prima aut̄ malicia. s; ex originali relicta hoc peccati nō excusat. q̄ talis malicia est in ipsa voluntate fm̄ se. et id cū voluntati subiaccat. nō minuit rōnes voluntarij sicut facit infirmitas et ignorantia. et q̄ nō minuit rōnem voluntarij nō diminuit de rōne peccati. et p̄terea nō excusat. Alia aut̄ malicia non solum nō excusat. sed etiā multū aggrauat. tum rōne improbitatis p̄prie. tum rōne cognitiōis adiecte. vtriusq̄ enim ē aggrauare. Et sic p̄ quare peccati in spiritu sancto maxime oculos dei offendit. s; q̄ est ex certa malicia. ¶ Et hoc etiā eadē causa naturam ledit. lesio enim peccati principalit̄ consistit in deordinatione voluntatis et quāto voluntas magis improbe ad aliquid se inclināt tāto magis se deordinat et deprauat. Et q̄ ex certa malicia hoc peccati p̄cedit. id est hoc peccati genere scienter et prudēter. imo etiā impudēter peccato: p̄legit malū. et id voluntas ei in hoc peccato magis respuit bonum q̄ i alijs. q̄ amplius inficit voluntatis gustus. et hinc ē etiā q̄ respuit medicamentū. quē dmodū gustus maxime infectus respuit bonū cibum. Quia ergo hoc peccati ex certa malicia p̄cedit. hinc est q̄ est ceteris grauius et abominabilius. q̄ t̄m ē ex genere peccati. hinc est etiā q̄ est maxime nature lesiuū. et maxime oculos diuine maiestatis offensiū. Et ideo cōcedende sunt rōnes ostendētes hoc peccati esse grauius. ¶ Ad illud quod primo obijcit q̄ peccati ex ignorantia magis a sanitate elongat. dōm q̄ maior insanabilitas ex duplici cā p̄t venire. aut ex p̄ditione morbi. aut ex p̄ditione infirmi. Cum ergo dicit q̄ nemo est insanabilior eo q̄ sibi sanus videt. hoc intelligit q̄ t̄m ad cōditionem et statū infirmi. p̄ eo q̄ talis nō sentit se infirmū non q̄rit medicū. et ita nunq̄ sanat. Quātum aut̄ ad p̄ditionē morbi nō h̄ veritatē. si enim peccans ex ignorantia eruditus. de facili recipit sanitatē. peccans aut̄ in spiritu sancto. rebellis est eruditior ex ipsa natura talis morbi. et ideo quātum est de se peccati illud et grauius est et insanabilius. ¶ Ad illud quod obijcit q̄ peccatum in patrem est eque graue vel magis q̄ peccatum in spiritu sancto. q̄ patri appropriatur maiestas. dicendum q̄ illud peccatum nō dicitur esse grauius alijs p̄ eo q̄ in eo magis cons

temnatur p̄sona spū sancti q̄ p̄sona patris. nā in omni peccato cōtēntur vna maiestas et triū p̄sonarū. vnde sicut hoc genus peccati non distinguit a peccato in patre. ex hoc q̄ hic p̄tēntat spū sancto. et ibi pater. sic nec ex hoc grauius iudicatur. sed ex hoc grauius est q̄ in ipso amplius p̄tēntur triū p̄sonarū maiestas q̄ in alijs quibus peccator. magis enim impugnat gratiā que est toti trinitatis effectus. et ideo maius est peccati genus. et id ratio illa p̄cedit ex falso intellectu. ¶ Ad illud quod obijcit q̄ malicia ē peccati inflicta. ergo dicit excusare sicut alie pene. dōm q̄ nō est simile. et ratio bui est. q̄ malicia respicit ipsam voluntatem fm̄ se. Sed ignorantia respicit intellectum. et infirmitas respicit carnis nem et illam ad eo sunt in voluntate sicut in ipsa malicia. et ideo magis diminuit de rōne peccati q̄ malicia. p̄terea peccati in spiritu sancto nō t̄m est ex malicia p̄tracta. imo est ex malicia p̄flata ex malicia p̄tracta et malicia p̄prie sicut supra dictum est. ¶ Ad illud quod obijcit q̄ illud peccati est grauius in quo magis regnat libido. dōm q̄ libido maior dicitur duplici. aut rōne maioris voluptatis. aut rōne maioris improbitatis. libido enim nominat voluptatē voluptuosam et improbam. Cum ergo dicit q̄ grauitas peccati attenditur fm̄ quātitatem libidinis. dōm q̄ verum est s; q̄ quātitas libidinis pensat fm̄ improbitatem voluntatis. sed non est verū fm̄ q̄ pensatur pene delectationē. sicut p̄ quia grauius peccat fener fornicator v̄ adulterator q̄ iuuenis. ex improbitate enim voluntate mouet. quā iuuenis amplius delectatur s; ergo in alijs generibus peccator magis abundat libido quāntum ad delectationē. q̄ t̄m in hoc peccato magis abundat quāntum ad improbitatem voluntatis. grauius est istud. ¶ Ad illud quod obijcit q̄ maior est corruptio in peccato infidelitatis. dōm q̄ maior corruptio potest esse duplici. aut intensiue. aut extēsiue. Extēsiue loquendo plura bona p̄uātur in peccato infidelitatis q̄ in peccato in spiritu sancto. quia in illo peccati genere tollit totius spiritualis edificij fundamentum. Intensiue aut̄ magis sit p̄uatio i peccato in spiritu sancto. pro eo q̄ magis inabilem reddit ad bonū et amplius firmat in malo. vnde illud peccati recte potest dici grauius. in quo est maior boni p̄uatio intensiue. et q̄ peccati beatis frequentissime h̄ p̄iunctum peccati in spiritu sancto. vt p̄te obstinationē. hinc est q̄ illud peccatum est valde periculosum. si enim solum ex ignorantia hereticus mouet. facilius adberetur sibi remediū. sed q̄ aio obstinato p̄naciter adberet errori suo. ideo frangit potius q̄ iuuetur.

Questio. ij. De buius peccati irremissibilitate. Et q̄ illud peccatum sit irremissibile ostenditur. ¶ Dat. xij. Spiritus blasphemie non remittetur. Et post. Qui dixerit verbum contra spiritū sanctū. non remittetur. nec in hoc seculo. nec in futuro. sed r̄p̄us nullo modo potest mentiri. ergo illud peccati nullo modo potest remitti. ¶ Item glo. super dictum locum. Blasphemia remittetur. spūs autem blasphemie non remittetur. nec in hoc seculo nec in futuro. ¶ Item Hier. x. Desperauimus post cogitationes nostras ibimus. Et post subiungitur. Tu autem noli orare p̄ populo isto. quia non exaudiam te. si ergo pro peccato remissibili dominus vult orari. et volebat orari p̄ter peccatum desperationis. videtur ergo q̄ peccati desperationis sit irremissibile. pari rōne p̄cluditur de qualibet buius peccati specie. ¶ Item nullū peccatum remittitur nisi de quo quis potest subire penitentiā et postulare veniam: sed peccati in spiritu sancto nō est buiusmodi. ergo etc. Maior manifesta est. minor p̄batur per illud Augu. qui dicit in sermone de v̄bis domini in monte. Tanta est labe buius peccati. vt deprecandi bumilitatem subire non possit. ¶ Item impenitētia est species buius peccati et annexa alijs sp̄ibus. si ergo impenitētia directe opponit ipsi veniē et p̄nitē. ergo videt q̄ simpli p̄iuet veniā et remissionem. videt ergo q̄ hoc peccatum sit irremissibile. ¶ Sed p̄tra. super illud psal. Conuertā in pfundum maris. glo. i. eos qui crāt desperatissimi. ergo si hoc est peccati quod maxime elongat a venia et illud oino remittit. videtur q̄ et oia alia. ¶ Item augu. de verbis domini. Ista impenitētia vel cor̄ impenitens. q̄dū aliquis in hac carne viuit non p̄t iudicari. de nullo enim desperandū ē q̄dū penitētia dei eū ad p̄nitiam adducit. sed de eo qui peccat peccato irremissibili desperandū est. ergo videtur q̄ peccans peccato in spiritu sancto. nō peccat irremissibili. ¶ Item peccati in spiritu sancto. nō aufert domini statū viatoris. sed q̄dū homo est i statu viatoris h̄ veritatem lib. ar. et q̄dū h̄ hoc potest deo recone

uari & a pctō liberari. ergo videt q pctm̄ in sp̄sanctū possibi
le sit remitti. ¶ Item potētior est gr̄a & virtus in bonum q̄ sit
peccatū in malum. sed nulla virtus reddit boiem ex suo actu
impossibile ad peccādum. nec penitētia nec alia. ergo videtur
q̄ nulla culpa reddat boiem ex suo actu impossibile ad resur
gēdum. s̄ nō. resurgit bō a pctō nisi remittat pctm̄. ergo nō so
lum istud pcti genus. sed etiā quodlibet aliud est remissibile.
¶ Item si pctm̄ in sp̄sanctū d̄: irremissibile. aut hoc est p̄ p̄ua
tionem actus remissionis. aut p̄ p̄uacionē dispositionis. ¶ At
p̄ p̄uacionē possibilitatis. Si p̄ p̄uacionē actus. ergo quod
libet pctm̄ qd̄ nō remittit d̄: dici irremissibile. ergo quodlibet
pcti genus illo mō irremissibile dicit. Si p̄ p̄uacionē dispo
sitionis ergo cū om̄e pctm̄ mortale reddat boies ineptū ad re
missionē pp̄ dei offensas & p̄ceptū. videt ergo q̄ om̄e debeat
dici irremissibile. Si p̄pter p̄uacionē possibilitatis. contra.
Aut hoc est. q̄ de' nō potest infundere gratias. aut hoc est. q̄
iste nō pot̄ gratiā recipere. Sed p̄mū est plane falsum. s̄ nō
scdm̄. q̄ iste b̄ arbitriū libertates. nō ergo videt q̄ aliquo mō
illud pctm̄ debeat dici irremissibile. Est ergo questio si dicat
26 irremissibile. quomō dicatur & qualr̄. ¶ Rn̄. dicēdum q̄ sicut
dicit maḡ in lra & innuit quorūdam opinio fuit q̄ pctm̄ in sp̄
ritūsanctū dicitur irremissibile. q̄ vit̄ & raro. aut difficult̄ d̄:
mitti. Alij vō dixerūt q̄ illud pctm̄ d̄: irremissibile. q̄ nullo
mō remitti b̄. p̄ eo q̄ talis pctō peccās digne penitere nō pot̄.
¶ Uterq̄ aut̄ istoz̄ modoz̄ dicēdi p̄ueniēs est & verus: nec vn̄
repugnat alteri si recte intelligantur. Sicut em̄ remissibile d̄:
dupl̄. ¶ Uno mō remissibile dicitur aptitudinem. alio mō dicit
27 cōsuetudinē. sic & irremissibile dupl̄ pot̄ dici. ¶ Uno mō vt̄ di
catur irremissibile. i. ineptū siue impossibile ad remittēdum.
¶ Alio mō vt̄ dicatur irremissibile qd̄ est incōsuetum remitti.
¶ Utrōq̄ em̄ hoz̄ modoz̄ pctm̄ in sp̄sanctū pot̄ dici irremissi
bile. nam om̄e pctm̄ in sp̄sanctū vel est impentētia: vel bab̄
28 impentētiam annexā. ¶ Impentētia aut̄ d̄: duobus modis.
sicut & p̄seuerantia. ¶ Uno mō d̄: p̄seuerantia p̄positū p̄seueran
di. Alio mō d̄: p̄seuerantia continua p̄manentia in bono vsq̄
ad finē. Et p̄mō mō p̄seuerantia est in qualibet virtute. Sed
29 cū dō mō p̄seuerantia includit gratiā finalē. ¶ Sic & impen
tentia d̄: dupl̄. ¶ Uno mō d̄: impentētia p̄positū nō penitēdi.
¶ Alio mō d̄: impentētia cōtinua p̄manentia in malo vsq̄ ad
30 diem extremū inclusiuē. ¶ Et fm̄ istum modū pctm̄ in sp̄san
ctum quod claudit in se impentētiam que quidē est finalis persi
stentia in malo. & sic d̄: irremissibile. q̄ nō pot̄ remitti. sicut si
nalis gratia nō potest perdi. Sed hoc mō peccare peccato in
sp̄sanctum nemini est attribuēdum vsq̄ ad illud instans in
quo possit dici de isto q̄ finalr̄ sit impentēs. Et fm̄ hūc modū
currit vna p̄dictaz̄ opinionū. & ita valde stricte accipit pctm̄ i
sp̄sanctū. ¶ Alio mō d̄: pctm̄ in sp̄sanctū put̄ claudit i se impnias
i. p̄positū nō penitēdi. hoc fm̄ d̄: irremissibile. i. incōsuetū res
mitti. Quāuis em̄ nō sit impossibile ad remissionē. q̄ tale p̄po
situm mutari pot̄. raro tñ & vit̄ remittit. q̄ tale p̄positū clau
dit vias ad gratiā. & impedit sp̄sancti ingressum. Illud em̄ qd̄
gratiā introducit. & qd̄ ad gratiā disponit de p̄gruo est volun
tas recedēdi a pctō. & iō cū voluntas facies suā obfirmavit ad
oppositū. nisi fiat ei specialis vocationis donū & adiutoriū nō
puentur ad remissionis b̄ficiū. Qm̄ ergo alia pctōz̄ genera
& si p̄suent bonā voluntatē & iusticiā. nō tñ reddunt voluntas
tem rebellem & repugnātem p̄tra vocationem divinā. & hinc ē
q̄ si nunq̄ remittant p̄pter negligentia pctōis. vel pp̄ p̄ocu
pationem mortis nō tñ dicant esse irremissibilia. ¶ Patet ergo
quare pctm̄ illud d̄: irremissibile magis q̄ alia pctōz̄ genera.
sc̄z̄ p̄ eo q̄ nō tñ repugnat gratie: s̄ etiā dispositioni ad veniā
& gratiā suscipiendā. ¶ Patet etiā quomō dicatur irremissibile.
q̄ cōster loquēdo nō p̄inat potentia: sed dispositionē. stricte
autē accipiēdo potentia p̄uariat. sed hoc mō nō d̄: peccare bo
mo in sp̄sanctum q̄ diu viuat in hac vita. Et per hoc pat̄: rñ
sio ad rōnes que adducunt ad vtrāq̄ partem. Ad eas potissi
me que inducunt ad sc̄dam partem que ses ostēdunt q̄ peccas
tum illud nō d̄: irremissibile. eo q̄ reddat boninē impossi
bilem ad veniā q̄ diu est in vita ista & q̄ verum concludunt. iō
concedende sunt. ¶ Ultima tñ ratio videtur ostēdere q̄ nullo
mō debeat dici irremissibile. sed iam manifestata est per ea q̄
dicta sunt. q̄ in alijs pctōis mortalibus non sic est p̄uatio ad

Assumptio
Assumptio

remissionē sicut in hoc peccato. Quāuis em̄ alia pctā tollant
iusticiam. non tamen auferunt p̄positum redēdi ad iusticiā.
¶ Fere enī omnes qui peccant emendare p̄ponunt. hoc autē
peccati genus in q̄tum peccatū est tollit iusticiam. in q̄tum vō
peccatum tale est q̄ habet annexam impentētiam. auferit bos
mini p̄positum redēdi ad gratiam. & ideo irremissibile dicit
tur q̄ p̄uariat dispositionem ad bonum. ¶ Ad illud autē quod
primo obijcitur in contrariū de autoritate d̄: in Q̄at. & etiā
31 de glo. dicēdum q̄ tam ter̄ q̄ glo. intelligi habet quātum ad
remissionis p̄uacionē fm̄ consuetudinē. non fm̄ possibilita
tem & aptitudinem. vnde quod d̄: hō cōminatur q̄ illud pecca
tum non remittitur hoc intelligēdum est non q̄: nō remitti nō
possit. sed q̄: deus paucis consuevit remittere. ¶ Uel dicēdum si
cut dicit Augu. q̄ intelligitur de pctō in sp̄sanctum fm̄ q̄ in
iudic̄ impentētias finalē. hoc est in quo quis p̄seuerat vsq̄
ad mortē. ¶ Ad illud qd̄ tertio obijc̄ de verbo Hiere. q̄ de'
32 nolebat orari p̄ desperatis. d̄: q̄ hoc nō erat q̄: nullo modo
possent ad bonū conuerti vel redire. hoc em̄ potuissent si de'
vellet eos specialr̄ visitare. sed q̄ ipsi nō merebant. & deus oc
culto suo iudicio nolebat eis manū misericordie apliare dic̄ ē
q̄ p̄uidens & suū iudiciū & eoz̄ impentētia hoc p̄p̄ere p̄dis
cebant. & ita ex hoc nō habetur q̄ illud peccatum nō possit re
mitti. sed q̄ illud illis nolebat de' remittere. & q̄ illi finaliter
in impentētia remansuri erant. ¶ Quis possent ab ea discedere
¶ Ad illud qd̄ obi' q̄ tāta est huius pcti labes q̄ peniteri non
33 possit. d̄: q̄ Aug. illud verbū retractat. & explanat hoc non
esse dictū per p̄uacionē oīmo de possibilitate. cū de' conuer
tat desperatissimos: sed p̄ p̄uacionē facilitatis. vnde nō solū
modo cōsuevit dici aliquid impossibile qd̄ nullo mō potest fie
ri. sed etiam quod difficulter fit. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur q̄ im
34 penitentia est species huius peccati. tam p̄z̄ responsio: q̄ ou
p̄liciter dicit impententia sicut dictum est. & put̄ impentētia
dicitur p̄positum non penitēdi. nō reddit boninē impossi
bilem ad veniā. q̄ potest ab illo p̄posito desistere. & illo p̄po
sposito desistente potest aliud p̄positum illi succedere. & per
illud ad veniā p̄uenire.

Qonsequenter queritur de huius peccati genere quā
tum ad eius species & differēcias. Et circa hoc ques
runtur duo. p̄mō queritur de speciebus hui' pec
cati quātum ad numerum & sufficientiam. Secundo
vō queritur de his quātum ad vniuersalitatē p̄p̄iam rōnem.

Questio. I. De numero & sufficientia specierū huius
peccati sex species assignari. s. desperatio. p̄sumptio. obstinas
tio & inuidia fraterne gratie. impugnatio veritatis agnis
te. & finalis impententia. Sed q̄ multo plures debeat esse vi
detur. q̄ cū sint tres virtutes theologice. s. fides spes & chari
tas. quaz̄ quelibet ita est ad salutē necessaria sicut alia. videt
q̄ sicut est vnū pctm̄ in sp̄sanctum qd̄ est p̄tra spem. s. despe
ratio. s̄ nō debeat esse vnū p̄tra fidē. & aliud p̄tra charitatem.
¶ Itē virtutes cardinales multe sunt p̄ter penitentiā q̄ sunt
necessarie ad salutē. ergo sicut accipitur species pcti in sp̄san
ctum p̄ oppositū ad p̄nam. ita deberet accipi per oppositū ad
alias virtutes cardinales. ¶ Itē in deo nō tñ p̄siderant iste
conditiones. videt iusticiā & miā: sed etiā plures alie vt̄pote
bonitas & maiestas. ergo sicut sunt due species huius peccati
quaz̄ vna est p̄tra iusticiā vt̄ p̄sumptio. alia p̄tra miā: vt̄ despe
ratio. ita videt q̄ due alie species deberēt esse p̄tra conditio
nes alias. ¶ Item septem sunt pctā capitalia inter q̄ sunt ali
qua ita magna sicut est inuidia. ergo sicut inuidia fraterne
gr̄e ponit vna species hui' pcti. ita deberet poni supbia & ira.
¶ Item eque magnū pctm̄ est impugnare bonitatem sicut ipu
gnare veritatē. ergo sicut ē vna species hui' pcti penes impu
gnationē veritatis agnis te. ita deberet esse alia spēs penes ipu
gnationē bonitatis. ¶ Item spūs blasphemie est pctm̄ in sp̄
ritūsanctū fm̄ q̄ d̄: in glo. & in p̄ter. Q̄at. xij. nec est aliqd̄ p̄dis
ctoz̄. ergo vt̄ q̄ plures sunt species pcti in sp̄sanctum q̄ p̄di
ctē. ¶ Item q̄o vnde accipiat distinctio istaz̄ specierū. Aut
em̄ accipit ex parte eius cui opponit hoc peccatū. aut ex par
te actū substratoz̄. aut ex parte motiuoz̄. Si ex parte ei' cui
opponit. cum illa sit gratia penitentialis. & gratia penitencia
lis sit vna. videt q̄ vna sola deberet esse species hui' pcti. Si
ex parte actū substratoz̄. aut illi actus sunt p̄ncipales po
tentiarum

35 tentiar interior. aut non. Si principales. tunc nō deberēt eē
 nllī tres fm numerū potētīaz. Si penes actus nō pncipales.
 ergo deberent esse multo plures q̄ sex. Si ex parte motiuoz
 similr obijct q̄: cum plura sint motiua q̄ sex. plures erūt but
 peccati spēs. Juxta hoc. querit cū magī non tangat in littera
 nisi de quatuor speciebus peccati in spīscm. r alij ponūt qn
 q̄ species. alij sex vnde veniat ista diuersitas. Querit ergo pe
 nes quid distinguant iste species. r qui sit earū numerus r suf
 ficientia. **¶** Rñ. ddm q̄ pctm̄ in spīscm̄ directe est p̄tra esse
 ctum spūsancti. qui quidē dicitur gratia penitentialis. Illec
 autē penitentialis gratia fm q̄ in sacramento cōsideratur tria
 respicit. videlz medicum r egrotum. r ministrū. Ex parte me
 dici ista duo p̄currunt. mīa r iusticia. mīa p̄ quā remittit offen
 sam. r iusticia per quā erigit emendā. p̄tra partem est despera
 tio. p̄tra iusticiā est p̄sumptio. Similr ex parte egroti duo con
 currūt. videlz detestatio peccati p̄teriti r propositū nō peccā
 di. nisi em̄ bec duo in se habeat. non est idoneus ad hoc q̄ gra
 tia spūsancti habeat in spm̄ efficacīā p̄tra detestationē pecca
 ti est obstinatio. p̄tra nō p̄positum nō peccandi est finalis im
 penitentia. Similr ex parte ministri duo p̄currunt. videlz ves
 ritas doctrine p̄ quā peccatorē instruat r s̄pctitas gr̄e p̄ quā
 spm̄ adiuuat r subleuat. p̄tra veritatem doctrine est impugna
 tio veritatis agnīte. contra sanctitatē gratie est inuidētia fra
 terne gratie. Et sic p̄z numerus r sufficientia quare sex tot sunt
 species peccati nec plures. nec pauciores. Aliter potest accipi
 sufficientia dicitur species. q̄ cum peccatum illud sit p̄tra gra
 tiam penitentialē in spm̄ p̄ ipm̄ sit remissio peccatorū in vni
 te eccle. aut illud pctm̄ est p̄tra p̄niam. aut p̄tra vnitatē eccle
 siasticā. Contra p̄niam autē potest esse duplr. Aut p̄ recessuz
 a bono. r sic est desperatio. Aut per confirmationē in malo. et
 sic est obstinatio. Si contra vnitates ecclesiasticā sic est aut ra
 tione veritatis. aut ratione bonitatis. Si ratioe veritatis. sic
 est impugnatō veritatis agnīte. Si ratione bonitatis. sic est
 inuidētia fraterne gratie. Et hoc modo sumunt species quat
 tuor. Nec iste modus assignādī repugnat ei qui dicitur est. q̄
 sub obstinatione que est cōfirmatio in malo. clauditur p̄sum
 ptio r finalis impenitētia. hoc em̄ ipō q̄ obstinatus est aliq̄s
 in malo. nec timet penā. nec p̄ponit dimittere culpā. Aliter sus
 mūt numerus istaz species. q̄ cum pctm̄ in spīscm̄ sit con
 tra penitentialē gratiā. aut est p̄tra ipam rōne sui aut rōne an
 tecedētium. aut rōne subsequētium. Si rōne sui sic est obstina
 tio. Si rōne antecedētium cum ad penitētiā antecedant tis
 mor r spes tanq̄ due mole. p̄tra timorem est p̄sumptio. contra
 spem est desperatio. Si rōne sequētium. cū ad p̄niam cōsequa
 tur emēda q̄ consistit in duobus. s. in vera p̄fessione. r bona sa
 tisfactione. sic sumunt due spēs. Quaz vna est impugnatō ve
 ri. altera est detestatio boni. r fm̄ illā assignationē obstinatio
 comprehendit obstinationē p̄prie dicit. r finalē impenitētiam.
 Et sic p̄z numerus r sufficientia species r qua rōne quidā assi
 gnant quatuor. quidā q̄nq̄ quidāz sex. Ille autē modus quo
 an̄ sex spēs. conueniētior est r cōius tenet p̄ eo q̄ illud
 qd̄ alij dicunt implicite. ille dicit explicite. Juxta hunc modū
 p̄cedendū est spēs pcti in spīscm̄ numero esse sex r nō plu
 res. **¶** Ad illud ergo qd̄ obijct. q̄ sicut est vnum pctm̄ in spīscm̄
 sanctum qd̄ est p̄tra spem. s. desperatio. sic etiā deberet eē pec
 catum in spīscm̄ quod esset contra fidē r p̄tra c̄aritatē.
 Ddm q̄ illa ratio non cogit. q̄ non dicitur desperatio pctm̄ in
 spīscm̄. q̄ est p̄tra spem. sed quā directe repugnat dispo
 sitioni gr̄e penitentiali. **¶** Qui em̄ desperat de veniā. nunq̄ ad
 gratiā se p̄parat. sicut iudas qui facilius desperans cucurrit
 ad iaqueum. sicut dicit Aug. q̄ ad petēdum mīe beneficium.
¶ Ad illud qd̄ obijctur. q̄ sunt alie virtutes cardinales p̄ter
 ter p̄niam. ddm q̄ r si alie virtutes sint. tñ p̄nīa p̄prie virtus
 est p̄ quā resurgit homo in gratiā. r per quā remittit culpa. et
 ideo pctm̄ qd̄ est maxime impugnatū. gr̄e. magis directe bz
 opponit gratie p̄nīe q̄ alij virtuti cardinali. p̄terea p̄nīa nō
 tñ est virtus: s̄ etiā sacm̄ r vtroq̄ mō ei opponit pctm̄ in. s̄.
¶ Ad illud qd̄ obijct. q̄ alie sunt p̄ditiones dei q̄ mīa r iusticia.
 Ddm q̄ r si alie sint. iste tñ sunt p̄cipue que considerant i ope
 re iustificationis r quas oportet attendere pctōres vt possint
 redire ad gr̄am. r ideo magis circa istas assignant spēs pec
 cati in spīscm̄ q̄ circa p̄ditiones alias. **¶** Ad illud qd̄ obijct
 septē sunt capitalia vitia ita magna sicut inuidia. ddm q̄ inuidē

36 37 38 39
 tia fraterne gr̄ie nō ponit esse pctm̄ in spīscm̄ rōne eius qd̄ ē
 capitale vitium vel pctm̄. sed rōne eius qd̄ est impugnatō boni
 q̄ directe bz oppositio. Et ad bonū potētīe. **¶** Ad illud qd̄ obijct
 q̄ p̄tingit impugnare bonitatē sicut veritatē r maiestātē. ddm
 q̄ in impugnatione veritatis agnīte claudit impugnatō ma
 iestatis r etiā bonitatis. qm̄ veritas nō tñmō p̄dicat se sed ē
 p̄dicat r manifestat. dei bonitatē r maiestātē. r dum aliquis
 icēnter dicit contra veritatē in qua predicatur dei maiestas r
 bonitas. per consequens maiestatem r bonitatem impugnat.
¶ Ad illud qd̄ obijct de spiritu blasphemie. dicendum q̄ cōp̄e
 bēditur sub impugnatione veritatis agnīte. Qui enim vitur
 verbis falsis. r veritati dei resistit. r blasphemare dicit. r veritatē
 agnītam impugnare. **¶** Ad illud qd̄ querit penes qd̄ accipiat
 numerus r sufficientia species b̄uius pcti. ddm q̄ sumitur ex
 parte oppositi. opponit autē p̄nīe hoc pcti genus nō solū rōne
 habitus p̄nīe sed ē rōne eoz q̄ concurrūt ad p̄nīe effectū. Et
 q̄ ista sunt sex. sicut ostensum fuit. duo ex parte medici. r duo
 ex parte egroti. r duo ex parte ministri. p̄ter hoc sex sunt spe
 cies b̄uius pcti. **¶** Ad illud vō qd̄ ultimo q̄rebat tā p̄z rñso p̄
 ea que dicta sunt.

Questio. ij. Queritur de speciebus b̄uius pcti q̄
 tum ad rōnes proprias. r ostēditur q̄
 nulla istarum sit spēs peccati in spīscm̄. Et primo de
 desperatione. q̄ peccatum in spīscm̄ est ex certa ma
 licia. sed desperatio potius est ex infirmitate q̄ ex malicia. er
 go v̄t q̄ desperatio non sit peccatum in spīscm̄. Si tu
 dicas q̄ saltem pōt esse spēs inquantū est ex malicia. Obijct
 tur contra hoc. q̄ qui desperat cogitat in corde suo q̄ maloz ē
 iniquitas sua q̄ dei misericordia. r ois talis errat r decipitur
 ergo ois desperatio ortum habet ex ignorantia. ergo non est
 spēs pcti in spīscm̄. **¶** Secōdo ostēditur bocipsum de p̄e
 sumptione. q̄ frequēter p̄sumit quis potius ex confidentia vel
 audacia. q̄ ex malicia. ergo nō v̄t esse spēs pcti in spīscm̄.
 Si tu dicas q̄ non est spēs nisi quantum procedit ex malicia.
 Obijctur contra hoc. q̄ p̄sumptio v̄ndēcūq̄ procedat spēs
 superbie est que est capitale peccatum. ergo nō est species pec
 cati in spīscm̄. **¶** Tertio ostēditur bocipsum de ob
 stinatione. q̄ obstinatio est indurate mentis in malicia p̄tū
 nacia per quam fit homo impenitens. si ergo induratio men
 tis venit ex permansione in peccato. r permansio in peccato nō
 sit species pcti. sed potius circūstantia videt q̄ obstinatio nō
 sit species peccati in spīscm̄. Si tu dicas q̄ obstinatio
 tio fm̄ q̄ est peccatum in spīscm̄ non tñ dicit permā
 sionem sed etiam dicit nouum actum r motum. Obijctur con
 tra hoc. q̄ actus ille non est aliud q̄ voluntas manēdi in pctō
 ergo non est aliud q̄ impenitentia. ergo videtur q̄ obstinatio
 nō sit spēs peccati in spīscm̄ ab impenitētia distincta.
¶ Quarto ostēditur bocipsum de impugnatione veritatis
 agnīte. q̄ frequēter veritas agnīta impugnatur ex verecun
 dia. q̄ homo timet confundi qm̄ dicit falsum. ergo videt q̄ nō
 sit spēs pcti in spīscm̄. Si tu dicas q̄ nō est species
 peccati in spīscm̄. nisi qm̄ est ex malicia. Obijctur
 contra hoc. q̄ tam veritas q̄ veritatis agnītio filio appropria
 tur. ergo potius debet dici impugnatō veritatis agnīte pec
 catum in spīscm̄ q̄ peccatum in spīscm̄. **¶** Quinto lo
 co ostēditur bocipsum de inuidētia fraterne gratie. q̄ aliq̄s
 inuidet alij ex corruptione nature. ergo si omne peccatum in spī
 ritum sanctum est ex malicia. videtur q̄ ista nō est species pec
 cati in spīscm̄. Si tu dicas q̄ hoc modo est peccatū
 in spīscm̄ quomodo procedit ex malicia. Obijctur
 cōtra hoc. q̄ inuidētia fraterne gratie semper cōtinetur sub
 inuidia qd̄ est peccatum capitale. ergo v̄t q̄ inuidētia fraterne
 gr̄e reducatur ad pctm̄ capitale r non sit peccatum in spīscm̄
 sanctum. **¶** Sexto r ultimo ostēditur illud idem de impeni
 tentia. q̄ aliquis non penitet. q̄ nescit se peccasse. ergo videt
 q̄ aliqua impenitentia sit ex ignorantia. ergo si non est spēs pec
 cati in spīscm̄ nisi qd̄ est vniuersaliter est ex malicia
 igitur r. Si tu dicas q̄ tunc est peccatum in spīscm̄
 quando est ex certa scientia. Obijctur contra hoc. q̄ scientia
 non variat genus pcti cum sit circūstantia. si ergo impeniten
 tia procedēs ex ignorantia non est spēs peccati in spīscm̄
 ctum videtur q̄ nec impenitentia procedens ex certa scien
 tia **¶** Respon. dicendum q̄ quemadmodum in operibus merito

Desperatio

Presumptio

obstinatio

Impugnatio

Inuidētia fraterne gratie

Impenitentia

rijo charitas dat formā. ita qd nihil est meritoꝝ nisi ex charitate pcedat. sic intelligendū in peccato. in sp̄s sanctum qd malicia dat formā huic peccato. vnde nibil d̄cendum est esse peccatum in sp̄s sanctum. nisi qd ex certa malicia pcedit. Et q̄si fere oēs actus aīe qui pcedunt ex certa malicia. possunt pcedere ex infirmitate et ignorātia. et noīa peccatoꝝ sponitur ab actibus. hinc est qd nullū nomen predictarū specierū est impossibile alicui eaz fm qd est precise peccatū in sp̄s sanctum. et propterea in oibus opus est hac generali et cōi distinctione. et dicamus qd ista sex nomina peccatū in sp̄s sanctum. fm qd sunt ex malicia. si aut sunt preter maliciā. vtpote ex ignorantia et infirmitate. tunc non sunt peccata in sp̄s sanctum: hoc autem

45 melius patz si ad singula descendamus. Ad illud em̄ quod primo obijctur de desperatione. qd potest esse ex infirmitate. Dicendus qd aliquādo desperat aliquis ex pusillanimitate ita qd in ip̄a desperatione non inuenit complacentiā. sed dolet et renititur p̄tra ip̄am. et tunc nō est d̄m esse pctm̄ in sp̄s sanctū qd ex tali desperatione hō nō p̄ijctur in p̄sundum. Est et alia desperatio qua hō desperat diffiditue abscondens se quasi a facie diuine m̄e fm qd fecit Lbayn. qui dixit. Ecce a facie tua eijcies me hodie. et bec semp est pctm̄ in sp̄s sanctū. quia est in cōtumeliam diuine m̄e. cui suam p̄fert iniquitatem. sicut dixit Lbayn. Quasor est iniquitas mea etc. Ex hoc tñ non iudicatur infidelis. aut qd talis bene sentit de alijs. s̄ male de se. aut certe quia non estimat deum misereri non posse. sed potius misereri nolle. et tale peccatum semp habet coniunctam maliciā pro eo qui sic desperat. in tali culpa vult vitā suā finire. vnde tales desperatissimi frequentissime sibi p̄p̄s inferūt mortem.

46 Ad illud qd obijctur de p̄sumptione. Dicendum qd est p̄sumptio qua hō p̄sumit de meritis suis siue de aliquo qd h̄ in se. ē peccatū superbie. Secūda vero p̄sumptio qua quis p̄sumit de impunitate d̄s totū diuine m̄e. et auferēs ei rigorē omnis iusticie hoc est peccatū in sp̄s sanctum. qd claudit viā ad gratiam. et viā ampliā ad peccatum. et sic patz qd aliter p̄tinet ad peccatū capitale. et aliter ad peccatū in sp̄s sanctū.

47 Ad illud quod obijctur de obstinatione. qd obstinatio dicit p̄mātionē in malo. Dicendum qd obstinatio dicitur dupliciter. Uno mō dicitur obstinatio volūtas complacens sibi in culpa perpetrata. et priorē culpā non detestans sed approbās. et hoc modo dicitur actum. actum in quā procedentem ex malicia. ideo est pctm̄ in sp̄s sanctum. Differt autē ab impenitētia fm qd hic proprie accipitur. nam vnū est respectu p̄teriti. et reliquū respectu futuri. Et quā vnā sit virtus cuius est p̄terita plangere. et plangenda non cōmittere. tñ contra istos duos actus possunt esse diuersa vicia. sicut largitas cū sit vna virtus. tamē fm duos actus qui ad ip̄am p̄currunt. videlz dare et tenere bz

48 duo vicia opposita. videlz p̄dignitatē et auariciā. Ad illud quod obijctur de impugnacione veritatis agnite. d̄m qd veritas agnita tripl̄ p̄t intelligi impugnari. Aut p̄pter ipsam veritatē. aut p̄pter ip̄m dicentem. aut p̄pter effectum consequentem. Primo modo nullus impugnat cum omnes homines natura scire desiderent. Secūdo mō et tertio potest impugnari ex infirmitate et etiā ex malicia. et cū quis impugnat eā pertinaciter siue in cōfusione dicētis. siue p̄pter excusationem sui quasi semp habet adiunctam maliciā. maxime cū est veritas ad salutem pertinens. vt est veritas christiane religionis et sic est pctm̄ in sp̄s sanctū. Tunc autē dico aliquā veritatem pertinaciter impugnare. quādo ex sua impugnacione propter odium dicentis vel effectus consequētis: aut facit vel vult facere p̄iudiciū veritati. ita qd quis nō odiat veritatē fm qd veritas est tamen rōne adiuncti oīno eam abhorret. sicut aliquis odit deum rōne iusticie. et ratione illius odij contingit qd homo delectatur in cōtumelijs dei et in p̄futatōe veritatis. et tñ recte d̄: moueri ex malicia et p̄nacia. Si aut quis resistat nō pertinaciter. tñc p̄t bene procedere talis impugnacio ex quadam infirmitate. nec talis impugnacio pctm̄ est in sp̄s sanctū. Nec valet illud quod obijct. qd veritas et agnitio veritatis appropriatur filio. qd talis impugnacio nō procedit ex ipsa agnitioe. sed potius procedit ex maliciosa volūate. Unde maḡ supra dicit in p̄logo. dissentientibus volūtatibz. dissentēs sit aut moꝝ sensus. et dum aliud alijs aut videt aut complacet impietatis error ostendit. et volūtatē inuidia resultat. et illud qd est mouet ad veritatē impugnandam. Ad illud qd obijct de inuidia fratere gr̄e. d̄m qd dupl̄ p̄t quis inuidere gratie alie. Aut qd ex hoc minuit bonū p̄p̄tium cuius p̄motionē appetit singulr. et sic est pctm̄ capitale. Aut qd visus aīe sic est depernatus vt sicut nō videt bonū in se. sic etiā nō videt de bonū in alio. et tñc ē pctm̄ in sp̄s sanctū. hoc autē est in illis maxime qd vixit in aliquo boīe videre bonū et ita alio mō est peccatum capitale pctm̄ alio mō est pctm̄ in sp̄s sanctū. et isto vltimo mō non p̄cedit nisi ex magna corrūptione et malicia volūtatē que adeo gustus eius peruertit vt bonū faciat apparere malum. et malū faciat apparere bonum. Ad illud quod obijct de impenitētia. Dicendum qd impenitētia d̄ dupl̄. videlz p̄uatiue et p̄rie. Si dicat p̄uatiue sic nō est pctm̄ in sp̄s sanctū: qd nō ponit nouū pctm̄. s̄ d̄m qd cōditionē dicit. siue cū bonū stantia pcti p̄cedentis. lūm si alio mō p̄t dici p̄uatiue sic nō est pctm̄ in sp̄s sanctū. et tunc d̄: impenitētia volūtas nō est impenitētia. et talis ex ma. Aug. in lica p̄cedit et est peccatū in sp̄s sanctū. Nec valet ad p̄ illud qd obijct qd sc̄tia nō variat genz. dico em̄ qd nō est rōne sc̄tis etiā rōne malicie. bec autē impenitētia sic est sp̄s pcti in sp̄s sanctū qd tñ alie sp̄s ad ip̄am ordinant. vt ipsa quodāmo oibus alijs est annexa. Nec hoc impedit quā sit diuersa sp̄s ab alijs. qd sicut in virtutibus vna disponit ad alterā. sic etiā et in vicijs. quōis nō sit tāta cōnectio in habitibus viciorū sicut est in habitibus virtutum. sicut deo dante in tertio libro manifestabitur.

tatis error ostendit. et volūtatē inuidia resultat. et illud qd est mouet ad veritatē impugnandam. Ad illud qd obijct de inuidia fratere gr̄e. d̄m qd dupl̄ p̄t quis inuidere gratie alie. Aut qd ex hoc minuit bonū p̄p̄tium cuius p̄motionē appetit singulr. et sic est pctm̄ capitale. Aut qd visus aīe sic est depernatus vt sicut nō videt bonū in se. sic etiā nō videt de bonū in alio. et tñc ē pctm̄ in sp̄s sanctū. hoc autē est in illis maxime qd vixit in aliquo boīe videre bonū et ita alio mō est peccatum capitale pctm̄ alio mō est pctm̄ in sp̄s sanctū. et isto vltimo mō non p̄cedit nisi ex magna corrūptione et malicia volūtatē que adeo gustus eius peruertit vt bonū faciat apparere malum. et malū faciat apparere bonum. Ad illud quod obijct de impenitētia. Dicendum qd impenitētia d̄ dupl̄. videlz p̄uatiue et p̄rie. Si dicat p̄uatiue sic nō est pctm̄ in sp̄s sanctū: qd nō ponit nouū pctm̄. s̄ d̄m qd cōditionē dicit. siue cū bonū stantia pcti p̄cedentis. lūm si alio mō p̄t dici p̄uatiue sic nō est pctm̄ in sp̄s sanctū. et tunc d̄: impenitētia volūtas nō est impenitētia. et talis ex ma. Aug. in lica p̄cedit et est peccatū in sp̄s sanctū. Nec valet ad p̄ illud qd obijct qd sc̄tia nō variat genz. dico em̄ qd nō est rōne sc̄tis etiā rōne malicie. bec autē impenitētia sic est sp̄s pcti in sp̄s sanctū qd tñ alie sp̄s ad ip̄am ordinant. vt ipsa quodāmo oibus alijs est annexa. Nec hoc impedit quā sit diuersa sp̄s ab alijs. qd sicut in virtutibus vna disponit ad alterā. sic etiā et in vicijs. quōis nō sit tāta cōnectio in habitibus viciorū sicut est in habitibus virtutum. sicut deo dante in tertio libro manifestabitur.

Querit vnde sit potentia peccandi. et determinat qd nō est a deo fm quorundam opinionem.

Est p̄dicta cōsideratione dignū occurrit. Utrum peccandi potentia sit nobis a deo vel a nobis. putant quidam potentiam recte agendi nobis esse a deo. Potentiam vō peccandi nō a deo sed a nobis vel a malo esse. sicut mala voluntas non a deo nobis est: sed a nobis et a diabolo. Bona autem a deo tantum nobis est. Bona nāqz volūtatē et cogitationē inuitū non homini ex seip̄o nasci. sed diuinitus parari tribui in eo deus euidenter ostēdit. quia nec diabolus. nec aliquis angelorum eius ex quo in hanc caliginem sunt detrusi. bonas potuit v̄l poterit resumere volūtatē. Quia si possibile foret vt humana natura postq̄ a deo auersa bonitatē p̄didit volūtatē ex seip̄a rursus eaz habere potuisset. multo possibilius hoc natura haberet angelica que quāto minus grauiatur terrenis corporis p̄dere. tanto magis hac esset p̄dita facultate. Nō ergo homo vel angelus a se volūtatē bonam habere p̄t sed malā. Si militer et de potētia inquirunt

Distin. xliiij. Unde habeat ortum potentia peccandi.

Est p̄dicta cōsideratione dignū d̄c maḡ quāsi peccatū ortū bz a volūate in generalit̄ et in spec̄iali. In hac vō parte determinat vnde habeat ortū potētia peccandi. et bec pars durat vsqz ad finē libri. Diuidit aut pars ista in quattuor partes. In quarū prima maḡ querit vnde sit potētia peccandi et determinat qd potētia peccandi nō est a deo fm quorundam opinionē. In secūda vō parte ostendit qd oīs potētia peccandi est a deo plurimū autoritatibus. ibi. Sed pluribus sanctorū testimonio etc. In tertia vō parte determinat quādam dubitationem que ex p̄cedētibus bz ortū. videlz vtrum aliqui potestati sit resistendū ibi. Hic ortur questio nō trāsiliēda. vbi determinat qd aliquādo est obediendū. aliqui resistendū. In quarta vō et vltima cōtinuat maḡ dicta dicēdo. vt ex hoc libro ad lib̄ū tertium transeat. ibi. In nūc bis intelligēdis atqz p̄tractādis etc. Et post bec p̄cula vltima diuidit p̄ totū p̄cedens. s̄ cū breuitatis non fuit diuisa. hōmō em̄ minute diuisiōnū plus habent curiositatis qd vtilitatis. et idcirco eas in p̄cedentibus p̄termisit.

Sciendum

Sciendū est aplm ibi loq de seculari pte. Contra nō vī magi sufficēter solvere ad qonē motā. imo poti' fugere. qz sicut habitū est i pcedēti cap. diabolus nō bz ptatē nocēdi a se ipso. s; a deo. cū q apls dicit q ois ptas a deo est. intelligit nō solū de ptate boīs s; etiā de ptate diaboli. Itē vī q ei ptas nō sit resistēdū. qz dicit re. xvij. Bēs r regnū qd nō fuerit nabuco. r. cō minaf bis dñs q nō fuerit nabuco. s; q p nabuco. significat diabolus r. Itē nō debem' resistere mēbris diaboli vtpote malis ptatis r tyānis q sunt mēbra diaboli. ergo multo forti' nec ipsi diabolū q est caput ipsoz maloz. Rñ. Dñm q magi recte dicit in hoc qd dicit q bñ apli quo d: nō resistendū esse ptati intelligi habeat de ptate humana nō de ptate diabolica. qz potestas bñana r ordinata est. r ordinate frequenter mouet r imperat. r iō qui ei resistit diuine ordinationi resistit saltē si ordinatē pceptit. S; qz diabolus ex pueritate volūtatē suē semp inordinatē r ad malū mouet r contra deū. iō fm rectū ordinationē r mandatū apli sicut quēter est ei resistendū et pugnandū ptra eū tanq ptra pessimū aduersariū. Qd ergo d: q ptas diaboli a deo est. Dñm q verum est. s; ipse nō vī ea ad id ad qd d: ei ea dedit. imo semp malū intendit r dū ei fortiter resistimus malū suū in bonum nostrum conuertimus.

Ad illud quod obijcit de mēbris diaboli. Dñm q nō est simile. nā mēbra sua nō ita semp mouēt ad malum sicut ipse q est in malo obstinatus. r a quo sumptit exordiu oē malū. Ipsos humanaz reruz gradus aduerte si qd iusserit pcurator. r. In hōdo innuit magi. q si potestas inferior obuet potestati superiori. magis obediendū est ptati superiori q inferiori. sed ptra rium huius habet sup illud Apoc. Et angelus ecclesie p gami scribe. Non audeat archieps sup subditos epi manū sponcre sine eo sed hoc pōt epi sine archiepo. ergo videt q magis est obediendū inferiori q superiori. Item causa immediata magis influit q mediata. ergo si potestas inferior magis influit q superior. videtur q magis influit potestati inferiori q superiori. Contrarium huius est. quia dicit Boetius. Quicquid potest virtus inferior. potest superior. sed non econuerso. ergo virtus superior potest con-

per similitudinē volūtatē boni vel mali differentes q illa sit a deo non ista. Itē dicit pluribus autoritatibus potestiam peccandi esse a deo. S; plurib' scōz testimonijs indubitātē mōstratur q ptas mali a deo est a q est ois ptas. ait em apls. Nō est potestas nisi a deo. Qd non de ptate boni tm. s; r mali intelligi opz. Lū pylato ē ritas dicit. Nō hēres in me ptatē nisi datū ēēt tibi desup. Malicia nēpe boīm (vt ait aug.) cupit dicitē nocēdi p se bz ptatē autem si ille nō dat nō bz. Iōz diabolus a nō aliquid tolleret Job dicebat dño. Mitte manum tuā. i. da ptatē qz ē nō centiū ptas nō est nisi a deo. sicut sapia ait. Per me reges regnāt. r tyāni p me terrā tenent. vñ Job de dño ait. Qui facit regnare hypocritam p pta ppli. Et d ppo isrl dicit de'. Dedi eis regē i ira mea. Nocendū em voluntas potest esse ab hominis animo. potestas autē non est nisi a deo. et hec abdita aptaqz iusticia. Itē per ptatē diabolo datam iustos deus facit suos. De hoc etiā Greg. in moral. ait. Tumoris elatio nō potestatis ordo in crimie est. Potentia d' tribuit. elationem nō potētie malicia nostre mētis inuenit. Tollamus ergo quod de nostro est. qz non potētia iusta. s; actio praua dā natur. Itē autoritatib' alijs q plurib' euidentē ostenditur q non est ptas boni vel mali cuiuscunqz nisi a deo equo et si te lateat equitas.

Determinat dubiū vtz aliqui resistendū sit ptati. c. Hic orit qstio nō transilic peccere inferiorem. ergo magis standum est mandatis ipsius. Respon. dñm q dupl est loqui de ptate superiori et inferiori. Aut ita q ptas inferior totali fluit a ptate superiori ad quā ordi natur. sicut ptas pcuratoris a ptate pconsulis r ptas pconsulis a potestate imperatoris. r tunc verū est quod dicit q standū est magis potestati superiori q inferiori. Aut ita le potestates ita se hnt q ambe fluit a superiori. et in casibus determinatis vna psupponit alterā. r illa posse plenū bz sup vtrā qz sicut ptas epi r archiepi a potestate pape qui plenaz bz potētiā super vtrūqz. r tūc nō est gñalr veruz q magis oportet obedire ptati superiori q inferiori. vtpote potestas ti archiepi q epi. q vnus est ptatus immediatus. aliter mediatus: s; respectu ei' qui bz plenam ptatem sup vtrūqz veritate bz. qz ille nō est tm ptatus immediatus. Cū magis d; stare subditus mandato ipape q mandato alicui' prelati inferioris. Et in hoc casu loquit Aug. Et per hoc patz rñio ad obiecta postremo querit de illis autoritatibus quas mgf adducit in lra. Cū em sit qd de ptate peccandi videtur q min' recte adducatur autoritates illas q locus tenēt de ptate dñandi et inferēdi malū pene sicut aspiciēt ptz. Et dicēdum q ex pñti aliquo mō pnt ad ppositū applicari. vtz rūtamen sicut apte apparet mgf allegat cas aliq tulum minus recte. Non tñ est mirandū si in tot et tā bonis dicitis mgf dicit aliqd minus cōplet. nec ei est ppter hoc insultandum magis em suo labore meruit legentium osones et gratiarū actiones q respensiones. s; in alijs qbus locis declinauerit ab opinionibus cōsibus r parti min' pbabili adbesit precipue in octo locis. Cū i li. j. sunt duo vnū s. est di. xvij. q caritas q est dei et pñti nō est qd creatū. s; increatū. Aliud dō est q bec nola trin' et trinitas nō dicit positio nem s; pñtationē tm r hponit dist. xliij. In scdo dō li. filr duo dicit. quoz pñū est q i angelis bñis premū pcessit. r meriti respectu subalio pñij bz subseq. r hoc dicit di. v. r etiā di. xj. Aliud est q nō bil de cibus trāsit in veritate humane nature. nec p gñationē nec p nutritionē. In lib. iij. filr duo dicit. vnū est q ala eruta corpe est psona. r hoc di. v. Aliud est q rps fuit hō in triduo r hoc dicit di. xxij. In. liij. li. duo dicit. vnū est q baptism' iob. cū impositione manū egs

da silētio. Dicitur est em supra q potestas peccandi vel nocendi nō est homini vel diabolo nisi a deo. Aplos aut dicit q qui potestati resistit. dei ordinationi resistit. Cū ergo diabo sit potestas mali dei ordinatione. ei' potestati nō ē a resistendus vī. S; sciendū est aplm ibi loqui de seculari potestate scilz rege r principe et hmoi quibus non est resistendum in his que iubet de' eis exhiberi: s; in tributis r huiusmodi. Si nō princeps aliquis vel diabolus aliquid iusserit vel suaserit cōtra deum. tunc resistendū est. vnde Aug. determinās qualr resistendum sit potestati in li. de natura boni ait. Si aliqd iubeat ptas quod nō debeas facere hic sane contēne potestatem timēdo maiore potestātē. Ipso hñanaz rerū gradus aduerte. Si quid iusserit pcurator. nunquid faciendum est si ptra pconsulem iubeat. Rursus si quid ipse pconsul iubeat r aliud iubeat imperator. nunquid dubitaf illo contempto illi esse fuiendū. Ergo si aliud imperator. aliud iubeat deus pcepto illo obteperanduz est deo. Ptati ergo diaboli vel hoīs tūc resistim'. cū aliquid ptra deū suggesserit. in q dei ordinationi nō resistimus sed obteperamus. Sic em deus precepit vt in malis nulli potestati obediamus.

Cōtinuatio qua ex. ij. li. ad tertium transit. Cū nōc his intelligēdis atqz ptractandis. q ad vbi incarnati mysteriū pñent. integra mētis cōsideratione intendamus. vt de ineffabilibus v' modicum aliquid fari deo reuelante valeamus.

premiū pcessit. r meriti respectu subalio pñij bz subseq. r hoc dicit di. v. r etiā di. xj. Aliud est q nō bil de cibus trāsit in veritate humane nature. nec p gñationē nec p nutritionē. In lib. iij. filr duo dicit. vnū est q ala eruta corpe est psona. r hoc di. v. Aliud est q rps fuit hō in triduo r hoc dicit di. xxij. In. liij. li. duo dicit. vnū est q baptism' iob. cū impositione manū egs

est magis potestati superiori q inferiori. Aut ita le potestates ita se hnt q ambe fluit a superiori. et in casibus determinatis vna psupponit alterā. r illa posse plenū bz sup vtrā qz sicut ptas epi r archiepi a potestate pape qui plenaz bz potētiā super vtrūqz. r tūc nō est gñalr veruz q magis oportet obedire ptati superiori q inferiori. vtpote potestas ti archiepi q epi. q vnus est ptatus immediatus. aliter mediatus: s; respectu ei' qui bz plenam ptatem sup vtrūqz veritate bz. qz ille nō est tm ptatus immediatus. Cū magis d; stare subditus mandato ipape q mandato alicui' prelati inferioris. Et in hoc casu loquit Aug. Et per hoc patz rñio ad obiecta postremo querit de illis autoritatibus quas mgf adducit in lra. Cū em sit qd de ptate peccandi videtur q min' recte adducatur autoritates illas q locus tenēt de ptate dñandi et inferēdi malū pene sicut aspiciēt ptz. Et dicēdum q ex pñti aliquo mō pnt ad ppositū applicari. vtz rūtamen sicut apte apparet mgf allegat cas aliq tulum minus recte. Non tñ est mirandū si in tot et tā bonis dicitis mgf dicit aliqd minus cōplet. nec ei est ppter hoc insultandum magis em suo labore meruit legentium osones et gratiarū actiones q respensiones. s; in alijs qbus locis declinauerit ab opinionibus cōsibus r parti min' pbabili adbesit precipue in octo locis. Cū i li. j. sunt duo vnū s. est di. xvij. q caritas q est dei et pñti nō est qd creatū. s; increatū. Aliud dō est q bec nola trin' et trinitas nō dicit positio nem s; pñtationē tm r hponit dist. xliij. In scdo dō li. filr duo dicit. quoz pñū est q i angelis bñis

premiū pcessit. r meriti respectu subalio pñij bz subseq. r hoc dicit di. v. r etiā di. xj. Aliud est q nō bil de cibus trāsit in veritate humane nature. nec p gñationē nec p nutritionē. In lib. iij. filr duo dicit. vnū est q ala eruta corpe est psona. r hoc di. v. Aliud est q rps fuit hō in triduo r hoc dicit di. xxij. In. liij. li. duo dicit. vnū est q baptism' iob. cū impositione manū egs

Ro. xij. Job. i. pauer. vij. Job. xxxij. Ofec. xij.

Ro. xij. qz ali qū resistendū ē ptati.

pollebat baptismo xpi ita qd baptisat? baptisate iob. in fide trinitatis no erat rebaptisatus r h dicit dif. ij. Aliud e de pta te baptisadi interi? qua dicit qd de? potuit alij dare. r qd creatura potuit suscipere. r sicut qd de? pot potestate creadi concitare r creare p creatura tanq p mstru. r h di. di. v. In his octo potitioib? coiter doctores Parisie. no sequit mgrs. nec credo in oibus his cu esse sustinendu ne amore boi veritati fiat puidium r bec oia suis locis manifesta sunt r manifestabuntur.

In intelligentia hui? pns incidit bic qstio circa pta. pmo qritur. vñ habeat ortu pns peccandi. Scdo vo querit. vñ sit in boie pns pnsidendi siue dñandi. Tertio querit de necessitate subiacedi potencie pnsidendi. Circa primu qritur duo. pmo querit vñ sit potentia peccandi sit in boie a deo vel a seipso. Scdo qritur vñ sit potentia peccandi in qtu bmo sit bona an mala.

Questio. i. Vñ sit potentia peccandi sit in nobis a deo. Et qd sic vñ. pmo autoritate Aug. super po. r magr adducit in ista. Nocedi voluntas pot esse ab alo bo mino. pns aut no nisi a deo. s voluntas nocedi q est boi a se ipso no est nisi respectu nocumeti quo qd peccat. q si respectu illi? eiusde est a deo. vñ qd pns peccandi sit a deo in ipso boie. Item pns in topicis. pot de? r studiosus prava agere. sed oe illud in quo concitat bo cu deo. bz ab ipso tanq a ca r pncipio. si q in potentia peccandi bo cu deo concitat. vñ qd potentia peccandi a deo accipiat. Item oe illud qd attestat nobilitati nature est. a deo. s pns peccandi i eo i q est attestat nobilitati nature no est reperiri pot nisi in creatura ronali q est nobilissima oium creaturar. qd vñ qd potentia peccandi sit in boie a deo. Item oe illud qd facit ad amplificatione laudis a deo est. cu? est ois bonor r laus. s posse peccare facit ad laudem viri iusti. fm qd de Eccl. xxxj. Qui potuit transgredi r no est transgressus. r facere malu r no fecit. qd vñ qd posse peccare sit in boie a deo. Item potentia peccandi aut est in creatura ronali fm qd est a deo. aut fm qd est ex nibilo. Si fm qd est a deo. habeo ppositu. s qd tale potentia bo a deo accipiat. Si scdm qd est ex nibilo. qd cu? ois creatura sit ex nibilo. ois creatura bz potentia peccandi. si igif hoc est falsus. restat r. Sed p. peccare est deficere. s posse deficere est no posse. r est privatio potencie. si qd privatio et defectus potencie no est a deo. vñ qd potentia peccandi no sit in boie a deo. sed pot a seipso. Item ab eode pncipio sunt actus r potentia. ergo si pntm no est a deo aliquo mo. qd nec potentia peccandi in boie est ab ipso. Item glia est pfectiva r saluatiua nature s p glia aufertur potentia peccandi. si ergo glia no aufert qd de? dedt. vñ igitur qd potentia peccandi bo a deo no acceperit. Item potentia peccandi est potentia faciendi p deum. qd potentia peccandi in qtu bmo aduersatur diuine potencie. si igif diuina potentia nihil ptra se facit. vñ igif qd ab ipso no sit potentia peccandi. Item oe qd est in boie a deo. bz ex pntm i deo sed potentia peccandi in qtu bmo no bz ex pntm i deo. impossibile est qd de? peccet. sicut in locis plurib?. Aug. ostedit. et impossibile est etia defectus hie ex pntm i deo. si igif bo fm potentia peccandi deo no assimilaf. imo pot? assimilaf diabolo. r oe illud qd bo bz a deo. bz in ipso deo exemplaritate r similitudine. videt qd potentia peccandi in boie no habeat a deo cam et originem. Item. oim qd cu? dico potentia peccandi. duo dico. r dico aliqua potentia. r dico potentia ad talem actu ordinaibilem. Si igif loquamur de potentia peccandi fm qd potentia e. cu? illa potentia sit liberi arbi. sic absq dubio a deo est. Si autem loquamur de ordinabilitate illius potencie ad pntm. tunc oim est qd sicut pntm aliqui accipit abstracte. aliqui pcrete. aliqua qd cu? noiat actione deformem. aliqui ipsam deformitate sic dupliciter est loqui de illa ordinabilitate ad peccandu aut respectu deformitatis. aut respectu actiois substrate. Si respectu actiois substrate. sic talis ordinabilitas a deo e sicut et actio substrate peto. Si autem loquamur de ordinabilitate illa respectu deformitatis. sic cu? illa deformitas nihil aliud sit qd privatio r defectus. talis ordinabilitas nihil aliud e qd defectibilitas. et io sicut defectus deformitatis no est a deo. sic nec talis defectibilitas est a deo. s est in ipa creatura ronali qd ex nibilo. Sic igif potentia peccandi vno mo cedere esse a deo. alio vo modo minime. r fm hoc currut rones ad oppositas partes. r etia diuerse fuerut opiniones. Nam sicut magr dicit in ista. qd dam dixerut qd potentia peccandi no est a deo. Alij vo dixerut qd

potentia peccandi a deo est. qd nititur pbare magr multis autoritatibus. ille aut autoritates no valent ad hoc pcludendum nisi accipiat potentia peccandi fm illud qd e sine respectu actiois ad qua est. qd hoc mo continet sub genere potencie. Scdm aut qd potentia peccandi considerat in coparatione ad ipsam deformitate sic no est in genere potencie. imo pot? impotentie. sic. n. no noiat potencie hie defectu. r sicut no sequit de? potest oia facere. ergo pot peccare sic non sequit isto mo. ois pns a deo est. ergo potestas peccandi a deo est. r isto mo loquedo dicit Ansel. qd potestas peccandi no est libertas nec pars libertatis. Et hoc mo pcedunt rones ostendentes qd potestas peccandi no sit in boie a deo. r ideo sunt pcedende. Ad illud quod obi? de potentia nocedi qd est a deo qd vñ voluntas no sit ab ipso. Ddm qd Aug. facit vim in verbo illo inter ipsam potentia qua peccatur. r actualcm ordinatione illi? potencie qua peccatur. r vult dicere qd ipa potentia a deo e qd vñ ipa ordinatione ad pntm ab ipso non sit. qd potius est deordinatio qd ordinatione ad pntm qd est ad peccandum no pot elici ex illa autoritate qd sit a deo. imo potius oppositu. qd potentia peccandi no puenit in peccatum. nisi mediate voluntaria deordinacione qua a deo e negat Augu. in pntm autoritate. Ad illud verbu pbi quo dicit qd deus et studiosus pot prava facere. exponunt quida qd pbi intellexit de malo pntm. s hoc plane repugnat ei? textu. et io cu? sacra scriptura dicat. r oes expositores concordant qd nullo mo pnt peccare. sicut nec mtriri. nec etia seipsum negare. Ddm est qd illud verbu pbi non bz veritate. nec credo ipm constituisse magna vim in vbo illo. pro eo qd dicit hoc solu ex amplificatione r ptransendo. r ex pntm suu satis sufficiebat ad ppositu p parte in qua bz veritate. p hac videt qd studiosus potest mala agere. s bec no sit vnde studiosus. s vñ pot avirtute deficere. Ad illud qd obi?. qd potentia peccandi attestat nobilitati nature. Ddm qd hoc no est veru inquam dicit ordinacionem ad defectu sed in qtu dicit ordinacione ad actu substrate. na nullus actus est deformabilis per culpa. nisi qui pcedit a potencie deliberatiua q nobilis est. qd sola illa informabilis est p iusticia. Uel ddm qd attestari nobilitati est dupli. Aut per se aut p accidens. Potentia aut peccandi r pntm attestatur nobilitati nature p accidens. sicut dicit Aug. qd dolo boni asinisti testis est bone nature. Ad illud quod obi? qd facit ad amplificatione laudis. Ddm qd sicut vñ? comendabilior redditur ex potencie sic potentia bnfaciendi comendabilior redditur ex potencie malefaciendi. no qd vntum aliqd addat bonitati virtutis. nec potentia deficiendi aliqd addat potencie bnfaciendi. s qd ex pntia oppositi magis in sua bonitate clarescit. sicut aparet magis virtuositas boi qd pot mala facere r no vult. qd si no possit nec velle. r ideo laudat vir iustus in hoc qd potuit mala facere r no fecit. hoc est. laudat in hoc qd fecit bonu r no fecit malu cu? possit. ita qd laus essentialr respicit hoc qd est facere bonu. hoc aut qd est posse peccare no respicit nisi p accens vñ circumscripca potentia faciendi malum si bonu faceret voluntarie ad huc laudaret. Ad illud quod querit vñ? potentia peccandi in sit creatura a deo vel ex nibilo. Ddm qd rone actus substrate q est actus deliberatiu? inest ei a deo. rone vo defectus inest ei ex nibilo. r hinc qd est potentia peccandi no reperit in oi creatura qd rone imperfectionis no reperit in creatura irrationali. p eo qd no pot in ea esse actus deliberationis. Rone vo oimode pfectionis non reperit in creatura beata: qd no pot in ea esse defectus. eo qd a deo suo creatori est pntm. et sic potentia peccandi quodammodo euellit seu tollit p gloria. quodammodo relinquit. quodammodo est ipa libertas. quodammodo minuit libertate. quodammodo est potentia r quodammodo impotentia: qd quodammodo dicit positione. r quodammodo privationem. r ideo cu? querit vñ? sit a deo. no est rñdendum simplr. sed fm predictam distinctionem.

Questio. ij. Vñ sit mala in qtu bmo videt? potentia peccandi no est aliud qd voluntas. s voluntas peccandi est mala. ergo potentia peccandi est mala fm qd bmo. Item cui? vñ? malus est ipm qd malu est. sicut cui? vñ? bonus est ipm qd bonu est. s vñ? vñ? potencie peccandi est peccare. r peccare est malu. qd r potentia peccandi mala est. Item sicut se bz potentia bnfaciendi respectu boni. ita se bz potentia malefaciendi respectu mali.

actu mali. sed ois potētia bñfaciēdi in q̄tū bñdōi est. est bona. ergo potētia malefaciēdi in q̄tū bñdōi est mala. ¶ Itē vna q̄q̄ potētia cōpletio: est q̄n ē suo actu. ¶ Itē vna q̄q̄ potētia malefaciēdi. dñ est p̄fecta actu malefaciēdi mala est. ¶ Si min⁹ com p̄lecta est q̄n est separata ab actu: q̄ v̄ q̄ etiā separata ab actu mala sit. ¶ Itē potētia malefaciēdi aut ē bona aut mala. Si est bona tōc bonū est in deo t a deo. ¶ v̄ q̄ potētia malefaciēdi in q̄tū bñdōi t a deo sit. t in dōi sit. quoz v̄tū q̄ falsum ē. re stat igr q̄ potētia peccādi sit mala. ¶ S̄z. si potētia peccādi est mala. q̄ potēs peccare est. malus. s̄z iustus t sc̄t̄s pōt peccare q̄ iust⁹ t sc̄t̄s est malus. ¶ Itē si potētia peccādi ē mala. aut q̄ malo pene aut malo culpe. ¶ Malo pene nō. q̄ illud sequitur malū culpe. ¶ Malo culpe nō. q̄ culpa p̄sequit peccādi potētia tpe t natura. p̄ius em̄ t bō t angelus. peccare potuit q̄ peccauit. ¶ Itē si potētia peccādi est mala. aut q̄ malicia quā fecit aut malicia. q̄ facta est in ip̄a. ¶ Malicia quā fecit nō op̄. q̄ m̄ t p̄t malefacere q̄ nō faciūt nec fecerūt. Si malicia q̄ facta est in ip̄a. ¶ S̄z Aug. in li. lxxij. q. pbat q̄ nullo alio actore pōt bō fieri malus nisi sc̄p̄so. q̄ nō v̄ q̄ potētia peccādi q̄tū ē de se mala sit. ¶ Itē non sequit iste pōt a adulterari. q̄ est adu lter. q̄ nō sequit. iste pōt malū facere. q̄ est malus. ¶ Si potētia malefaciēdi esset mala necessario sequeretur ad ipsam ēē malū. q̄ t. ¶ Itē hoc querit v̄ hoc est q̄ volūtas malefaciēdi ē mala t potētia malefaciēdi nō d̄ esse mala. Querit etiā p̄ q̄d volūtas peccādi nō d̄ volūtas. sicut potētia peccādi d̄ impotētia. v̄ em̄ q̄ magis. Si em̄ volūtas peccādi maiorē dicit ap̄ p̄orinationē ad pcti defectū q̄ potētia peccādi. magis v̄ q̄ deberet cadere a p̄ria rōne. v̄ volūtas peccādi d̄ dicere nōiū tas q̄ potētia peccādi d̄ dicat impotētia. ¶ Itē dñm q̄ sicut po tentia respectu bonoz nō dicit actualē ordinationē ad effectū sed solū habitualē. volūtas v̄o dicit actualē ordinationē. sic t in malis intelligendū est q̄ potētia nō dicit actualē ordinationē ad defectū. s̄z potētia habitualē. ¶ Itē nō d̄ aliq̄s habere po tentiā malefaciēdi q̄ actualit̄ tendit in mala. s̄z q̄ pōt tēdere in malū. ¶ Volūtas aut actualē ordinationē dicit. nō em̄ d̄ iste vult malū. nisi q̄ actualit̄ tendit in malū. ¶ Sicut em̄ dicitū fuit in. j. lib. volūtas est approximatīua ipsi potētie ad agendū t s̄z q̄ esse malū dicit aliq̄ defectus p̄ntem in eo vel circa id de quo d̄. binc ē q̄ volūtas peccādi mala est t velle peccare ē malū. potētia aut peccādi siue posse peccare nō d̄ esse mala. ¶ Eocedende igr sunt rōnes ostēdentes q̄ potētia peccādi in q̄ tum bñdōi nō est mala. ¶ Ad illud q̄d obi in p̄tū. p̄mo de volū tate. Dñm q̄ illud nō valet. q̄ volūtas malefaciēdi plus pōt q̄ potētia malefaciēdi. dicit em̄ actualē ordinationē ad malū. v̄ v̄ p̄ria d̄icā actualē deordinationē. ¶ Itē sicut argu mentiū illud nō valet. velle malefacere est malū. q̄ posse male facere est malū. ita nec illud valet. Nec valet q̄d obi ē q̄ po tentia malefaciēdi nō est aliud q̄ volūtas. ¶ Quis em̄ nō sit aliq̄ alio tñ mō importat p̄ b nomen potētia. t alio mō p̄ hoc nomē volūtas. q̄ in vno importat in maiori elōgatiōe. altero v̄o mō in maiori approximatōe. t iō est sophia fm̄ acc̄s. sicut b̄o ca dem est volūtas q̄ distat a malo. t q̄ approximat malo. ¶ Si ma la est put est approximatā ex cōparatione ad malū. s̄z mala ē put erit distās. assignat em̄ b̄c aliq̄d s̄z acc̄ti t rei subiecte inesse. ¶ Ad illud q̄d obi q̄ vsus potētie peccādi in q̄tū bñdōi est malus. Dñm q̄ maxima illa intelligit de vsu ad quē vna q̄ q̄ res directe t de p̄mo. ordinaf. sed potētia peccādi nō or dinatur. nec directe nec de p̄mo ad actū peccādi. p̄ eo q̄ illa eadē potētia est ad opposita t ad suū oppositū ordinaf p̄ se. ad hoc aut ordinaf p̄ acc̄s. ¶ Itē oppositū pcti est eius vsus. t pcti est ei⁹ abusus. t iō nō sequit q̄ si peccare sit malū q̄ p̄ hoc potētia peccādi in q̄tū bñdōi sit malū. ¶ Ad illud q̄d obi. in bonis potētia bñfaciēdi est bona. ¶ Itē. Dñm q̄ nō est s̄le. q̄ in bonis bonitas actus est a bonitate potētie. v̄ cōsuevit dici q̄ nō q̄ bona facimus boni sumus. s̄z q̄ boni sum⁹: bona facimus. nō sic aut est in malis: imo ecōtra. q̄ maia facim⁹ ma li sumus. ¶ Et rō bul⁹ est. q̄ quis potētia nō possit se p̄ suū actū p̄ficere. pōt tñ se p̄ suū actū deordinare t deficientē facere. et p̄ hoc nō tñ ad d̄t bonū opus supra bonū opus q̄tū ad rōnē merēdi sicut pcti supra pcti q̄tū ad rōnē demerēdi. ¶ Ad il lud q̄d obi q̄ cōpletio est potētia cū est suo actu p̄fecta. Dñs q̄ hoc verū est de actu ad quē ordinaf simplr. s̄z nō est verū de eo ad quē ordinaf p̄ acc̄s maxime cū actus ille plus tenet rō

nem defect⁹ q̄ effectus. tūc em̄ magis deordinat q̄ p̄ficiat. et sic est in potētia peccādi respectu actus peccādi. t iō magis recedit potētia a cōpletione in hoc q̄ peccat. q̄ in eo q̄ poruit peccare. ¶ Ad illud q̄d querit v̄tū potētia peccādi sit bona aut mala. Dñm q̄ si dicat potētia peccādi potētia qua q̄s pōt peccare. absq̄ dubio bona est. t a deo est. s̄z si dicat potētia peccādi ordinaf ad actū pcti substratū s̄z est a deo. Si autē dicat potētia peccādi ip̄a p̄tās deficienti. b̄ mō nō d̄ dici bo na. nec mala. Bona nō d̄ dici. q̄ nō dicit aliq̄d ens. t nihil b̄z rōnem entis q̄d nō habeat rōnem boni. ¶ Mala nō d̄ dici p̄ hoc q̄ nō dicit p̄uationē alicui⁹ boni nati iesse nec dicit acua lem defectū. s̄z habitualē. v̄n talis potētia nō d̄ dici potētia mala vel deficienti. sed potētia defectiua. nec ē p̄p̄e potētia s̄ impotētia. ¶ Itē sicut nō posse videre in lapide nec est bonū nec est malū. q̄ nec dicit p̄ositionē nec dicit p̄uationē alicui⁹ boni nati iesse sic intelligendū est de potētia peccādi in creatura rōnali fm̄ q̄ potētia peccādi dicit defectibilitatē q̄ inest ei ex rōne creature. fm̄ quā ex nihilo b̄z esse. Ex bis p̄z r̄fio ad illud q̄d querebatur v̄tū q̄e v̄z volūtas peccādi d̄ esse mas la. t nō sit p̄tās. hoc. n. est ex hoc q̄ voluntas est cā imediata t p̄tā respectu actū q̄ ex deliberatione p̄cedit. magis aut peccādi potētia d̄ impotētia q̄ volūtas peccādi dicat nolun tas. p̄ eo q̄ nomē potētie impositū est a p̄ositione t cōplemē to. t iō peccare diminuit de rōne potētie cū dicat defectū s̄ cur mortū⁹ diminuit de rōne boīs. Nomē aut volūtatē impo sitū est a libertate t cōplacētia. Et q̄ pcti est placitū cōmit ti b̄z p̄ lib̄tū ar. binc est q̄ quis deprauet potētiā volūtatē tñ non diminuit de rōne volūtatē. q̄ nō b̄z ad ipsāz repugnā tiam fm̄ q̄ sic noiat. t p̄tēta velle peccare velle est. posse aut peccare nō est posse. t iō dicitū fuit in. j. lib. q̄ deus ē op̄s. et tamen non est omniūolens.

Qonsequēter q̄rif de p̄tate p̄sidentī. Et circa hoc q̄rif tur duo. p̄mo q̄rif. v̄tū ois potētia dñandi a deo sit. Secōdo querit. v̄tū p̄tās dñandi sit a deo fm̄ ins titutionē nature. aut fm̄ p̄nitionem culpe.

Questio. j. ¶ Itē p̄tās dñandi sit a deo. Et q̄ sic v̄ tibi datū esset desup dixit dñs pylato. ergo si p̄tās pylati sup p̄m erat a deo. t tñ minime videbat q̄ sup ip̄m deberet b̄re potētatē. ergo v̄ q̄ multo fort⁹ ois potētas talis a deo est. ¶ Itē exp̄ssus Ro. xij. Non ē p̄tās nisi a deo. t p̄tāt q̄ ibi lo quitur d̄ p̄tate p̄sidentī. ¶ Itē. Et iste due autoritates sufficiāt q̄ plures alie adducunt in l̄a. ¶ Itē hoc ip̄m v̄ rōne pote stas p̄sidentī dicit potētiā in excellentia. t oē tale dicit p̄o sitionē aliq̄ā. s̄z oē q̄d dicit p̄ositionē aliq̄ā a summa potētia est. q̄ ois potētia p̄sidentī a deo est qualrcūq̄ q̄s p̄sit. ¶ Itēz ois pena a deo est q̄ b̄z simplr rōnem pene. s̄z ois p̄uitus est pe na. q̄ a deo est sed ab eodē a quo est p̄uitus ab eodē est dñandi potētas. igr ois potētas dñandi est a deo. ¶ Sed p̄. D̄zee. vij. Ipi regnauerūt t nō ex me p̄ncipes extiterūt t nō cogno ut. ¶ Itē q̄ talis p̄sidentia maloz nō sit a deo. ¶ Itē nihil in iustū est a deo. sed multi iniuste dñantur alijs. ergo v̄ q̄ non ois potētas siue dñium q̄d est in boibus sit a deo. ¶ Itē n̄ bil inordinatū est a deo. s̄z cū stultus p̄ficitur sapiēti. t malus bonis. hoc est inordinatū. q̄ nō videt esse a deo. ¶ Itēz nihil q̄d est p̄ius nature est a deo. sed p̄tās dñandi in boies est con tra ius nature. q̄ nō est a deo. ¶ Maloz manifesta est. ¶ Itēz p̄ batur p̄ illud q̄d d̄ in lib. institutionū. Bella exorta sunt. t ca p̄tuitates secute. t seruitus q̄ sunt iuri naturali d̄ia. ¶ Itēz nihil auferendū est alicui q̄d est ei datū a deo. q̄ si ois p̄tās v̄ p̄latio est a deo. nulli auferēda est p̄latio vel potētas. ergo nullus p̄latus vel p̄ncip̄s esset deponēdus q̄tūcūq̄ malus ¶ Itēz nihil q̄d b̄z quis p̄ dei donationē b̄z per vsurpationē. ergo si ois potētas est a deo collata. nulla est vsurpata. s̄z pla num est q̄ multe potēstas vsurpanf q̄ nō ois potētas a deo donaf. ¶ Itē. dñm q̄ p̄tās p̄sidentī d̄ esse illud per q̄d aliq̄s p̄sident t dñatur alteri. Illud aut p̄ q̄d p̄sident duplr pōt dici. ¶ Uno mō d̄ ip̄a virtus p̄ quā q̄s p̄ualet alteri. t bec virtus abs q̄ dubio a deo est. ¶ Alio mō illud per q̄d p̄sident d̄: modus p̄ue niendi vel p̄mouendi ad hāc virtutis excellentiā. t sic distins guendū est triplr. Nāq̄dā p̄sunt alijs ex iusticia. q̄dam ex astu cia. t q̄dam ex violentia. ¶ Itē aut aliq̄s p̄est alijs p̄ iusticia. tunc illa p̄tās dñandi loq̄ndo simplr a deo est. t respectu p̄is t t ij

dentis. et respectu subiacentiu. Quia autem pest alijs p asstutia vt
per violentia. tunc ddm est q talis ptas bz coparari ad volun
tatem psidentis. et bz coparari ad merit subiacentis. In cop
ratione ad merit subiacentis talis psidentia iusta est. qz aut
est ad bonoz pbatone. aut ad maloz punitone. Si aut cop
retur ad voluntate psidentis. sic iniusta est. Et pmo quide mo
de esse. a deo faciere et ordinare fm q de Job. xxiij. Facit reg
re hypocrita pp pctā ppli. Et dicit. xij. Dabo eis regē in fu
rore meo. Secdo aut mo. s. in coparatione ad voluntate psidē
tis sic de esse a deo pmissiue. nō aut approbatiue. pp qd dicit. Ip
si regnauerūt et nō ex me et pncipes extiterunt et non cognouit.
Concedendū est igit q ois potestas psidentis fm id qd est et
respectu ei sup que est iusta est. et a deo est. et hoc ostendunt rōes
et autoritates q ad pma pte iducunt. et iō pcedēde sunt. Lōc
dendū ē nihilomin. q modus deueniēdi ad hāc psidentā i cō
paratiōe ad voluntate psidentis pōt eē iust et iustus. et hz pius
stus est. a deo ē: hz q iniust a deo nō est. Qz nō nūq ē ita in
iustus ex vna pte quin sit iustus ex altera. ideo de nulla poten
tia psidentis dici pōt q non pcedat a deo. Ad illud q qd p
mo obi in pxiū. q dñs dicit q regnauerūt hz nō ex ipso. Ddm
q nō est ibi negatio culuseūqz voluntatis. hz voluntatis aicedē
tio. et voluntatis approbatio. Dñum em maloz potē est a deo
vindicante q sit a deo acceptate. Tñ in eis verificat illud qd
23 dicit. Eccly. iij. Interdū dñatur bō bōi in malū suū. Ad illud
qd obi q nihil iniustū est a deo. Ddm q verū est fm q iniustū.
Quāuis aut potentia dñandi iniusta sit: frequēter in cōpara
tione ad voluntate psidentis semp tñ iusta est in cōparatione
ad meritū subiacentis. qz est ad vindictā malefactorū. ad lau
24 dem vō bonoz sicut dicit. i. per. ij. Ad illud qd obi. q aliq ptas
inordinata est. Ddm q si aliquo mō aliq ptas possit ex inordi
nata voluntate pcedere. ptas tñ ipa semp ordinata est sicut dicit
Breg. in moral. qz inordinatio nō ptatis ordo in crimine
est. potentia de dedit. etationē potentie malicia nre mēris in
uenit. Et si obijciat q inordinatū est q stulti psum sapiētis
25 bus. et mali bonis. et sui dñs vel liberis. Dds qz si aliq inordi
natio appareat ceteri nihilomin. latet pulchra ordinatio ite
rius fm diuinū iudiciū. qd frequēter est occultū. nunq tñ iniu
stum pp qd dicit. Eccly. x. Vidit malū qsi per errorem egrediens a fas
cie pncipis. stultū positus in dignitate sublimi. et qsi diceret.
qz quis appareat ibi error magn. tñ est ibi ordinatio. dñ ex b
26 mali puniunt et boni pmouent. Ad illud qd obi. q nulla pos
testas est a deo que est pms nature. Ddm q esse ptra ius natu
re hoc est dupl. vel simplr. vel fm aliquos statū. Tñ ergo dicit q
ptas dñandi est pms nature. hoc nō intelligit q ad vlt dī
ctamen nature: s; q ad dictamē nature alicuius status deter
minati in quo quide nō esset subiectio fututis nec ptiatio ptā
tis. Ad illud qd obi. q nihil qd est a deo datū ē auferendus.
27 Ddm q illud verū est si de simplr ei dedit. si aut solū sit ad tē
pus datū. sicut dñs voluit dare. ita etiā voluit p ministerium
humanū auferre. hoc aut cognoscim q deus velit. qñ videm
ordinē iusticie sic erigere. De ei dedit vitā latroni. et tñ iudex
iust et illa auferit ei. exigēte hoc mādato iusticie q dicit maleficius
nō patieris viuere. Sic etiā intelligendū ē se bñe in ptate nra
et pncipiū. qz fm iuris rectitudinē tā dñū q ptatis pūlegiū
meret amittere. q pcessā sibi abutitur ptate. Ad illud quod
28 obi. q nulla ptas a deo collata est vsurpata. Ddm q verū est
si totalr detur a deo. sed de sic dat potestatem q frequēter bo
mo cooperat in illi potestatis adeptione. et cū recte cooperat
ad illius potestatis adeptione. tunc dicit dñari ex iusticia. qñ vō
iniuste. tūc dicit illa potestas vsurpata. in qua nō pcedit de iure.
quis pñt de facto. nihilomin. tñ qz talis potestas nō caret oī
no ordinē iusticie. pceditur eē a deo. Et simul sunt dec duo vā
fm diuersos respectus. vtz q cadem ptas sit vsurpata et a deo
collata abqz aliqua repugnantia.

Questio. ij. Cū ptas psidentis sit in boie hz insti
tutione nature. vel fm punitone cul
pe. Et q pmo mō? Bñ. i. factam boiem ad ymaginē et situ
dinē nostrā. et pñt. Si tu dicas q habuit ptiationē respectu
bestiar. sed nō respectu boim p hoc nō euadet. qz. ij. Coz. xj.
Caput mulieris vir. si ergo caput psidet corpori et dicit regere
corpus. ergo vtz q fm institutionem nature sit ptas dñandi in
humano genere. Item in angelis q sunt pfecti in natura et
in glia non tñmodo est ordo et gradus fm excellentiā natura

lium. sed etiā fm psidentiam officioz. ergo vtz q dñum nō res
pugnet: sed psonet institutioni nature bñane sicut et angelice.
Item ptas dñandi est ppter dignitatis et nobilitatis.
sed si aliquid dignitatis cōpetit nature lapsē multomagis cō
petit nature institute. ergo vtz q magis pñt ad statū nas
ture institute ptas dñandi q ad statū nature lapsē. Item
offic illud qd est ad cōseruationē ordinis naturalis pñt ad
institutionē nature. hz ptas psidentis pñt ad cōseruationem
ordinis naturalis. hz ptas psidentis inest homini a deo fm insti
tutionē nature. Quoz manifesta est. Quoz pbat p illud qd
dicit Aug. xij. de ci. dei. Penalis futus ea lege ordinat q na
turalē ordinē pseruari iubet et pcurari vetat sed ad idē ordi
natur potestas dñandi et penalis seruitus. ergo et. Sed ptra
Breg. Dds boies natura equales fecit: sed p varijs meritis
alios alijs occulta dei dispensatio sed iusta pponit. qz vtz q sub
iectio ptiatio nō sit in boie fm institutionem nature. Item
Aug. xij. de ci. dei. Rōnalez boiem ad imaginē dei factū dñari
noluit de nisi irrationalibus. ergo si ptas psidentis et dñandi
est in vno boie respectu alteri vtz. ergo et. Item rōne boie
ipsū vtz libertas homini inest a natura. sed ptas dñandi est li
bertatis impeditiua. ergo non vtz q sit a natura. Qz aut liber
tas et a natura sit. et ptate psidentis habeat ipediti. manifesta
tur. qz libertas sic bz diffiniri. Libertas ē naturalis ptas qua
lz homini facere qd vult. Item bō fm suā primā cōditionē
est factus ad dei imaginē. sed inq̄tum est imago dei natus est
immediate ferri in deū. ergo si solus de eo maior est. igit fm
naturā nihil est supra boiem nisi deus. ergo nullum dñum in
boie est fm nature institutionem nisi solum dñum dñum.
Item nō est dñs sine seruo. ergo nec dñum sine seruitute.
sed seruitus est introducta ppter pctm sicut in pluribus locis
dicit Aug. ergo vtz q potestas dñandi in boie sit fm cōditio
nem culpe. nō fm institutionē nature. Item in glorificatio
ne homini vitia detrahent et natura seruabit. hz qz in lib. de
ci. dei vult Aug. sed in statu glorie nō manebit dñum ptiatio
tionis et subiectio seruitutis ergo nō videt bec esse in natura
humana fm q instituta sed solus fm q lapsa et vicata. Rñ.
Ddm q potestas dñandi vel pcedēdi dicitur tripl. scz largissime
cōiter et pzie. Largissime dñandi potestas dicitur respectu ois rei
qua bō pōt ad libitū et votum suū vti. et hoc mō dicit bō esse
dñs possessionū suar. siue mobilū. siue immobilū. Alio mō
potestas psidentis siue dñandi dicitur excellentiā ptatis in ipe
rando ei q est capax rōnis et pcepti. Tertio mō ptas dñandi si
ue psidentis dicitur ptas coercendi subditos. et bec ptas dicitur quā
dam artationē libertatis. et talis ptas dñandi pzie dicitur dñum
cui rñdet seruitus. Primo mō potestas dñandi. cōis est omni
statui. videlicet statui nature institute. et nature lapsē. et nature
glorificate. et excellentiori mō fuit in statu nature institute q
sit in statu nature lapsē. Secdo modo cōpetit statui vie. siue p
statu nature institute. siue p statu nature lapsē. Si em homo
steriflet et vir possit imperare vroz. et pater potuisset imperas
re filio. et hoc reperitur etiā in angelis q dñi sunt administras
toz spūs. qz ex illa parte aliquo mō sunt in statu vie. Bec tñ
psidentia nō manebit in glia sicut in pcedentibus ostēsum
fuit. Tertio vō modo potestas dñandi in boie est solum hz na
ture lapsē statum. inest em ei fm culpe punitone. non fm natu
re. institutionē. et hoc qz seruitus sibi correspōdens fm q dī
cunt sancti est pena pcti. Et qz isto modo loqmur hic de potes
tate dñandi. ideo pcedēde sunt rōnes ostēdentes q talis
potestas nō inest homini fm primariā pditionē suā. siue hz sta
tum nature institute. Ad illud qd obi q dicitur in perariū ex te.
30 xtu Bene. et ex. ij. Loun. xj. iam pti rñsio. procedunt em de po
testate psidentis accepta primo et secdo modo. nō tertio. nam et
si mulier sit viro quodamō inferior rōne infirmitatis seruo. ni
hilominus: qz non est creata vt esset ei in adiutoriu vt famula
sed vt socia. bñc est q quis dicatur caput ei. non tñ dñs.
qz ipsa non est ancilla ipsius. Et iō supra dicit mgf dī. xvij. q
mulier ad equalitatem fuit cōdita. ideo fuit formata de latere.
non de pedibus vel de capite. vt viri videt esse socia nō dñā
vel ancilla. Ad illud qd obi q ptiatio est in angelis. iam pti
rñsio. qz quis vnus psideat alteri et imperet alteri. et autoritas
tem habeat sup alterū imperādi ei aliqd qd pñt ad officius
ministerij. tñ vnus angelus nō dicit esse seruus alterius angeli. et iō
ex hoc nō pcludit q potestas dñandi fm qz correspōdet ser
uitus

32 utrus sit in boie fm pditione nature. Ad illud qd obi qd dos
 miniu est pprietas dignitatis. ddm qd r si sit pprietas dignita
 tis in eo qd pndet. indignitate tm dicit in eo qd subest. r id natu
 raliter pot puenire homini respectu alterius creature inferio
 ris respectu tm alteri' boie non puenit naturalr. sed quodam
 mo pter naturalr. videt in punitioe pti. sicut em dicit Amb.
 33 Seruitus introducta fuit per peccatu ebrietatis. Ad illud
 qd obi. qd dñum et seruitus facta ad pseruatione ordinis nas
 turalis. Ddm qd est ordo qd respicit naturā fm oem statu r e or
 do qui respicit naturā fm statu sue pditiōis. r est ordo qd resp
 cit naturā fm statu sue corruptionis. r fm hoc quedaz sunt de
 dictamine nature simplr quedā de dictamine nature fm statu
 nature institute. qdā de dictamine nature fm statu nature lepsc
 Deū esse bono: andū dicitur natura fm oem statu oia esse cōia
 dicitur fm statu nature institute. aliqd ppriū esse dicitur fm sta
 tum nature lapsē ad remouēdas ptectiones r lites. sic oēs bo
 mines esse seruos dei dicitur natura fm oem statu. boiem vō
 adequari homini dicitur fm statu sue pme cōditionis. boiem
 aut boi subijci. r boies boi famulari dicitur fm statu corruptio
 nis. vt mali cōpescant. r boni defendant. Nisi em essent bmo
 dñia coercētia malos. pp corruptionē qd est in natura vn' alte
 rum opprimeret r cōiter boies viuere nō possent. Nō sic autē
 esset si bō māisset in statu innocētie. qdlibet em in gradu r sta
 tu suo maneret. Et sic pty qd illa rō nō pcludit qd fuit' vl' domi
 niū respiciat naturā institutā. s; solū qd respicit naturā lapsaz.
 vbi ordo h; pturbat. r pot per dominiū conseruari.

Dissequenter querit de necessitate subiacendi potē
 tie pcedēdi. Et circa hoc querunt duo. pmo qrit
 tur. vtrū xpiani teneantur subiacere tyrānis in aliq
 bus. Secōdo queritur. vtrū religiosi teneantur subiacere
 re peltatis suis in omnibus.

Questio. 1. Vtrū xpiani teneant subesse tyrānis. si
 +ue ptiati seculari aliqbus. Et qd sic vj. j.
 Pet. ij. Serui subditi estote in oi timore dñis. nō tm bonis et
 modestis. s; etiā discolis. Itē Rom. xij. Ois asa ptiatibus
 sublimioribus subdita sit. Et post. Reddite oibus debita. cui
 tributū tributū. cui vectigal vectigal. Et si tu dicas qd hoc est
 admonitio pp scādaliuitandū. Lōtra paulo ante. Necessitate
 subditi estote nō solū pp irā. sed ēr ppter psciam. Itē boe
 ipsum onditur rōne quā apls facit ibidē. Non est inqt ptiō nī
 si a deo: sed que a deo sunt. ordinata sunt. q ois ptiō ordinata
 est ordinatione diuina. ita qd qd resistit ptiati. dei ordinationi res
 sistit. sed qd resistit ordinationi dei dānationē sibi acqrit. qd
 Item fuitre homini nō est culpa nec malū. imo meritosū. q
 v' qd ab illa fuitute nō absoluat per baptisimū. q sicut nō xpiani
 nī serui sunt altoz ita etiā si xpiani sūt seruire teneant. Itē
 ad boc ipsum sunt multe auctoritates qd pnt sumi quasi ab oib'
 eplis bti Pauli in quibus monet seruos subiacere dñis suis.
 Cō. 3. Dat. xvij. Reges terre a qbus accipiūt censum. a s; līs
 an ab alienis. Et post. qd liberi sunt filij. glōf. ibidē. Liberi
 sunt filij regni in oi regno. multomagis liberi sunt filij illi' re
 gis. sub quo sunt oia regna in quolibet regno terreno. si ergo
 boni xpiani sunt filij regni illi'. v' qd nullius regis terreni pti
 ti sint astricti. q nō tenent ei subesse in aliquo tributo. Itē
 Jac. j. Qui aut pspexerit in lege pfecte libertatis. Nō. expro
 nit qd lex pfecte libertatis ē lex euāgelica. q si pfecta libertas
 liberat ab omni seruitute. v' qd ois qd inberet legi euāgelij absolu
 tus sit ab omni seruitute regis terreni. Itē cbaritas oia mē
 bra xpī facit vnū r oia facit cōia. vñ. j. Lōz. ij. Oia v'ra sunt.
 siue mors siue vita rē. oia facit vnū. Qd dicit apls. r ad Eph.
 et ad Colos. Qd vñ sumus in xpō. nec est distinctio serui et
 liberi. si ergo cbaritas reducit oia mēbra ad equalitatē r cōs
 tatem. v' ergo qd in habētib; cbaritatē nō sit aliqua obligas
 tio seruitutis. Itē maius est vinculū legis diuine qd sit vin
 culum pstitutionis humane. sed lex euāgelica absolutā ab one
 re seruitutis legalis. que quidē a deo p moysen lata fuerat. q
 multo forti' absolutā ab onere seruitutis humane r legis ciuili
 lis. Itē Ansel. in li. cur de' bō. cap. v. Per se redimere vo
 luit vt in pūstinā redigeret libertatē. r sibi bō subiectus esset
 nō homini. si ergo empti sumus p cōio magno. s. sanguine agni
 incōtamīnati r immaculati v' qd ipsi' solius serui sumus. q nō
 v' qd xpianus q renatus est in xpō. astrictus sit alcuī seruitus
 34 tē terreni imperij. Rñ. ddm qd cū fuitus opponat libertati

fm qd triplex dē esse libertas. s. a coactione. a culpa r a miseria
 sic fuitus pot dici triplr. que attendit in libertatis artatione
 Scdm em artationē libertatis a culpa attendit seruitus pcc
 de qua Job. vij. Qui facit pccm seruus est pcc. Et Rom. vi.
 Nō regnet pccm in v'ro mortali corpore. Scdm vō artationem
 libertatis a miseria attendit fuitus pene r mortis. De qua de
 Ro. vi. xps. r rursus a mortuis. iā nō moritur mors illi vltra
 nō dñabitur. Scdm aut artationē libertatis a coactione attē
 ditur seruitus pditiōis. De qua de Ro. vij. Seruus vocatus
 es. nō sit tibi cura. s; r si potes liber fieri. magis vttere. Nec at
 seruitus attendit in coartatione libertatis a coactione nō qd
 tum ad interiorē motū voluntatis qd cogi nō pot. sed qd ad ex
 teriorē. Nō r fuitus introducta fuit in hoc qd vn' alterū vicit r
 seruituti sue addidit. vt nō liceat facere pūm et' qd ipē manda
 uerit. Lū ergo triplex sit fuitus vna h; ortū ab altera. nā non
 esset seruitus pene nisi pccisset seruitus culpe. nec fuitus cō
 ditionis subsequeret. nisi illa duplex pcederet. cū ergo aliq
 regenerat in xpō r efficit xpianus. liberat a seruitute pcc. s;
 tm nō sic liberat qd etiā possibilitatē r facilitatē r pntatē ha
 beat redeūdi in idē gen' fuitutis. r hinc est qd pp eius promo
 tionē r bñfationē reliqit dñs eidē seruitutē mortis r pditiōis
 Nō ita mortuus xpiani sicut r aliq. Et pp pntatē ad malū r cō
 cupiscentias multatēs in mēbris ex qbus p'urgunt bella r lu
 tes. ita indiget regi terreno pncipe sicut r alle gētes. r id non
 solū fm humanā institutionē. s; etiā fm diuinā dispensationē
 inter xpianos sunt reges r pncipes dñi r serui. r h; distinctio
 nem ptiatis ei subijciunt r tenent fm plus r minus. Et hoc ipē
 dñs dicit Mat. xxij. Reddite q sunt cesaris cesari r q sunt dei
 deo. Et apls. j. Tim. vlti. hoc docet r xpiani p dīcantes p dēnat.
 Itē em sic. Quicūq; sunt sub iugo fututis dños suos dignos
 oi bonore arbitrent. ne nomē dñi r doctrina blasphemet. Et
 qd aut alr. docet r nō acqescit sanis fmonib' dñi nri iesu xpī.
 sup' est nihil sciens rē. Et boc ipm pbat Ro. xij. r in plurib'
 alijs locis docet r mādat. Et ideo pcedendū est qd xpiani sūt
 terrenis dñis obligati. nō tm in oibus: sed in bis solū que non
 sunt ptra deū. neq; in bis oibus sed in bis que fm rectam con
 suctudinē statuta sunt rōnabiliter. sicut tributa r vectigalia r
 cōsimilia. Nō rōnes r auctoritates que hoc ondund pcedēde
 sunt. Ad illud qd pmo obijct de ter. r glo. xvij. Dat. ddm
 qd tertus intelligit de xpō. qd xps nō tenebat reddere tributū
 r de bis qd sunt rē imitatores pfecti. v' pte de apls p eo qd na
 turalr erant liberi. r oia bona tpalia dimiserunt. r id censum
 vel tributū ab eis reges terre accipere non debebant. in alijs
 aut xpianis vel qd sunt seruis pditiōis. vel qui abundant tē
 pocalibus bonis. illa auctoritas non h; intelligi. Ad illud
 quod obijctur. qd lex euāgelica est lex pfecte libertatis. Dicē
 dum qd ideo dicitur lex pfecte libertatis: quia liberat a ser
 uitate puaricationis siue etiā a seruitute legis dñi in ea datur
 spūs cbaritatis. qd est spūs libertatis fm id qd dicit apls Ro.
 vij. Non accepistis spm seruitutis scdm in timore. s; spm ad
 ptonis filioz. r ideo ex hoc nō sequit qd qui est sub lege euans
 gelij sit liberatus a seruitute terreni domini. Ad illud quod
 obijctur. qd cbaritas oia vnit r cōia facit. Ddm qd hoc verum
 est per quādam participationē. sed nō est verū p dñij aucto
 ritate. oēs etiā vnit. sed hoc est fm affectionē nō fm gradus r di
 gnitatis indistinctionē. nā in corpore xpī magna est mēbrozū
 distinctio. quis qd ad cōformitatē affectionum magna sit
 vnio. Ad illud qd obi qd absolutē lex euāgelica ab onere les
 gis moysale. ergo multo fortius a lege humana. Ddm qd non
 est ille. qd lex ista legem illā implet r euacuat tanq' veritas fis
 guram. nō sic aut est de lege institutionis humane qd multum
 adiuuat ad obseruantā legis diuine. Unde r a pls mādat ro
 gari pro pncipibus. j. Ty. ij. vt quietam r trāquillam vitā sub
 eis agamus. Ad illud qd obi. qd xps ideo p se redimere vos
 luit vt in pūstinā libertatē redigeret. Ddm qd ibi notatur effe
 ctus plenus redēptionis facte per xpī. sed tm illum effectum
 nō plene assequimur in presenti quousq; creatura ingemiscit r
 parturit. donec liberetur a seruitute corruptionis in libertas
 tem glie filioz dei. Unde hic inchoatur libertas a culpa. s; ibi
 consummabit libertas a miseria r ab omni potestate humana
 Unde nō sequit qd si sum' empti a xpō qd pp hoc nō sumus ser
 ui alterius. qd dñum xpī bñ cōpatitur secū dñum boie i bis
 maxime qui nihil iubēt p deū. sed nō compatitur secū dñum
 r r iij

diaboli vel peti fm illud Mat. vi. No potestis duob' dñis seruire. ideo quibus redēptione xpi eruiamur a seruitute mortalitatis peti. non tñ eruiamur a seruitute conditiōis vel mortis.

Questio. ij. Utrū religiosi teneant p̄lati obedire i primō autoritate dñi. Dat. xxiij. Super cathedrā moysi se derunt scribe et pharisei. que dicunt vobis facite. ergo si dñs sine distinctione mādāt q̄ faciēda sunt que dicunt etiam de malis p̄latis. videtur q̄ in oibus obediēdum est eis. Si tu dñs nō intelligitur nisi de illis que dicunt et ad que homo tenetur per mādātum legis. p̄tra hoc est. qz alibi dicit dñs. Qui vos audī. me audī. et qui vos spernit me spernit. ergo si de' in oibus est audiēdus. et in nullo spernēdus. videt q̄ p̄lato a deo instituto. a suis subditis debeat in oibus obediri. **Item** L. i. lo. iij. Filij obedite parentibus vestris p̄ oia. si ergo filij carnales parentibus carnalibus debent per oia obedire. et nō debēt minus esse obedientes filij sp̄iales patribus sp̄ialibus q̄ carnales carnalibus. ergo religiosi debent suis p̄latis in oibus obedire. **Item** dñs B̄d̄ictus in regula sua. Si precipit p̄latus impossibile tentādus est facere. ergo si impossibile bus obediēdum est ei. multo fortius in possibilibus. ergo in oibus. **Item** dñs ad rusticum. Prepositum monasterij tū meas vt dñm diligas vt patrem. credas quicquid dixerit salutare. nec maioris iudicet sententiā cuius est officium obedire et iussa implere dicente moysi. Audi isrl' et tace. **Item** Hug. de sc̄to victo. Obedientiā est virtus que oia amplectitur inūtra necessario implenda. nisi obstitit imperantis autoritas. ergo videtur q̄ si nō obedit in oibus. non h̄ veram obedientiam. ergo si tenet habere veram obedientiā tenetur in omnibus obedire. **Item** videt ratione. sicut dō vouet paupertatem et continentiam: sic vouet obedientiam: sed qui vouet continentiam tenetur abstinere ab omni coitu. et qui vouet paupertatem tenetur renunciare oibus tp̄alibus. ergo qui vouet obedientiā tenetur obedire in oibus que sibi iniunguntur. ergo sicut aliq̄s iudicatur p̄prietarius. si vnū solū punctum habeat. sic d̄z iudicari inobediēs si vnū solum p̄lati verbū pertranseat. ergo ei tenetur obedire in omnibus. **Sed** contra. Act. v. Obedire op̄z deo magis q̄ hoibus. ergo in aliq̄bus tenemur obedire deo. in quibus non tenemur obedire hoibus. ergo videt q̄ non tenemur obedire p̄lato in oibus. **Item** Bern. in lib. de dispensatione et p̄cepto. Subditus nec citra promissum est inobediēdus. nec vitra cogēdus per legē obedientie. ergo si aliquis p̄latus precipiat ei vitra id quod pmisit. nō videt q̄ teneatur ei obedire. **Item** p̄fectio religionis matime p̄sistit in p̄fectione obedientie. ergo si oēs religiosi tenerentur in oibus obedire. oēs religiones essent equalis p̄fectionis. q̄ si hoc est plane falsum. ergo etc. **Item** religiosus non tenetur obedire p̄lato suo nisi per legē voti. sed per legē voti nō tenetur homo soluere nisi id qd̄ vouit spontanea. ergo vōi detur q̄ p̄latus nō possit ab eo exigere nisi id qd̄ pmisit obseruare. **Item** esp̄o. dñm q̄ aliter loquēdum de obedientia ex b̄nda p̄lato a subdito religioso fm obedientie p̄fectionem. aliter fm necessitatis obligationem. Si loquamur de ipsa fm p̄fectionē. sic dñm est q̄ sicut dicit Bern. Perfecta obedientia finem nescit. et perfectus obediens nō solū in bis q̄ mādāt. sed etiā supra ea que mādāt p̄optum h̄ effectum ad subfaciendum p̄cepto p̄lati. desiderans illū imitari qui humilitas seipsum factus est obediēs vsqz ad mortem. Si autē loquamur de obedientia fm necessariā obligationē. sic h̄z terminū mensurā iuxta magnitudinē voti emissi. Non est amplius tenetur obedire suis p̄latis nisi in bis que pmiserunt dño obseruare. et q̄ nō sunt p̄traria aie et regule sue. Unde si p̄latus aliqd̄ precipiat quod sit supra votū. subditus nō tenetur ad illud implendum. Et ideo cōcedendum est q̄ religiosi nō tenent p̄latis suis obedire in oibus. s̄ sanū sit cōsiliū q̄ in oibus obediant que nō sunt p̄tra deū. vnde rōnes que ad sc̄dam partē inducuntur p̄cedende sunt. q̄ verum p̄cludunt. **Ad** illud ergo quod primo obijcit in p̄trariū q̄ obediēdū in oibus est bis qui sedent in cathedra. verū est de bis que ad cathedrā spectant. et de p̄ceptis legis. de alijs autē nō mandat. Et quod obijcit q̄ ip̄e dñs dicit. Qui vos audī etc. Dicēdum est. q̄ verus ēp̄ loquitur de bis que apli et eoz successores mandant ex persona xpi et etiā ex autoritate sibi data. in nullo tñ quod dicunt eoz

autoritas est spernēda. vnde quibus nō teneamur p̄latis in oibus obedire. teneamur nullum mādātum eoz spernere. Unde dēd: in iure q̄ sententiā pastoris siue iusta siue iniusta timenda est. **Ad** illud quod obijcit de verbo apli. Filij obedite per oia parentibus. dñm q̄ si intelligatur de bis que spectant ad mādātum diuinum. p̄ceptum est. de alijs autē monitio est nō p̄ceptū. **Ad** illud verbū beati B̄d̄icti Hiero. et Hugo. dñm est q̄ non loquitur de obediētia fm obligationē necessitatis. sed fm p̄fectionē charitatis. **Ad** illud quod obijcit q̄ sicut homo vouet paupertatē et continentiā. ita vouet obedientiā. dñm q̄ sic. et nō sic. Sic quidē in hoc q̄ aufert sibi p̄prie volūtatis dñm. Non sic autē qz nō ardat se ad faciēdus nisi ea que in regula expressa sunt. Et qm̄ in omi religione p̄fectionis simplr cōtinetur renūciatio q̄rum ad opus carnis et q̄rum ad opus p̄prietatis. vel in specialī vel in cōmuni. nō sic sc̄ntem precipiūt oia que possunt precipi. ideo nō sic ardat ad obediēdum in oibus sicut ad renūciādum oibus. Ratio autē huius est. qz possibile est alci renūciare p̄prietati. et etiā fatio facile. maxime vbi est possessio habita in cōi. sed obtinere perare oibus que dicuntur hoc nō tñ est non facile in mo etiaz impossibile. et ideo fines ponant promissioni obedientie non sic ponuntur promissioni paupertatis vel etiā castitatis. Unde in regula beati Francisci simplr precipitur q̄ illius regule p̄fessores nihil oino habeant p̄prium super terrā. simplr etiam precipitur perpetuo cōtinere nō solum ab actu: sed etiam a spectro cōsortio et consilio mulierū. sed non simpliciter precipitur suis p̄latis in oibus obedire: sed in oibus que promiserunt dño obseruare. et nō sunt p̄traria aie et regule sue. Nescio si ad aliquod istoz votoz quisq̄ sciat plus addere. in hoc ergo p̄fectionis culmine. congruū est p̄dicte questionis terminare sermonē. **Si** cui autē aliter videt. [et fortassis melius] in huius questionis determinatione. immo explanatione duorum libroz p̄cedentiū et etiā duoz sequentiū nō inuideo. sed hoc rogo. vt si quis aliquid in hoc opusculo inuenit approbatione dignū. agat gratias deo largitori bonoz. In alijs vō locis vt inuenit vel falsum vel dubiū vel obscurū scribentis insufficientie benigne indulgeat. qui absqz dubio. [et esse conscientia] vera aperta. et cōsa dicere concupit. Quicquid enī sit de verbis que solijs cōparantur. hoc summo opere attendēdum et in inquisitione qualibet est obseruādum. ne quis a deo letetur in sententiā ois sui. et sic ei inhercat. vt ois alieni verba despiciat. aspiciens ea oculo minus sano et sic per tumorē et liuorē sibi veritatis aditum p̄cludat. et de numero horum sit de quibus dicit apls. ij. Tm̄. iij. q̄ semp sunt discentes. et nunq̄ ad scientiā veritatis peruenientes. quod auertat de' ab oibus inquisitionibus veritatis. Hanc autē veritatē infatigabiliter querere. infatigabiliter inuenire. inamissibiliter apprehendere et tenere cōcedat nobis ille qui est via veritas et vita. qui cū patre et sp̄sancto vnū essens in essentia. et ab eis distinctus in persona. dominē rectum fecit. qui se in finitibus questionibus immiscuit fm q̄ series manifestat duoz p̄cedentiū libroz cui est omnis bonoz et gloria. laus et imperium per infinita secula seculozum. Amen.

¶ Finis secunde partis Bonauenture cum textu sententiarum.

¶ Registrum.
aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt uu xx yy zz et. omnes sunt quaterni